

СОФИЙСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ

2020 ЖЫЛДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАРЫ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ:
ЕУРОПА МЕН АЗИЯДАН КӨЗҚАРАС
онлайн халықаралық студенттік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ

10 желтоқсан, 2020 жыл

**2020 ЖЫЛДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРЫ ЖӘНЕ
ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ: ЕУРОПА МЕН АЗИЯДАН КӨЗҚАРАС**
халықаралық студенттік онлайн конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ

10 желтоқсан, 2020жыл

**МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И ВОПРОСЫ
БЕЗОПАСНОСТИ 2020 ГОДА: ВЗГЛЯД ИЗ ЕВРОПЫ И АЗИИ**
сборник материалов международной студенческой онлайн конференции

10 декабря, 2020 год

АҚТАУ

**ӘОЖ 327(100-87)
ББК 66.4(0)
Е40**

**Yessenov University президентінің м.а. Б.Б.Ахметовтің
жалпы редакциялығымен**

Редакциялық алқа:

**Е.Т.Нұрмағанбет, Э.Т.Жанғожаева, А.М.Джанисенова,
Р.Г.Ережепова**

**Е40 «2020 ЖЫЛДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРЫ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК
МӘСЕЛЕЛЕРІ: ЕУРОПА МЕН АЗИЯДАН КӨЗҚАРАС» атты халықаралық
студенттік онлайн конференциясының материалдары., –Ақтау: Ш.Есенов
атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, 2020, – 86 б.**

ISBN 978-601-308-379-7

Жинаққа жаһандық халықаралық қатынастардың және қауіпсіздіктің негізгі мәселелері, тәжірибелері халықаралық қатынастар және қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік саясаттың өзекті мәселелері зерделенген шетелдік және отандық жас зерттеуші студенттердің мақалалары енгізілген.

Ғылыми мақалаларда Еуропа және Азия құрлықтарындағы қауіпсіздік мәселелері мен оны сақтаудың және халықаралық қатынастарды дамытудың теориялық аспектілері мен өзекті мәселелері, ұжымдық қауіпсіздік пен лаңкестік, сондай-ақ, халықаралық қатынастар дамуындағы ұлттық және этникалық бірегейлік мәселелері кең ауқымда қарастырылып, тың ғылыми пайымдаулармен түсіндірілген.

Жинақ зиялы қауым өкілдеріне, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналады.

**ӘОЖ 327(100-87)
ББК 66.4(0)**

**© Ш.Есенов атындағы Каспий
технологиялар және
инжиниринг университеті, 2020**

ISBN 978-601-308-379-7

CHRISTIAN DESTRUCTIVE SECTS IN BULGARIA

Kirova T.

student Sofia university "St. Kliment Ohridski"

Scientific instructor: Dronzina T.A.

Professor of the Department of Political Science, Sofia University. Saint Clement of Ohrid,
Doctor of Political Science (Bulgaria)

Annotation. The article examines the content of the concept of "sect", which is becoming more and more widespread, is used to designate a religious, political, philosophical or other group that has separated from the mainstream and opposes it, or to indicate an organized tradition, which has its founder and a special teaching. to show that sects strive to provide ready-made and simple answers to complex problems. For people seeking cultural identity, they offer values that attract believers and non-believers. Special attention is paid to the fact that sects quickly navigated the laws of the country on freedom of religion in order to adapt to it and to get the opportunity for officially permitted activities. The purpose of this article is to recognize the sect in Bulgaria and it is important to note that sects in Bulgaria have led many people to confusion, their insecurity and, as a result, vulnerability.

Keywords: Sects, religious organizations, orthodox churches, religion, Republic of Bulgaria.

The word "sect" comes from Latin and means to follow a certain person. Max Weber opposes the sect to the church, emphasizing that the sect is all that the church is not [1]. The sect is a closed, elected community that spreads esoteric teachings. It is also characterized by radical ethics, iron discipline and a forced lifestyle. In our country in the 16th century the sect is understood as a society that has separated from the church with its own path to salvation. Today it is formed as an independent movement for faith and life.

Religious organizations that generate concave production possibility frontiers will be called "churches" and those that generate convex frontiers will be called "sects". The sect naturally creates two classes: the members, who fully embrace the sect norms while rejecting the society's, and the nonmembers who reject the sect and are in turn rejected by. Whereas the church member's response to changes preferences is gradual, the sect member's is susceptible to sudden swings. A sect will be driven to provide its members with a broad range of rewards, including many that are essentially secular in nature. Because the sect demands rejection of the society, it must provide an alternative society of its own. People who become members of sects seek affiliation, which is expressed in love, community, warmth, support, tolerance, security, etc. Sects seek to provide ready-made and simple answers to complex problems. For people looking for a cultural identity, they offer values that attract believers and non-believers. Man's desire for the mysterious, for the discovery of the world beyond the hereafter and logical explanation of the invisible world around him is satisfied by the sects [1].

Bulgaria today is a small country with a population of some six million Orthodox Christians and a minority of just less than one million Muslims. 79% of the population defines itself as Christian and amongst the Christian population, 86% define themselves as Orthodox and 13% as non-aligned Christians. The problem is that people think on local grounds, there is almost no religious fanaticism in Bulgaria. The Church was preserved as an institution after 1945 when the communists came into power. The stagnation in which the Bulgarian Orthodox Church found itself during the next few years turned out to be fatal for its still weak structures and its unsatisfactory theological preparation. Changes in and nominations to the Saint Synod of the Bulgarian Orthodox

Church were made either by the State Council or only with its approval. No matter that the Church was not hindered, it also was not being helped: its employees and their relatives had no right to take any official positions of responsibility, while the population was put through different obstacles in their efforts to visit temples and even in celebrating church festivals. Christianity turned entirely into a dying tradition of indefinite common moral adjustments while the number of atheists who alienate themselves even from formal holiday rituals increased.

In Bulgaria after 1989 the country opened its doors wide to mass Western culture - cinema, video, music and philosophical views. Along with all this, sects began to enter the country. The destruction of traditional social structures, cultural models and traditional values caused by industrialization, urbanization, migration, etc. made many people confused and insecure and as a result vulnerable. It is important to note that the sects come to our country well-off financially. Back in 1990 the country is flooded with a huge amount of religious and propaganda literature in Bulgaria, printed abroad. Apartments, houses and halls are rented. Funds are allocated for the opening of kindergartens, seminars and schools in which their new members are trained. The sects developed their own publishing activity in the country and began to publish their own newspapers and magazines. The first public events were organized - open mass sermons and processions.

The sects quickly orientated themselves in the country's legislation on religious freedom in order to adapt to it and be given the opportunity for officially permitted activity. They start with the registration of companies, under the guise of which to carry out business activities with the financial support of their headquarters. Providing themselves financially and organizationally, the sects proceed to attempts to acquire the status of a religion under the Law on Religions. "Fiery Faith" and "Jehovah's Witnesses" succeeded in this endeavor.

Sects focus mainly on young people between the ages of 14 and 20. There is also an obvious desire, in addition to young people, to attract teachers in higher education, which will help to process the young people they teach. Another category of people that sects are interested in are the socially disadvantaged, as they are the easiest to become addicted to. There are no significant innovations in the methods of preaching sects in our country. Their missionaries from abroad and followers from Bulgaria tour the homes, distribute free literature, give the sect's addresses and recruit new members. In the first years after 1989 a very preferred form of winning positions in our country is the distribution of humanitarian aid and gifts. The sects advertise this activity widely and through it seek to gain the favor of state and public institutions.

If there is anything specific in Bulgaria that helps their spread, it is the severe economic, political and spiritual crisis in which the country finds itself and which creates extremely favorable ground for their activities. The other main reason is the long-lasting schism in the Bulgarian Orthodox Church. It deprives the traditional Bulgarian religion of its ability to oppose the invasion of sects with its own forces. The third main reason is that in a democratic society the state still cannot find a precise legal mechanism to regulate its attitude towards sects [2].

In conclusion, I would like to say that our country must strengthen the security measures that currently allow the registration and operation of various sects on its territory. It is extremely important for the Orthodox Church to strengthen the two positions and in addition to being a unifier for Bulgarian nationality must be a unifier for Bulgarian Orthodox Christianity. On the other hand, the control over migration and the threats to the security of the country and the EU related to the migration processes must be a main priority of the migration policy in Bulgaria. At the same time, the subsequent control over those associated with the leadership of the sects must be strengthened. This control must be constant and with a rapid exchange of data between the various institutions.

The penetration of religious sects on the territory of the Republic of Bulgaria, especially those banned in their own countries, must be monitored. A swift and effective procedure must be put in place to be legally binding for the expulsion of such representatives and for preventing them from training their followers. The penetration in the form of non-profit legal entities actually circumvents the law on religions and its control bodies, but is effectively used for the penetration of

sects and the establishment of their boarding houses in the Republic of Bulgaria, as well as for recruiting children and youth for study abroad. Subsequently, these individuals began to spread their influence and ideas, making them more recognizable to society because they were actually preached by its representatives.

REFERENCES

1. Boncho Asenov. «Religion and sects in Bulgaria»
2. Laurence R. Iannaccone . «A formal model of church and sect». January 1998
3. Petar Kanev. «Religion in Bulgaria after 1989: historical and sociocultural aspects», 2002

УДК 32.327

ПРОБЛЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ И ЭТНИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В РАЗВИТИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Богданов Р.Ж.

студент университет им. «Проф. д-ра Асена Златарова», г. Бургас,
Республика Болгария

Научные руководители: ¹Атанасов Н., ²Дронзина Т.

¹доц. д-р, университет им. «Проф. Д-ра Асена Златарова», г. Бургас,
Республика Болгария

²проф. д-р, университет им. «Св. Климента Охридского», г. София,
Республика Болгария

Аннотация. Данная работа посвящена рассмотрению проблемы национальной безопасности сквозь призму различных моделей идентичности. Исследование проводилось на примере Республики Казахстан. Если заглянуть в историю, то мы можем наблюдать как в разные периоды времени модели идентичности играли свои роли. Прослеживается тенденция конструктивной или деструктивной роли. В определенных ситуациях – идентичность носит амбивалентный характер. Конструктивная модель идентичности может стать двигателем и ресурсом в консолидации общества. С помощью этих ресурсов возможно построение устойчивой схемы обеспечения национальной безопасности и позиционирования страны на международном уровне.

Ключевые слова: национальная безопасность, национальная идентичность, этнической идентичность, международные отношения, культурное наследие.

В условиях разнообразных внешних и внутренних вызовов времени, большое значение приобретает проблема национальной безопасности каждой страны, в том числе и Казахстана. Как известно, национальная безопасность имеет отношение к обеспечению жизненно важных аспектов существования государства и общества. Главные принципы и направления – закреплены в Конституции и Законе «О национальной безопасности Республики Казахстан». Республика

Казахстан является многонациональным государством. Соответственно, мы можем говорить о том, что Казахстан – это государство-нации или национальное государство. В науке имеется два варианта происхождения понятия «нация». Первое: нация – это искусственное политическое образование, конструируемое государством и его политической элитой с целью придания обществу определенного единства, несмотря на имеющие место различия. Второе: нация – это до определенной степени надэтническая, естественно

формирующаяся общность, возникающая в результате взаимных этнических адаптаций и перевода этнических идентичностей в единую социокультурную и языковую плоскость [4].

Необходимо помнить и о том, что нация – это прежде всего политическое сообщество. И у этого сообщества – есть свои цели, свои задачи, как внешние, так и внутри страны. Население страны, по сути, становится полиэтническим. Такая же ситуация происходит и на уровне культур разных народов, проживающих на территории государства. Образовывается поликультурное и поликонфессиональное население. Политическая гражданско-государственная идентичность зиждется на двух столпах: национально-государственной и геополитической. Национально-государственная идентичность – эта та модель, которую создает само государство. В основу этой модели заложено осознание народом, народностями, этническими группами своей топографической, исторической, социокультурной общности. З. Жаде указывает, что: «геополитическая идентичность представляет собой ключевой элемент конструирования социально-политического пространства, вбирает в себя множество различных идентичностей. Её основой выступают представления граждан о геополитическом образе страны, эмоциональное к ней отношение, особая геополитическая культура» [2].

Для большинства исследователей становится очевидной проблема трудности «выживания» этносов в условиях глобализации. Свой отпечаток накладывает и научно-техническое развитие, экономические и экологические кризисы, рост информационных нагрузок и многое другое. Для сохранения духовного облика и сущности этноса необходимо создание особой стратегии и комплекса мероприятий, что невозможно без углубленного изучения и раскрытия сущности одной из важнейших составляющих этноса – этнической идентичности.

Исследование национальной идентичности происходит на стыке нескольких наук: философии, психологии, политологии, социологии, антропологии, культурологии и этнографии. В философии проблема идентичности связана с главными философскими проблемами самопознания и сущности человека. Проблема идентичности постоянно появляется в трудах философов самых разных школ и направлений. Большинство из них делали акцент на роли общества в формировании и существовании идентичности, на зависимость идентичности от конкретных социальных условий и конкретного сообщества.

Фома Аквинский считал, что конструктивное развитие общества может быть достигнуто на основе выработки норм толерантного поведения и навыков межкультурного взаимодействия, где толерантность – это средство сохранения мира и согласия в обществе. Д. Вико рассматривает историю общества в своей работе «Основания новой науки об общей природе наций». Именно Вико полагал, что на развитие форм общественной жизни оказывают влияние традиции. Теория И. Канта гласит, что народ — это результат объединения в одной местности множества людей, составляющих единое целое.

Как известно, Казахстан позиционирует себя как многонациональное государство. - «...нам удалось найти действенные рычаги обеспечения сплоченности и единения народов. Мы всегда проводили политику, основанную на принципах равноправия и свободного развития всех. Невзирая на национальную, расовую принадлежность и вероисповедание. Все это закреплено в нашей Конституции», - считает Первый Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев [7]. Тема идентичности никогда не перестанет быть актуальной. В последнее время важность развития идентичности не раз поднимается в государственных документах и в СМИ.

Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев также четко определяет национальный вопрос в стране: «На наш взгляд, межэтническое согласие – это важнейший фактор внутривнутриполитической стабильности, без которого невозможно устойчивое развитие страны. Казахстан – многонациональное государство. Считаю, что это большой стратегический плюс, мы исходим из принципа «единство в многообразии». В Казахстане нет понятия

«национальное меньшинство» [6]. Но выступления ряда общественных деятелей и политологов – не всегда совпадают с официальной позицией правительства.

Политолог Айдос Сарым в интервью изданию «The Qazaq Times» заявил, что Казахстан по Конституции никогда не был многонациональным государством. «Мы ни по Конституции, ни по другим документам не многонациональная страна. У нас есть только одна нация – казахи» - сказал он [5]. Еще в феврале 2019 года Молодежная информационная служба Казахстана проводила в г. Алматы исследование среди 251 казахстанца. Опрос показал, что социальные противоречия в среде молодежи присутствуют. Это подталкивает большую часть студентов искать страну проживания в других регионах мира. Четверть респондентов (25%) ответили, что лично сталкивались со случаями дискриминации по национальному признаку. Важная проблема, на которую стоит обратить внимание — это желание молодежи (58%) уехать из страны на ПМЖ [8].

При проведении анонимного опроса мы столкнулись с рядом проблем. Возраст респондентов от 18 до 65 лет и старше. Однако, большинство людей отказались принять участие в анкетировании, ссылаясь на то, что потом у них будут «проблемы». Как показал анализ нашего исследования: национальность респондентов играет роль в вопросах занятости населения и отношении к «чужим». В этой проблеме наблюдается явное разделение казахстанцев по принципу – «свой» и «чужой». Причины негативного отношения к людям, которые приехали в страну – различны. 55% респондентов указали, что основная причина – в существующих предрассудках к мигрантам. 14% отметили, что реальных причин негативного отношения – нет. Ряд респондентов указали, что мигранты занимают рабочие места граждан Казахстана, ухудшают криминогенную обстановку или плохо относятся к жителям страны. Только 33% опрошенных указали, что не сталкивались с конфликтами на национальной почве. Анализ показал, что люди не казахской национальности сталкиваются в Казахстане с проблемами: незнание государственного языка, притеснением за незнание госязыка, проблемами по трудоустройству. На наш взгляд, негативное восприятие «чужих» в собственном «бытии» обусловлено экономической ситуацией в стране и в мире. Большинство респондентов указали, что могут позволить себе приобрести только необходимые вещи. При этом, у 22% респондентов средств не хватает на самые необходимые вещи для жизни. Существует и проблема «дешёвой миграционной рабочей силы», сокращение рабочих мест, закрытие предприятий из-за кризиса, банкротства, пандемии коронавируса. Всё это не может не сказаться на изменении формирования национальной идентичности. И в этой связи происходит формирование негативного восприятия и отторжение «чужого» в поле собственной идентичности. Не может не привлекать к себе внимание и тот факт, что у большинства респондентов потерян интерес к получению качественного образования. Отвечая на вопрос «что нужно казахстанцу для успеха»: большинство респондентов указали – «связи, положение в обществе, знакомство с нужными людьми и помощь родителей». Только 8% респондентов указали, что для успеха необходимы личные способности и хорошие знания. Соответственно у опрошенных граждан наблюдается снижение интереса к получению и повышению уровня образования. А 12% - вообще не задумывались о достижении успеха. Свободное время большинство респондентов проводит у телевизора или компьютера. Творческая деятельность, кино, театры, бассейны, ледовые катки – очень мало интересуют респондентов. При определении собственной национальной идентичности на первом месте находится, конечно, родной язык. На втором и третьем месте: культурные традиции, обычаи, обряды и история народа. В начале своей работы мы приводили утверждение политолога Казахстана Айдоса Сарыма о том, что: «У нас есть только одна нация – казахи». В нашем исследовании 96% респондентов категорически против высказывания политолога. В процессе анализа установлено, что каркасом национальной идентичности любого государства является: язык, культура и факторы, влияющие на формирование личности. Поэтому следует уделять внимание системе

мер и мероприятий по институциональному регулированию влияния глобализационных процессов и выработке защитных механизмов для сохранения наиболее уязвимых мест в формировании национальной идентичности, которая является одним из важных звеньев национальной безопасности страны.

ЛИТЕРАТУРА

1 Баклушинский, С. А. Особенности формирования этнической идентичности в мегаполисе / С.А. Баклушинский, Н. Г. Орлова. // Этнос. Идентичность. Образование. Труды по социологии образования. / Под ред. В. С. Собкина. – Москва : Центр социологии образования РАО, 1998. – Т. 4, № 4.

2 Жаде З.А. Геополитический фактор в идентификационных процессах России // Теория и практика общественного развития. 2011. № 3.

3 Калхун Крейг. Нации имеют значение, культура, история и мечта космополитов: Изд. «Восток-Запад», София, 2013

4 Титов В.В. Формирование национально-государственной идентичности молодежи в современной России: политикопсихологический анализ., М., 2009.

5 «В Казахстане есть только одна нация — казахи» — Айдоc Сарым//<https://365info.kz/2019/01/v-kazahstane-est-odna-tolko-natsiya-kazahi-ajdos-sarym>

6 В Казахстане нет понятия «национальное меньшинство», заявил Токаев//<https://vlast.kz/novosti/39961-v-kazahstane-net-ponatiya-nacionalnoe-mensinstvo-zaavil-tokaev.html>

7 Нурсултан Назарбаев: Многонациональность - не недостаток, а преимущество общества//https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1025639#pos1-6363

8 Опрос//<https://misk.org.kz/ru/researches/00a4064e-89f9-4f00-951d-854869c8f6bd/>

UDK 651(926)

THE FEATURES OF TRANSLATION OF KAZAKH IDIOMS INTO ENGLISH LANGUAGE

Nauryzbay A.

student, K.Zhubanov regional state University of Aktobe, Kazakhstan

Scientific instructor: Sadykova S.A.

K.Zhubanov regional state University of Aktobe, Kazakhstan

Annotation. The purpose of this article is to recognize the features of translating Kazakh idioms into English or from English to Kazakh. The article reveals the features of idioms or we can call it as “phraseologisms”, as well as the meaning and definition of the idiom. The article also states about the opinions of different authors and sources about the meaning of the idiom and then goes a comparison of all the opinions of authors and sources. Then, as the author of this article, I summarize all the information and include my opinion about the idiom. Based on the results of the study, it was concluded that idioms can be translated by their meaning, and they cannot be translated in the direct meaning. The translator must understand the meaning of both languages ' idioms well.

Keywords: idiom, translation, features, Kazakh language, English language, the concept, meaning, author's opinion.

In my article, I want to show the features of translating Kazakh idioms into English, because it is difficult to translate Kazakh sentences into English. For example, if you translate from Russian to English, it will be easier to translate, because the words will be translated from the beginning to the end, one at a time.

And from Kazakh to English, you need to translate from the end to the beginning, so it is more difficult to translate them. These are the features in translation from the Kazakh language. This website Lemongrad.com, describes that an idiom is a phrase that in most situations its meaning cannot be derived directly from each single word in that expression. [The website “Lemongrad.com”]

According to the book “English idioms in use Advanced”, idioms are words that are captured by combinations, the meaning of which is most of the time not easy to guess from the meaning of every single word. [Felicity O'Dell, Michael McCarthy, 2010, p. 6].

According to the website Merriam-webster.com, definition of the word “idiom” is an expression in the use of a language that is distinctive to itself either in that it has a meaning that cannot be derived from the combined meanings of its items or in its grammatically a common use of words. [The website “Merriam-webster.com”].

According to the website Dictionary.com, idiom is a structure of one language, its components match to elements in different language, but whose general construction or meaning does not match in the similar way in the second language. [The website “Dictionary.com”].

For example, this website(lemongrad.com) gives us an idiom “bite of more than you can chew”. So, in my opinion, this idiom does not give us the direct meaning. It means that you have to do things that are difficult for you. Choose a difficult way, not the easy one. Because if you choose a difficult way when you do something, in the end it will be easy for you. [The website “Lemongrad.com”].

In Kazakh I will translate this idiom as “Оңай жолын емес, қиын жолын ізде” or in Kazakh we have a saying - “Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей”, because their meaning are very similar. It says “If you work hard, in the end you will see the result”.

I understood that every idiom is unique; if we look at its direct meaning, idioms are short sentences without any meaning. It is quite difficult to understand idioms’ actual meanings, you must be smart to understand it, and have to think with your brain.

Idioms at first sight look meaningless and confusing, but actually it has a deeper meaning. So, I want to say that we have to know idioms’ meanings.

Idioms (it is a saying) are created by the people, to be clear, by the nation.

There are a lot of Kazakh idioms or we can call them as “phraseologisms”. For example, Kazakh idioms that are started from letter “Е” and “Ж”:

1. “Егіз қозыдай” (Egiz qozydai)

This idiom means “very similar to each other”. Idioms are unique, because we translate them not directly, but we have to translate them by the meaning. If I translate this idiom directly, it will be translated as “like twin lambs”. Here I used grammatical transformation method – Tracing. It really will sound funny, if we translate the sentence directly. So, that is why we translate idioms by their meaning.

2. “Екі шоқып, бір қарау” (Eki shoqyp, bir qarau).

If we translate this idiom directly, it will sound like “Two pecks, one look”. Here I used grammatical transformation method – Tracing. But its real meaning is “to be extremely careful”. I can translate this idiom by the meaning as “Check twice and look once”.

In Kazakh we have a saying with a similar meaning to this:

“Жеті рет өлшеп, бір рет кес” (Zhety ret olshep, bir ret kes).

This idiom directly translates as “Measure seven times and cut once”. Its meaning is “you have to check 7 times and then cut once”, it’s like before doing something you have to check it, don’t do anything without thinking.

3. “Ел аузына ілігу” (El auzyna iligu).

This idiom’s meaning is “to become famous”. For example, “he was an amazing artist, that’s why he became famous.” If we translate this idiom directly, then it will sound like “Get caught in the mouth of the people.” It will be the grammatical transformation method – Tracing.

4. “Ел (жұрт) аяғы басылғанда” (El ayagi basylganda).

For example we say “Асханада адам көп екен, ел аяғы басылғанда келейік”, this sentence means “There are a lot of people in the school cafeteria, it turns out, let's come when people are sitting at home”. How we understood, this idiom means “When people are sitting at home, in the evening”, but if we translate this idiom directly, it will sound like “When people's feet calm down”. Direct translation will be as grammatical transformation method – Tracing.

5. “Елден ала бөтен” (Elden ala boten).

The meaning of this idiom is “Stand out among people”, this idiom means “not like the others”. The direct meaning of this idiom is “From the people special”. Here I used grammatical transformation method – Tracing.

6. “Жеме-жемге келгенде” (Jeme-jemge kelgende).

This idiom's meaning is “At a critical moment, at a crucial moment”. For example, we use this idiom at a critical situation, we say “Жеме-жемге келгенде сатып кетуі мүмкін”, this sentence means “at a critical moment he/she won't help”, we say this about a person. This idiom can't be translated directly.

7. “Жұлдызы оңынан туды” (Juldyzy onynan tudy).

If we talk about this idiom, it's meaning is “he's very lucky” or “fortune smiled on him”. If we translate the idiom directly, it will be “His star has risen on the right side”. Here I used grammatical transformation method – Tracing.

Now, if we talk about famous English idioms from works of Literature, I will start with Shakespeare's idioms.

For example:

“Break the ice”.

This idiom was first used in “The Taming of the Shrew”. This idiom is used to relieve the tension or to get a conversation in a tense situation when you meet strangers. “Breaking the ice” is like “breaking the tense, strained situation”. It's meaning is “to take the first step”. If we translate this English idiom by its meaning it will be translated as “бірінші қадам жасау немесе бастау”. And its direct meaning will be “мұзды жару”. Grammatical transformation method is Tracing.

2. “Love is blind”.

This idiom is Geoffrey Chaucer's idiom from his work “The canterbury tales”. “For love is blind all day, and may not see” – this idiom means that “a person can be blind, to be clear, the person in love is unable to see their faults”. The translation of this idiom's meaning is “адамдар өздері жақсы көретін адамдардың кемшіліктерін көрмейді”. The direct translation of this idiom will sound like “Махаббат соқыр болады”. Here I used grammatical transformation method – Tracing.

3. “Mad as a hatter”.

This idiom is from the Alice's Adventures in Wonderland by Lewis Carroll. “Mad as a hatter” means “insanely crazy”. For example: “No matter how much of a genius he is, he is also mad as a hatter”. It means, “Ол қаншама данышпан болса да, бөрікші сияқты жынды”. This idiom's meaning is “ессіз жынды”. But if we translate this idiom directly, it will be translated as “бөрікші сияқты ессіз жынды”. Also, here I used grammatical transformation method – Tracing. Hatter is a character from the Alice's Adventures in Wonderland. Do you wonder why the idiom is called Mad as a hatter? Because Hatter's character was a crazy person.

4. “Pot calling the kettle black”.

According to the website “yourdictionary.com”, this idiom is from the Spanish novel “Don Quixote” by Cervantes. [The website “yourdictionary.com”]

So, in those days, kettles and pots were made of cast iron, so the fire turned them black. Therefore, it says that someone should not criticize someone, they should first look at themselves.

In Kazakh we have a saying “Басқаны сынамас бұрын, өз кемшіліктеріңіз туралы айтыңыз.” It refers to this idiom. [website “bilim-all.kz”].

So, this why in translating it is important to know and understand the meaning of the sentence, what the sentence is saying and what does it mean. As a translator, you can't just translate the sentences directly, you have understood it. For example, if you are a translator from English language to your native language, you have to know and study both of the countries' culture and traditions, concepts, idioms and etc. Because being a translator is not easy, it is a tough profession: you are like a dictionary alive. But being an interpreter is more tough; because there is a difference between an interpreter and a translator: translator is a written translation; and an interpreter is an oral translation. It was interesting to study the differences between English idioms and Kazakh idioms, it was difficult to translate from Kazakh to English, some of the idioms directly, because there are some Kazakh words that cannot be translated into English directly. For example, from the idiom “жеме-жемге келгенде”, the word “жеме-жем” cannot be translated into English directly.

In conclusion, I want to state that no matter how the idioms look meaningless and confusing at first sight, but when we become to know idiom's actual meaning, we can recognize its deeper meaning. So, I can state that we should know idioms' meaning, because it can be used in our daily lives.

REFERENCES

1. The website “Lemongrad.com.
2. The book “English idioms in use Advanced”// Felicity O'Dell and Michael McCarthy//Cambridge University Press – 2010. – 185 s.
3. The website Merriam-webster.com.
4. The website Dictionary.com.
5. The website: “Kaz-tili.kz”//Compiled by - Tatiana Valyaeva;
6. The website “Yourdictionary.com”.
7. The website “bilim-all.kz”.

УДК 327.8

ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ С ЕС

Айбасов Н.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Петросянц Т.В.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассмотрен процесс реализации целей и задач, заложенных в стратегии ЕС. Описывается принцип стремления ЕС к тесному сотрудничеству со всеми сопредельными странами Центральной Азии. Так как партнерство ЕС и стран Центральной Азии — важный аспект в системе региональных взаимодействий, то так же описываются вопросы сохранения стабильности и процветания Европы и Центральной Азии, как перспективных партнеров.

Ключевые слова: Азия, ЕС, Евросоюз, стратегия, расширение.

Центральная Азия обладает многовековыми традициями объединения Европы и Азии. Данный регион расположен на стратегически важном пересечении двух континентов.

В период существования Советского Союза регион Средней Азии являлся неотъемлемой частью единого советского государства. После распада СССР образуются новые независимые государства, в том числе свою независимость провозглашают бывшие советские республики Средней Азии. Появляется новый регион Центральной Азии. Интерес

к региону в 90-е годы с точки зрения геополитических интересов региональных и внерегиональных игроков объяснялся наличием гидроресурсов и транспортных возможностей ЦА. После событий 11 сентября увеличилась стратегическая значимость региона ЦА, с точки зрения успешной реализации антитеррористической операции НАТО в Афганистане. На современном этапе развития регион Центральной Азии вызывает особый геополитический интерес со стороны России, ЕС, США, Китая, Индии и Ирана. Важно не повторить путь соседнего Афганистана и Ближнего Востока, когда соперничество и грубое вмешательство великих держав и военно-политических блоков в конечном итоге способствовали обострению и возникновению целого ряда региональных конфликтов, которые до сих пор стоят на повестке дня мировой политики.[1]

Политики и политологи центральноазиатских государств констатировали тот факт, что формирование современной внешней политики государств региона происходит в крайне сложных внешних условиях развития и балансирования между центрами силы мирового и регионального масштаба. В свою очередь, это стимулирует к региональному сотрудничеству. Аналитики отмечают некоторые позитивные сдвиги в развитии внутрорегионального диалога, обусловленного прежде всего необходимостью и готовностью государств к конструктивному сотрудничеству прежде всего во имя безопасности. Идея безопасности стала побудительным мотивом к интеграции молодых государств Центральной Азии.

Основной геополитический интерес для Евросюза в Центральной Азии состоит в сохранении в регионе стабильности, поддержке ориентации на демократические ценности и модели. Это позволит понизить конфликтогенность, криминогенный потенциал региона (нелегальная миграция, наркотрафик), сделать более комфортными условия работы европейских компаний в регионе. [2]

В преимущественной степени ЕС заинтересован в своем присутствии в Центральной Азии из-за энергетических интересов. Ближний Восток вследствие своей перманентной нестабильности перестает быть по-настоящему надежным партнером в области энергетических взаимодействий. Европейские месторождения могут быть выработаны в ближайшие десятилетия. Таким образом, месторождения, расположенные на Каспии, могут стать одним из главных направлений диверсификации энергоснабжения стран ЕС. [3]

Основываясь на программе поддержки Комиссии и дополняя ее, государства члены ЕС готовы к рассмотрению конкретного двухстороннего партнерства и совместных программ с каждым государством Центральной Азии, а также программ регионального масштаба на основании адекватной и скоординированной оценке потребностей. Государства-члены ЕС будут поддерживать программы ЕС, чтобы сделать свой вклад в более гармоничную и понятную политику ЕС в данном регионе. Для решения особо важных проблем ЕС, в рамках данной стратегии, предпримет следующее:

- наладит постоянный региональный политический диалог на уровне министров иностранных дел;
- введет в действие «Европейскую инициативу в области образования и поддержит развитие «электронного шелкового пути» в странах Центральной Азии;
- введет в действие «Инициативу ЕС по верховенству права»;
- наладит с каждым государством Центральной Азии постоянный «диалог по правам человека», направленный на получение конкретных результатов;
- будет вести регулярный «энергетический диалог» со странами Центральной Азии.

В процессе реализации целей и задач, заложенных в данной стратегии, ЕС будет руководствоваться принципами равного диалога, прозрачности и ориентации на получение практических результатов. ЕС будет стремиться к тесному сотрудничеству со всеми сопредельными странами Центральной Азии. [4]

Партнерство ЕС и стран Центральной Азии — важный аспект в системе региональных взаимодействий. Для обеих сторон вопросы сохранения стабильности и процветания делают Европу и Центральную Азию перспективными партнерами.

Доминанты развития внешней политики ЕС в регионе определяются тем, что:

- стратегическое, политическое и экономическое развитие, а также комплекс трансрегиональных проблем в Центральной Азии имеют влияние на уровень отношений;
- с расширением ЕС, активизацией программ сотрудничества происходит сближение внешнеполитических курсов;
- значительные энергетические ресурсы в Центральной Азии делают ее интересной для Европы.

Для интенсификации сотрудничества со странами Центральной Азии ЕС будет в полной мере использовать потенциал соглашений о партнерстве и сотрудничестве, программ европейской комиссии и государств-членов ЕС, механизмов сотрудничества, таких как «Бакинская инициатива» и политический диалог, используя различные инструменты Общей внешней политики и политики безопасности. Будет также расширено сотрудничество с ООН, в частности, с Европейской экономической комиссией ООН, ОБСЕ, Венецианской комиссией Совета Европы, НАТО, международными финансовыми учреждениями и другими региональными организациями и форумами. Специальный представитель ЕС, посольства государств-членов ЕС и делегации Европейской комиссии должны стремиться к укреплению сотрудничества с ОБСЕ. Кроме того, ЕС, совместно со странами Центральной Азии, стремиться разработать новые формы сотрудничества, такие как постоянный двухсторонний диалог по правам человека. [2]

В мае 2019 года Европейская Комиссия и Верховный представитель Европейского Союза по иностранным делам и политике безопасности приняли Совместное коммюнике по Новой стратегии ЕС по Центральной Азии под названием «ЕС и Центральная Азия: новые возможности для укрепления партнерства». Принятая Советом Европейского Союза в июне 2019 года, новая Стратегия определяет 3 взаимосвязанных приоритета по устойчивости, процветанию и региональному сотрудничеству и включает конкретные цели по «повышению устойчивости окружающей среды, климата и водных ресурсов».

ЕС не может себе позволить планомерное продвижение и масштабное присутствие там, где уже активно действуют как Россия, так и Китай. Кроме того, очевидно, что историческое тяготение данных стран к России и Китаю препятствует продвижению ЕС в регионе. Российская и китайская стороны добились значительного успеха в Центральной Азии, кроме того, нельзя не учитывать экономические связи этих стран с Россией и зависимость ВВП отдельных стран Центральной Азии от денежных переводов трудовых мигрантов, которые там работают[5].

По этой причине в новой стратегии ЕС делает ставку на гуманитарные проекты — прежде всего, на образовательные программы — а также вопросы безопасности, связывая свое сотрудничество с центральноазиатскими государствами с улучшением ситуации в Афганистане. ЕС осознает, что конкуренция в регионе складывается не в его пользу — он не обладает преимуществами — однако надеется на использование инструментов мягкой силы. Вместе с тем, новая стратегия ЕС не учитывает позиции Китая и России, и не предлагает совместных подходов.

ЛИТЕРАТУРА

- 1.<http://evolutio.info/ru/journal-menu/2018-3-4/2018-3-4-marmontova>
- 2.https://www.consilium.europa.eu/media/30829/ru-strategyasia_int.pdf
- 3.https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru
- 4.<https://eurasia.expert/evrosoyuz-v-tsentralnoy-azii-strategiya-proniknoveniya/>

ӘЛЕМ ЕЛДЕРІНІҢ РЕСМИ РЕЗЕРВТЕРІ МЕН АҚША-НЕСИЕ САЯСАТЫНДАҒЫ ДОЛЛАР МЕН ЕУРОНЫҢ РӨЛІ

Амантайұлы Н.

студент Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Сатанбаева А.У.

Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Аңдатпа. Әртүрлі елдерден қаражаттың сәтті алмасуы үшін қолайлы бағамдарды білу керек. Әрбір коммерциялық қаржы институты валюталық операциялардан пайда табу үшін оларды өз қалауы бойынша қою мүмкіндігіне ие.

Түйінді сөздер: Валюта, еуро, доллар, қаржы, еуро одақ, резервтік валюта.

Елдердегі қолданыстағы валюта бағамдарын штаттардың орталық банктері валюта биржасындағы сауда-саттық нәтижелері бойынша, сұраныс пен ұсыныс негізінде, қаржылық және саяси жағдай мен экономиканың талаптары негізінде анықтайды. Коммерциялық банктер валюталық операциялардан пайда табу мақсатында өздерінің валюталық бағаларын белгілеуге құқылы. Ресми ақпарат көздерінен ақпарат жинайтын агрегатор сайттары әртүрлі штаттардағы валюта бағамдарын білуге көмектеседі. Айырбастау бағамы күн сайын жаңартылып, елдердің орталық банктерінің сайттарында жарияланады.

Экономикалық қуатқа, ауқымды жаһандық экономикалық қатынастарға және дамыған капитал нарықтарына және ЕО-ға негізделген халықаралық сауда мен қаржыға доллар мен еуроны белсенді пайдалану олардың басқа мемлекеттердің резервтік валюта ретінде жиналуына ықпал етеді. 2016 жылы доллар мен еуро бүкіл әлемде жинақталған (алтынды қоспағанда) 11,67 триллион долларлық ресми валюта резервінің 80% -дан астамын құрады. Тәуелсіз валюта қорларының активтерінде дәл осындай валюталар басым, олардың мөлшері 2016 жылы 7,33 трлн. доллар.

Резервтік валюта ретінде доллар мен еуроға негізгі сұранысты дамушы елдер қалыптастырады, ол ресми валюта резервтерінің 75% -дан астамын жинақтайды. Дамушы елдер мен жинақталған қорлар бойынша дамыған елдер арасындағы алшақтық әсіресе 2000 жылдары байқалды. Мұнда шешуші рөлді жетекші дамушы елдердің экспорттық кірісінің қарқынды өсуі және олардың нарықтарына шетелдік капиталдың түсуінің едәуір ұлғаюы атқарды.

Дамушы елдердің резервтік валюта ретіндегі доллар мен еуроға деген сұранысының өсуінің басты себептерінің бірі олардың валютаны ұстап тұру және ішкі нарықта бағаның тұрақтылығы үшін кеңінен қолдану болып табылады. Дамушы елдердің орталық банктерінің резервтік валюталардың кез келгеніне немесе олардың қоржынына ұлттық валютаның бағамын қатаң немесе жұмсақ теңестіру негізінде номиналды монетарлық зәкірін белгілеуі инфляциялық күтулерді төмендетуге және экономикадағы инвестициялық белсенділікті арттыруға көмектеседі. Ұлттық валютамыздың тұрақтылығы экспорт пен елге шетелдік инвестициялардың келуін ынталандырады және халықтың және нарық қатысушыларының мемлекеттің қаржылық саясатына деген сенімін арттыруға көмектеседі[1].

Жетекші әлемдік валюталардың біреуін ақша-несие саясатының зәкірі ретінде таңдау жаһандық ақша-кредит жүйесінде доллар мен еуроның әсер ету аймағын қалыптастыруға әкелді. Американдық валюта Азия мен Латын Америкасындағы дамушы елдер үшін негізгі резервтік актив болып табылады. Доллардың әсер ету диапазоны әртүрлі макроэкономикалық алғышарттардың, ең алдымен АҚШ-пен тығыз сауда, экономикалық және қаржылық байланыстардың салдарынан өздерінің ұлттық валюталарын долларға қатаң

немесе жұмсақ байқаумен айналысатын алпысқа жуық елді қамтиды. Олардың қатарында АҚШ-қа географиялық тұрғыдан жақын немесе

олардың күшті саяси қысымымен долларларды заңды төлем құралы деп таныған және өзінің ақша бірліктерін пайдаланудан бас тартқан шағын мемлекеттер де бар.

Алайда, соңғы онжылдықта халықаралық қаржы жүйесінің дамуы доллар бағамының режиміне әсерін өзгертті. Латын Америкасы мен Азиядағы көптеген ірі және жүйелік маңызды дамушы елдер валюталық бағамдардың икемді режимдерін қолдана бастады. Бірқатар жағдайларда бұған инфляциямен күресуге және тұрақты экономикалық өсу қарқынын ұстап тұруға бағытталған тәуелсіз ақша-кредит саясаты ықпал етті. Соңғы жылдары бұл мемлекеттер өздерінің валюта резервтеріндегі АҚШ долларының үлесін азайту үшін шаралар қабылдады. 2008-2009 жылдардағы жаһандық қаржылық дағдарыс одан әрі жылжулар туғызды, өйткені жекелеген елдер (мысалы, Ресей) олардың айырбас бағамдарының икемділігін арттырып, оны орнату үшін қолданылатын валюталар қоржынындағы доллардың салмағын азайтты[2].

Өз кезегінде, евро, әдетте, ЕМУ елдерімен географиялық және экономикалық жағынан тығыз байланысты немесе Еуропалық Одақпен әртүрлі институционалды келісімдері бар немесе бейресми түрде біржақты түрде біртұтас түрде толығымен осы мемлекеттер мен аумақтық құрылымдардың ұлттық валютасы немесе якорлық валютасы ретінде қолданылады. еуроңы ұлттық валюта бағамының режимдеріне ішінара енгізді.

Бұл мемлекеттерге, ең алдымен, Еуропалық Одақтың жаңа мүшелерінің көпшілігі, Балқан түбегі және Француз франк аймағы, сонымен қатар шағын еуропалық мемлекеттік құрылымдар (Андорра, Монако және т.б.) және шетелдегі француз аумақтары кіреді. Қазіргі уақытта ЕМУ мүшелері болып табылмайтын ЕО дамыған елдерінің ішінде еуро тек Дания үшін «валюталық зәкір» болып табылады, ол Еуропалық монетарлық жүйе - II (ЕМУ - II) аясында ұжымдық айырбастау режимін қолданады, немесе 1998 ж. 31 желтоқсанында ИОС-I (немесе ЕМУ-I) ауыстырған

«Валюта бағамы механизмі-II» (ИОС-II, биржалық бағам механизмі, ERM-II). Ұлыбритания мен Швеция ХОК-II құру туралы келісімге қол қойғанына қарамастан, айырбас бағамының бұл режиміне қатыспайды.

Болашақта доллар мен евро негізгі дамушы валюталардың, сонымен қатар көптеген дамушы елдердің ақша-кредит саясатының номиналды зәкірі рөлін жалғастырады. Сонымен бірге, еуроңың әлемдік экономикадағы позициясының біртіндеп нығаюы оны қаржылық саясат пен негізгі резервтік актив ретінде пайдаланатын мемлекеттер санының өсуіне ықпал етеді.

Дүниежүзілік қаржы жүйесіндегі АҚШ долларының және бірыңғай еуропалық валютаның жай-күйінің негізгі көрсеткіші оларда көрсетілген қаржы активтерін пайдалану деңгейі болып табылады. Осы салада АҚШ пен еуро халықаралық капитал нарықтарын қалыптастырудағы АҚШ пен еуро аймағының үстем рөлінің нәтижесінде алдыңғы онжылдықтарда қалыптасқан жетекші позицияларды иемденді. Сонымен бірге екі негізгі валюта арасындағы әр түрлі пропорциялар нарықтың әртүрлі сегменттерінде байқалады[3].

Әлемдік валюта нарығының сегменттерінің бірі борыштық бағалы қағаздардың халықаралық нарығы болып табылады.

Халықаралық есеп айырысу банкінің әдіснамасына сәйкес кеңейтілген анықтамада халықаралық борыштық бағалы қағаздар резидент эмитенттердің резидент- инвесторлар үшін ұлттық валютада шығарғанын қоспағанда, борыштық құралдардың барлық шығарылымдарын қамтиды.

Қарыздар нарығындағы маңызды қарыз алушы жеке сектор болып табылады, оның жиынтық үлесі Халықаралық есеп айырысу банкінің мәліметтері бойынша халықаралық борыштық бағалы қағаздар шығарылымының 70,4% құрады. Сонымен бірге еуроаймақ

эмитенттері барлық қарыз алушылардың 50,4% -ын, Ұлыбританиядан - 13,5%, АҚШ-тан - 11,0% алды.

Шығарылған халықаралық борыштық бағалы қағаздардың жалпы көлемі үнемі өсуде - 2003 жылдан бастап осы бағалы қағаздардың жалпы көлемі 2,3 есеге - 2003 жылғы 8,5 трлн доллардан 2016 жылдың аяғында 19,5 трлн долларға дейін өсті.

Бағалы қағаздар нарығындағы негізгі валюталар - евро және АҚШ долларлары. Олардың жиынтық үлесі шығарылымдардың 82,8% құрайды. 2004 жылдан 2011 жылға дейін борыштық бағалы қағаздардың жалпы шығарылымындағы еуро үлесі бір уақытта АҚШ долларының үлесінің төмендеуімен өсті. Алайда, 2012 жылдан бастап, еуроаймақ елдеріндегі қарыз дағдарысының басталуымен бірыңғай еуропалық валютаның үлесі 2016 жылдың аяғында 31,9% дейін төмендеді[4].

Жапон иенасының үлесі 2003 жылы 5,9% -дан 2016 жылы 2,1% -ға дейін төмендеді.

2003-2005 жж. Бірыңғай еуропалық валютадағы эмиссиялық операциялардың қарқынды өсу кезеңі халықаралық қарыз нарығында 2005-2016 жж. өзгерді. осы нарықтың әртүрлі сегменттеріндегі еуро мен доллардың акциялары арасындағы жаңа тепе-теңдік жағдайын іздеудің кезеңі. 90-жылдардың аяғындағы қор нарығының өрлеуінен кейін болған осы кезеңде әлемдік қаржы нарықтарындағы жағдайдың жалпы әлсіреуі және болжанбауы, сондай-ақ ЕО мен АҚШ-тағы құлдырау халықаралық бағалы қағаздар нарығында евро мен АҚШ долларындағы шығарындылардың тұрақсыз динамикасына әсер етті. 2010 жылғы деректермен салыстырғанда евромен қарыздар беруде төмендеу - 15,2% (2014 ж.) Төмендеді, ол 2016 жылы 9,5% (2014 жылмен салыстырғанда) жаңа төмендеумен жалғасты[4].

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Воронина В., Дынникова О. Влияние изменения курса евро на экономику России. М.: Центр экономических и финансовых разработок, 2002
2. Буторина О.В. Международные валюты: интеграция и конкуренция. М.: Деловая литература, 2003.
3. Кондратов Д. Антикризисная политика зоны евро в условиях долгового кризиса, Общество и экономика. 2013
4. Кондратов Д. Современная мировая валютная система и перспективы ее развития. М.: Институт экономики, 2018.

ӘОЖ 327 (045)

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ерғазы Ә. И.

студент Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Джайлиханова Г.А.

Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Аңдатпа. Бұл мақалада жалпы қауіпсіздік туралы ақпарат берілген және де қазіргі халықаралық қауіпсіздіктің сипаты мен түрлерін ашып көрсетілген. Барлық қауіпсіздік қоңырауларын шартты түрде 4 топқа бөліп қарастырылады. Осы және басқа да мағлұматтар қамтылған.

Түйінді сөздер: Халықаралық қауіпсіздік, ұлттық мүдде, ымыра, құқық, заңсыз айналым, экономикалық алшақтық, нарық, ғылыми-технология, байланыс, урбанизация, жеке тұлға.

Халықаралық қауіпсіздік проблемасы - халықаралық құқық пен мемлекетаралық қатынастар теориясы мен практикасындағы орталық мәселелердің бірі. Кез келген халықаралық саясат онымен байланысты. Адамзат тарихындағы тайпалар, этникалық және әлеуметтік топтар, империялар мен мемлекеттер ешқашан бір-бірімен жауласуды тоқтатқан емес. Саясаткерлер мен философтар ұзақ уақыттан бері көршілердің шабуылынан қалай қорғану керек, қарсыласу құралы қандай болу керек деп ойлады. Барған сайын жаңа қару-жарақ жүйелері құрылды, әртүрлі әскери стратегиялар мен құқықтық модельдер жасалды.

А.Ф. Мұхаметов өз мақаласында қауіпсіздік жайлы атап өткендей, «Қауіпсіздік» ұғымы «ұлттық мүдделер» категориясымен тығыз байланысты. Ұлттық қауіпсіздік өмірлік мүдделердің - ұлттық егемендіктің, ұлттық мемлекеттің аумағының тұтастығының, халықты қорғаудың, т.с.с. ымыраға келуден гөрі күресуге келіскен мүдделер. Яғни, ұлттық қауіпсіздік - бұл мемлекеттің өмірлік мүдделерін қамтамасыз етуге бағытталған стратегия[1, 4].

Халықаралық қауіпсіздік - бұл барлық мемлекеттердің халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған принциптері мен нормаларын сақтауға негізделген, даулы мәселелер мен олардың арасындағы келіспеушіліктерді күшпен немесе қоқан-лоққы арқылы шешуді жоққа шығаратын халықаралық қатынастар жүйесі.

Бүгінгі таңда қауіпсіздік мәселелері қоғамдық-саяси ұйымдар мен дүниетанымдық негіздер жүйесіндегі жаһандық дағдарыспен байланысты.

Барлық қауіпсіздік қоңырауларын шартты түрде 4 топқа бөлуге болады.

Бірінші топқа қатысты проблемалар мемлекеттің халықаралық қатынастар факторлары жүйесіндегі орнын өзгертуге қатысты. Мемлекеттің жаңа факторлармен өзара әрекеттесуіндегі баннералды компетентсіздігі мен тиімсіздігі, біз қазірдің өзінде байқағандай, жаһандану жағдайында іс жүзінде барлық жерде дабыл тудырады. Халықаралық терроризм мен есірткінің заңсыз айналымы сияқты қатерлерге қарсы тұру Еуропалық қауіпсіздік хартиясында көрсетілген[2, 7].

Бұл сонымен бірге әскери және полиция операцияларын жоққа шығармайды, тіпті кейбір жағдайларда оларды болжайды; мұнда мемлекет рөлінің төмендеуі байқалады. ... Бұған байланысты жергілікті соғыс қаупі және аймақтық деңгейде қарулы қақтығыстардың пайда болуы.

Халықаралық қауіпсіздік проблемаларының екінші тобы елдер, халықтар мен әлеуметтік топтар арасындағы экономикалық алшақтық пен әлеуметтік келіспеушіліктің күшеюімен байланысты. Трансұлттық компаниялардың барған сайын жаңа нарықтарды жаулап алуы әлемнің барлық аймақтарындағы тұтас салалардың жойылуымен қатар жүреді. Кедей елдерді әлемнің шетіне ығыстыру нақты болды. Кедей елдерден бай елдерге көші-қон үрдісі өсуде. Ұйымдасқан қылмыс пен саяси зорлық-зомбылықтың негізі кеңейіп келеді.

Халықаралық қауіпсіздікке арналған жаһандық сын-қатерлердің үшінші тобы - бұл қазіргі заманғы ғылыми-техникалық революцияның салдары. Генетика саласындағы жаңалықтар адамдардың өмірі мен санасын басқаруда бұрын-соңды болмаған мүмкіндіктер жасайды. Байланыс құралдары арқылы пайдаланушылар шеңберінің кеңеюі, атап айтқанда ақпараттың, білімнің, идеялардың және тауарлардың негізгі арнасына айналған ғаламдық Интернет біздің санамыздың саяси және мемлекеттік институттардың ықпалынан біртіндеп шығуына ықпал етеді. Бұл білімнің дағдарысына әкеп соқтырады, тұтынушының тәбетін жояды, оларды қанағаттандыру өте қиын немесе қанағаттандыру мүмкін емес.

Ақырында, халықаралық қауіпсіздікке арналған жаһандық сын-қатерлердің төртінші тобы, қоныстанған планета жағдайында ресурстардың жетіспеушілігімен байланысты. Артық халықтың қалаларға кетуі урбанизацияның өсуіне, дәстүрлі іргетастар мен құрылымдардың бұзылуына әкеледі. Елбасының пікірінше, урбанизация процесі бүкіл әлемде табиғи болып табылады және мемлекет үшін оны реттеу маңызды. Қазақстанда бүгінде аталған қатынас қала пайдасына 54/46 құрайды. Мұның салдары - жұмысқа

орналасудың мүмкін еместігі - «жарылғыш материалдың» жиналуына, ал бұқараның өз позицияларына қанағаттанбауына - зорлық-зомбылық жасауға әкеледі[3, 9].

Халықаралық қауіпсіздікке төнетін қатерлер жайлы атап өтетін болсақ Ресей, АҚШ, Ұлыбритания, Қытай, Үндістан - менің ойымша, ХХІ ғасырда жаһандық күн тәртібін құрып отырған бес мемлекет. Әрине, әлемнің суреті Сириясыз, Тайландсыз, Жапониясыз, Германиямен, Грециямен және басқа елдерсіз толық емес, бірақ осы жұмыс шеңберінде әлемнің барлық елдерінің халықаралық және ұлттық қауіпсіздікке көзқарастарын қамтудың қажеттілігі мен мүмкіндігі жоқ, сондықтан жоғарыда аталған бес мемлекеттің мысалы өте қолайлы.

Азияның өсіп келе жатқан экономикаларының арасында, әрине, Қытайды аймақтағы жаңа қуат орталығы ретінде атап өтуге болмайды. Оның сыртқы саяси тұжырымдамасы осы жұмыста маңызды болып табылады, өйткені жоғарыда аталған елдерден айырмашылығы, ол халықаралық дамуға көмек алушы болып табылады, сонымен бірге кедей елдер үшін өзінің жеке бағдарламаларын жүзеге асырады. Теңдік қағидасына негізделген өзара тиімді дамыту, кең сауда қатынастары, экономикалық және технологиялық ынтымақтастық, сондай-ақ әлемнің елдерімен және аймақтарымен ғылыми және мәдени алмасулар - бұл Қытайдың бейбітшілік үшін тәуелсіз сыртқы саясатының қағидаларына сәйкес жалпыға ортақ өркендеу мен бейбітшіліктің қажетті шарты[4, 32].

Сонымен, аралық нәтижені қорытындылай келе, жаһандық саяси контексттегі өзгерістердің әсерінен әлем алдында егемендікті ұстаушы ретінде мемлекеттерге емес, ең алдымен жеке адамдарға және қоғамға қауіп төндіретін жаңа сын-қатерлер тұр деп айтуға болады. Бұл қайта құру өзінің теориялық көрінісін қоғам қауіпсіздігі және адамның қауіпсіздігі тұжырымдамасы түрінде алды. Халықаралық терроризмді халықаралық қатынастардың барлық субъектілері қауіпсіздіктің негізгі қатері ретінде қабылдайды, олар сонымен бірге терроризмнің таралуындағы кедейлік, нашар басқару және ішкі қақтығыстардың рөлі туралы ынтымақтастықта болады. Нәтижесінде халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз ету құралы ретінде халықаралық даму мен бейбітшілікті құруды бөліп көрсетуге болады. Өркениеттер арасындағы құндылықтар, мәдениет және мәдениетаралық диалог сонымен қатар ірі мемлекеттердің сыртқы саяси тұжырымдамаларында маңызды орын алады. Бұл, ең алдымен, дамушы елдерде батыстың әлеуметтік-экономикалық модельдеріне негізделген жобаларды жүзеге асыруға тырысу кезінде халықаралық даму және бітімгершілікпен айналысатын мамандар кездесетін қиындықтарға байланысты. Осыған байланысты мәдениет пен халықаралық дамудың, сондай-ақ мәдениет пен бітімгершіліктің арақатынасы туралы сұрақ туындайды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. А.Ф. Мухаметов, «Әскери-стратегиялық зерттеулер орталығы» АҚ бас сарапшысы, әскери ғылымдарының кандидаты, ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕСУ: ҚАБЫЛДАУ, РЕЙТИНГ, ТӘЖІРИБЕ. ТАБЫСТЫҚ? ЖЕҢІЛІС? мақала, 4 б. Нұр-Сұлтан қ.
2. А.Ф. Мухаметов, «Әскери-стратегиялық зерттеулер орталығы» АҚ бас сарапшысы, әскери ғылымдарының кандидаты, ЖЕМҚОРЛЫҚПЕН КҮРЕСУ: ҚАБЫЛДАУ, РЕЙТИНГ, ТӘЖІРИБЕ. ТАБЫСТЫҚ? ЖЕҢІЛІС? мақала, 7 б. Нұр-Сұлтан қ.
3. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаев. Қазақстан-Ресей мәңгілік достығының стратегиясы. - М.: «Ресейлік раритет» ТБИ, 2010 Бордюжа Н.Н. ҰҚШҰ - Еуразиядағы терроризммен күрестің құралы // Халықаралық құқық. 2007. №3, 9 б.
4. 4.Өзгермелі әлем үшін белсенді дипломатия: Ұлыбританияның халықаралық басымдықтары. - Шетелдік және достастық бөлімі. - 2006 ж. 32 б.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Бекұлы Т., студент

Ғылыми жетекшісі: Ожаева Б.Б.,

Өскемен экономика және қаржы колледжі, Өскемен қ., Қазақстан

Аңдатпа. Халықаралық қатынастар негізінен саяси қатынастар деген тұжырымға келеді. Дегенмен, Р. Арон халықаралық қатынастарға жан бітіріп, әлеуметтендіруге ұмтыла отырып, онда әрекет етуші екі тұлғаны, солдат пен дипломатты бөліп көрсетеді. Бірақ олар өздерінің мемлекеттерінің, яғни саяси бірліктердің атынан әрекет ететіндіктен, олардың мақсат мүддесі, іс- қимылы саяси қатынастардың аясынан шықпайды. Солдат пен дипломат халықаралық қатынастардың мәнін соғыс пен бейбітшілік жүйелерінің алмасып отыруына әкеп тірейді.

Түйінді сөздер: Халықаралық қатынастар, Халықаралық қауіпсіздік, Бас Ассамблея, Қауіпсіздік Кеңесі, Экономикалық және Әлеуметтік Кеңес Халықаралық қауіпсіздік - Халықаралық қатынастар жүйесінің тұрақсыздандыру, конфронтация, қарулы қақтығыстар мен соғыстар қауіп-қатерінен қорғалуы;

Бүкіләлемдік бейбітшілікті бұзуды немесе халықтар қауіпсіздігіне қатер төндіруді жоққа шығаратын халықаралық қатынастар қалпы. Халықаралық қауіпсіздік ғаламдық (жалпыға ортақ) немесе аймақтық (Еуропалық, Азия-Тынық мұхиты, Таяу шығыстық және т.б.) болуы мүмкін. Халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз ету барлық мемлекеттердің жалпы мойындалған қағидаттарды және халықаралық құқық ережелерін ұстануына негізделген. Бұл шарттар арнайы ғаламдық, аймақтық, мемлекетаралық құрылымдар мен тетіктер құру арқылы орындалады [1].

Қазіргі халықаралық қатынастар деп әлемдегі халықаралық қатынастар субъектілерінің арасында пайда болатын әр түрлі байланыстар мен кездесулер, акциялар мен әрекеттер түсіндіріледі. Осы қатынастардың базалық әлеуметтік негізі Жер планетасында өмір сүретін бірлік пен тұтастықты қалыптастыратын адамзат. Дегенмен осынау бірлік пен тұтастық — қайшылықты нақтылық және көп бейнелі, әр түрлі, тіпті қарама-қарсы мүдделердің түйісуінің бірлігі болып табылады. Олар (осы мүдделер) қажет болғандықтан саясатқа еніп кетеді және саяси шешімдерді талап етеді. Сонымен, халықаралық қатынастар субъектілерінің мүдделерінің түйісуінің өзегі болатын саяси шынайылықтың спецификалық мазмұны халықаралық қатынастар болып табылады. Қазіргі кезде мемлекетпен қатар мемлекеттен тыс құрылымдар да халықаралық қатынастардың субъектілері болып табылады, яғни жекелей алғанда БҰҰ және оның органдары: Бас Ассамблея, Қауіпсіздік Кеңесі, Экономикалық және Әлеуметтік Кеңес, Қамқорлық туралы Кеңес, Халықаралық сот, Секретариат. БҰҰ құрылым белсенді және мақсатты қызметінің нәтижесінде халықаралық шиеленістердің түйінін шешу, келісімдік процестерді жолға қою, мемлекеттердің мүдделерін түйістіру, халықаралық құқық нормаларының сақталуын қамтамасыз ету, агрессияны айыптау, халықаралық проблемаларды шешуде консенсустық мәдениет пен бейбітшілік сүйгіштікті қалыптастыруға кең жол ашылады. Бұл жағдайда БҰҰ қызметі халықаралық-құқықтық шеңберде болады. 1945 жылдың 26 шілдесі күні Сан-Франциско қаласында қабылданған БҰҰ Жарғысында көрсетілгендей, БҰҰ және оның органдарының міндеттері мыналар: халықаралық проблемаларды шешудің тәсілі ретінде соғысты болдырмау адамзат өмірінде адамның негізгі құқықтарына, адамзат тұлғас артықшылықтары мен құнды, әйелдер мен еркектердің, кіші және үлкен ұлттардың теңдігіне сенімді нығайту; елдер мен халықтардың алдында пайда болатын проблемаларды шешу үшін халықаралық жағдайлар

жасау. БҰҰ мен оның органдарының негізгі күш-жігері қақтығысқа алып келетін жағдайларды зерттеуге, қақтығысушы тараптардың позицияларын анықтау мен айқындауға, оларды құқықтық және моральдық тұрғыдан бағалауға және қақтығысты шешу бойынша нұсқауларды дайындауға, ал қажет болған жағдайда қолдануға бағытталынған. Өйткені БҰҰ ерікті халықаралық ұйым болғандықтан ол өзіне мүше елдердің еркі негізінде ғана қызмет ете алады. Оның шешімдері, нұсқаулары мен қабылдаған шаралары халықаралық құқық нормаларымен, сондай-ақ БҰҰ жарғысында көрсетілген мақсаттар мен принциптерге сәйкес болуы керек. Аталмыш шаралар экономикалық және дипломатиялық қатынастарды, коммуникациялық байланыстарды толықтай немесе жеке кей ұзу түрінде болуы мүмкін[2]. Егер бұл әрекет жеткіліксіз болса, онда Қауіпсіздік Кеңесі "халықаралық бейбітшілік пен қауіпсіздікті қолдау мен қайтадан қалпына келтіру үшін қажетті әуе, теңіз және құрлықтағы күштердің әрекетін пайдалануға өкілетті".

БҰҰ — басты проблемасы гуманитарлық және басқа да апаттардың салдарын тоқтату, көмек көрсету және жою үшін мемлекеттердің күшін біріктіру. Қазақстан Республикасы өзін ашық демократиялық қоғам ретінде жариялай отырып, осы ережелердің барлығын өз Конституциясының баптары ретінде тіркеді, осыған орай жаңа халықаралық жағдайларға бейімделудің жалпықұқықтық негізін қалады. Постиндустриализм Жер планетасындағы адамзат өмірінің ғаламдану проблемасымен тығыз байланысты, бұл — халықаралық қатынастарға проблемалық қолтаңбасын қалдыратын қазіргі кездегі әлеуметтіліктің дамуының басты кезеңі.

Қазіргі жағдайда Жер планетасындағы адамзат өмірінің ғаламдану тенденциясын мүдделері ұлттық-мемлекеттік құрылым шеңберіне сыймайтын ұлттық емес экономикалық құрылымдар жүзеге асырады. бұл ар — постиндустриалдық өркениеттің алыптары — транс ұлттық компаниялар (ТНТ), трансұлттық банктер (ТНБ) және басқа да мемлекеттік емес және ұлттық емес құрылымдар. Халықаралық қатынастарда олардың ықпалы барған сайын өсе түсуде, бірақ тұтастай алғанда қазіргі адамзат бізді осы әлемге алып баратын жолдың алғашқы баспалдағында тұр деп айтуға болады. Тарихи және дәстүрлі тұрғыдағы ұлттық отандарда (дүниені мәдени қабылдау мен оның проблемалары елеулі тұрғыда осымен анықталынады) өмір сүрген адамзат үшін постиндустриалдық өркениет алып келетін жаңа құндылықтың бағдарларға бейімделу және игеру өте қиын болады[4].

Бірақ, көзжетерлік нәрсе, ХХІ ғасыр халықаралық қатынастарға өз ықпалын тигізетін бейімделу кезеңі болатындығы сөзсіз. Біздің көзқарасымыз бойынша, жаңа постиндустриалдық жағдай жалпы адамзаттық мәртебеге ие (БҰҰ төрізді ұлттық) құрылымдар мен нормалардың мәнін көтеруі керек, олардың одан ары дамуы және проблемалық толығы халықаралық құқыққа ие болуы қажет. Енді осы жаңа жағдайларға бейімделудегі — Қазақстан Республикасының сыртқы саясатының маңызды мәселесін қарастырайық. Біз өзімізге, өз жерімізге және оның қойнауларына өкім жүргізе алатын тәуелсіз мемлекет болдық. Бірақ мыңдаған жылдар бойы жер қойнауы ашылмай жатты, біздің ата-бабаларымыз жердің үстіңгі қабатын ғана пайдаланды. Біздің ұлттық байлығымыз көпқатпарлы екендігін, оның ең маңыздысы оның қойнауында жатқандығын түсіне бастадық. Алайда қазіргі кезде бұл — менікі, оны мен ешкімге бермеймін принципмен өмір сүруге болмайды. Бізге жатын алып жақсы өмір туралы аңсауға тағы болмайды. Жер қойнауының табиғи байлықтары шектеулі. Сондықтан қажет болған жағдайда оны алуға болады, бірақ ысырапқа жол берілмеуі керек. Біздің ұлы даламыз қаншалықты кең болса да Қазіргі кездегі қаруланған әскерге оны жаулап алу түкке тұрмайтындығын ескергеніміз жөн. Сол себептен Қазақстан үшін өз қауіпсіздігінің халықаралық кепілдігін алу аса маңызды, ал бұл үшін ұлттық байлығымызды басқалармен бөлісу қажет. Қазіргі халықаралық қатынастар дүниедегі екі саяси жүйені, (капитализм және социализм) жокқа шығару жағдайында дамуда және мемлекеттер өзінің сыртқы саясатын анықтағанда халықаралық қатынастардың осы ерекшелігін басшылыққа алуы керек [5].

Барлық мемлекеттік құрылымдар халықаралық аренада әрекет етеді және байланыстың ерекше мемлекетаралық каналын — дипломатия мен дипломатиялық қызметті қалыптастырады. Мемлекеттің дипломатиялық қызметі өкілдік және ақпараттық тәрізді екі негізгі функцияны атқарады. Осы функциялардың екеуі де мемлекеттің табысты халықаралық қызметі үшін аса маңызды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. “Саясаттануға кіріспе”. Професор Т.Т Мұстафиннің редакциясында. Алматы 1994 жыл. 1, 2, 3 бөлімдер
2. “Саясаттану”, Қапесов.Н. Алматы 2003 жыл “жеті жарғы”
3. Сапарғалиев Ғайрат. “Қ.Р Конституциялық құқығы”. Алматы 2004 “жеті жарғы”
4. Д.Жамбылов. “Саясаттану” оқу құралы. Алматы 1996
5. Қуандық Б.С: “Саясаттану негіздері”. Астана. Елорда 2000 жыл.

УДК 93.231

ОПТИМИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА С ПРИКАСПИЙСКИМИ ГОСУДАРСТВАМИ

Гулиева Л.

студент Yessenov University, г.Ақтау, Казахстан

Научный руководитель: Абдешов Д.Д.

Yessenov University, г.Ақтау, Казахстан

Аннотация. В данной статье рассматриваются процессы в Каспийском регионе. Объемы добываемой сегодня на Каспии нефти в мировом масштабе сравнительно невелики. Внутренне потребление энергоресурсов в Казахстане относительно невелико, в связи с чем, появляется возможность увеличить экспорт сырья на внешние рынки. Такая ситуация укладывается в стратегию Республики Казахстан по диверсификации путей поставок сырья на мировой рынок.

Ключевые слова: Каспийское море, каспийское государство, судоходства, рыболовства, сотрудничества в области охраны окружающей среды, Евразийского транспортного коридора.

На сегодняшний день Каспийский регион становится вполне самостоятельным региональным узлом современной политики, где имеет место развитие событий, от которых зависят международные процессы, как на региональном, так и на международном уровнях. Сложившаяся ситуация в Каспийском регионе характеризуется тем, что интересы региональных и внерегиональных государств тесным образом переплетаются как в энергетической области, так и в сфере международной безопасности. Это в полной мере относится к России, США, Китаю и Европейскому Союзу, которые оказались в числе ведущих игроков [1.10].

Освоение богатств недр казахстанского и других секторов Каспийского моря имеет стратегическое значение для Республики Казахстан в начале XXI века с точки зрения обеспечения собственной энергетической безопасности.

Казахстан непосредственно вовлечен во все происходящие процессы в этом регионе. Хотя объемы добываемой сегодня на Каспии нефти в мировом масштабе сравнительно невелики, но наблюдаемое в настоящий момент повышение внимания США, Китая, Турции, Европейского Союза к региону в принципе создает благоприятные условия для дальнейшего

развития нефтедобывающей промышленности. Внутреннее потребление энергоресурсов в Казахстане относительно невелико, в связи с чем, появляется возможность увеличить экспорт сырья на внешние рынки. Такая ситуация укладывается в стратегию Республики Казахстан по диверсификации путей поставок сырья на мировой рынок [1, 22].

Республика Казахстан выступает за сотрудничество с другими прикаспийскими государствами в области разработки ресурсов казахстанской части Каспия. Формы участия могут быть самыми разнообразными [2, 56].

По мнению казахстанской стороны, нефтяные компании каспийских государств должны участвовать в разработке недр в зоне другого государства на общих условиях. Это положение не должно затрагивать уже существующие консорциумы. Освоение месторождений, расположенных в пределах зон двух и более каспийских государств, должно быть предметом соглашений о разделе продукции между соответствующими государствами. [2,132]

Наиболее приоритетным во внешней политике США на постсоветском пространстве становится кавказское направление, открывающее дорогу к перспективным энергетическим ресурсам Каспия, которые Вашингтон стремится взять под свой контроль[3,105].

Каспийский регион в XXI веке обещает стать главным поставщиком энергоресурсов на мировой рынок. Запасы имеющихся здесь углеводородных ресурсов оцениваются поразному, но все эксперты сходятся во мнении, что этот регион может выйти на 3-е место в мире по добыче энергоресурсов (после Ближнего Востока и Сибири). Крупнейшие прогнозные региональные запасы нефти и газа сосредоточены на территории Туркмении (6,5 млрд. тонн нефти и 5,5 трлн. куб.м.газа 4-е место в мире по разведанным газовым запасам), Казахстана (6 млрд. тонн нефти и 2 трлн. куб.м. газа) и Азербайджана (3,5-5 млрд. тонн нефти и 600 млрд.куб.м. газа). Российские запасы нефти на Каспии (до открытия в январе 1998 года потенциально нефтеносных структур в северном секторе моря около 600 млн. на площади 800 кв. км) оценивались в 1 млрд. тонн. Иранские запасы еще меньше. По самому шельфу Каспия разведанные запасы составляют 12 млрд. тонн условного топлива, и в случае деления моря на национальные сектора Казахстан получит 4,5 млрд. тонн, Азербайджан 4 млрд. тонн, Россия 2 млрд. тонн, Туркмения 1,5 млрд. тонн и Иран 0,9 млрд. тонн.

В своих официальных заявлениях американцы подчеркивают, что их политика на Кавказе направлена на укрепление существующих здесь политических и экономических механизмов, продвижение вперед рыночной демократии, урегулирование конфликтных ситуаций, развитие энергетики и создание энергетического транспортного коридора между Востоком и Западом, сотрудничество в вопросах обеспечения безопасности.

Стратегическое положение Азербайджана в центре Каспийского региона предопределяет его растущее значение в шкале американских внешнеполитических приоритетов. Ключевая роль Баку в реализации проектов освоения и транспортировки каспийских энергоресурсов, четкая линия на установление союзнических отношений с Турцией и Западом делают Азербайджан привлекательным для США кандидатом на роль регионального лидера, перспективным опорным пунктом для закрепления американского присутствия в регионе[3, 194].

Создание Евроазиатского транспортного коридора, включающего в себя магистральные трубопроводы и торговые маршруты от Каспия через Закавказье и далее к Средиземному морю через турецкую территорию, является одним из ключевых приоритетов в политике Соединенных Штатов на Кавказе. Все активнее втягиваясь в каспийские дела, США вместе с Турцией настойчиво выступают за прохождение основного экспортного нефтепровода по маршруту Баку средиземноморский порт Джей-хан, поскольку это позволяет исключить территорию Ирана при транспортировке энергоносителей, а также снизить зависимость государств Центральной Азии и Закавказья от России.

ЛИТЕРАТУРА

1. Мауленов К.С. Особенности правового регулирования нефтебизнеса в казахстанском секторе Каспийского моря: сборник материалов 2006 год - 380 стр.
2. К.Токаев. Внешняя политика Казахстана в условиях глобализации. 2009 год, - 420 стр.
3. Бакаев А.К. Каспийское море: правовой статус и режим, безопасность региона и охрана окружающей среды: сборник материалов 2006 год - 251 стр.

УДК 317

КАСПИЙСКИЕ ВОРОТА КАК КУЛЬТУРНО - ТУРИСТИЧЕСКИЙ КЛАСТЕР

Маратова Д.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Абдешов Д.Д.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В данной статье рассматриваются перечень крупных проектов, предлагаемых к реализации на национальном уровне, в соответствии с разработанными системными планами развития туризма Республики Казахстан. Разработаны меры по повышению уровня привлекательности страны для развития въездного туризма, привлечению инвесторов и улучшению системы национальной статистики в области туризма, а также развитию инфраструктуры в туристских регионах республики.

Ключевые слова: туристская отрасль, зоны отдыха Кендерли, медицинский туризм, туристские кластеры, культура, государственная политики.

В современных условиях развитие туристской отрасли невозможно без определения основных направлений развития правовых основ туристской деятельности в Республике Казахстан. К основным политико-правовым актам в сфере развития туризма является Концепция туристской отрасли Республики Казахстан до 2023 года (утвержденная постановлением Правительства РК от 30 июня 2017 года №406). Проект Концепции разработан на основе комплексного анализа современного состояния туристской отрасли Республики Казахстан, с учетом международного опыта и содержит стратегическое видение развития туризма, основные принципы и общие подходы к развитию туристской отрасли республики до 2023 года, определяет цели, задачи и этапы реализации государственной политики в этой области. В результате проведенного анализа определены долгосрочные тенденции развития туристского рынка, основные туристские кластеры, продукты и объекты с разделением их по видам туризма, уровню готовности к приему туристов и туристской привлекательности. [1]

В рамках Концепции сформирован перечень крупных проектов, предлагаемых к реализации на национальном уровне, в соответствии с разработанными системными планами развития туризма Республики Казахстан, Боровской курортной зоны Акмолинской области, горнолыжной зоны вблизи города Алматы, зоны отдыха Кендерли, а также мастер - плана кластерной программы развития туризма в Восточно-Казахстанской области. Также определена концептуальная модель государственного регулирования и продвижения национального туристского продукта на основе международного опыта и потребностей отрасли. Разработаны меры по повышению уровня привлекательности страны для развития въездного туризма, привлечению инвесторов и улучшению системы национальной статистики в области туризма, а также развитию инфраструктуры в туристских регионах

республики. Концепция прошла всестороннюю проработку и обсуждение в казахстанском экспертном сообществе. Документ включает рекомендации крупных международных консалтинговых компаний Horwath HTL, Ecosign Mountain Resort Planners Ltd, THR, IPK International и результаты проведенных в 2012 году исследований туристского потенциала в Казахстане [2].

Концепция развития туристской отрасли Республики Казахстан разработана в целях реализации Послания Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 27 января 2012 года «Социально-экономическая модернизация - главный вектор развития Казахстана» [3], Государственной программы по форсированному индустриально-инновационному развитию Республики Казахстан на 2010-2014 годы, Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2023 года в части развития туризма, как одного из важных социально-экономических направлений.

В качестве одного из основных направлений развития туризма в Казахстане является медицинский туризм, что определено в Послании Главы государства Н.Назарбаева народу Казахстана года «Казахстанский путь - 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» от 17 января 2014 года. Это обусловлено утверждением здорового образа жизни и развитием медицины в Республике Казахстан. Основные направления развития права закреплены в Концепции правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2023 года. Учитывая приоритеты Концепции культурной политики в Казахстане возможно создание шести культурно-туристских кластеров: Астана - сердце Евразии, Алматы - свободная культурная зона Казахстана, Жемчужина Алтая, Возрождение Великого Шелкового пути, Каспийские ворота, Единство природы и кочевой культуры. Так же в этой концепции закрепляется идея о современных условиях, обусловленных многократным усложнением общественной жизни, часто возникают смешанные отношения, в связи с чем, необходимо решение вопросов пределов действия административного права, его соотношения с другими отраслями права и прежде всего административного права с гражданским правом при возникновении смешанных (административно-гражданских) правоотношений.

Таким образом, развитие правового регулирования туристской деятельности в будущем будет зависеть от детализации и конкретизации правовых норм, регулирующих отношения в этой сфере. В этих политико-правовых актах определяется разноплановые аспекты развития туризма как экономического явления, как реализации права на отдых, как реализацию комплекса различных прав, связанных с перемещением в пространстве из места постоянного обитания в другие места.

ЛИТЕРАТУРА

1. «Tax Free» в Казахстане. Как это будет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bitly.su/U1XI> (дата обращения: 03.10.2019).
2. Бурабай возглавил рейтинг лучших курортов в СНГ для летнего отдыха [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bitly.su/KnYJ53o> (дата обращения: 07.10.2019).
3. Глобальный саммит по вопросам городского туризма пройдет в столице [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bitly.su/0oP2xIb> (дата обращения: 01.10.2019).

LANGUAGE PECULIARITIES TRANSLATION IT-TECHNOLOGY TERMS

Kystaubayeva Dina

Student K. Zhubanov Aktobe Regional State University

Scientific instructor: Sadykova S.A.

Annotation. This article discusses the development of the translator in the field of IT-technology. The wide variety of new products created by the IT industry generates a huge number of texts that require translation. Knowledge of IT-technology and translation of every new word in the field of IT-technology affects the professional development of the translator. Different ways of translation in the field of IT-technology are observed and their prospects are analyzed. According to the survey data, it is observed that knowledge of word translation in the field of IT-technologies provides the translator with a promising future.

Keywords: Translator, IT-technologies, promising future, in the field of IT-technologies, BRANDMAUER, new devices, translation, modern society.

Features of translations in the field of information technology. Information technology is one of the most rapidly developing areas of modern life. Moreover, the development takes place not only in a narrow-closed circle of IT specialists, but also concerns each of us. New devices, new services, and new apps are constantly appearing in our lives. Such a variety of new products created by IT industries generates a huge number of texts that require translation. These include program interfaces, user guides, websites, and marketing materials. That is why translators who are in information technology and have an interest in this topic are extremely popular in the market.

It is difficult to do without IT technologies in modern society. The lightning-fast growth of IT technologies contributes to improving the standard of living and opening up opportunities for all people. IT technologies make life easier for all people. It is difficult to imagine a person's daily life without information technologies, because they have a direct impact on medicine, education, recreation and other areas. Today, there is no sphere where they are absent. According to the European Union, by 2020, 90% of all professions in Europe will be related to information technology. Nowadays, any translator will need background knowledge of information technologies in one way or another. Technology permeates all areas of our lives, doctors use big data to detect diseases early, politicians discuss the cyber threat, banks automate most of their operations, farmers use drones and artificial intelligence systems to grow crops. Anyone can't deny the importance of IT technologies. Any field of activity is not complete without technology. This applies not only to large enterprises, but also to small firms. As a rule, all financial and accounting operations are performed using special SOFTWARE. Of course, modern technologies are not able to solve all problems, but they significantly simplify and speed up the routine operations of employees.

Modern society depends on IT technologies, and without them, society cannot exist normally. Computer equipment and information technologies are actively used in education. Many modern schools are equipped with computers and interactive devices. Students quickly find the necessary information via the Internet, using convenient mobile devices. This helps in writing term papers and other papers, and also does not require much time, because it is not necessary to visit the library. The speed of information transfer through the world wide web is growing rapidly, which is facilitated by the development of technologies. New devices help people.

One of the main features of IT topics is the lack of generally accepted standard terminology in Russian. The industry is developing so fast that new ideas and concepts of terms appear in them almost every day. And the translation community simply does not have time to reach a consensus

on their equivalents in Russian. For example, the English term " Firewall "can be translated into Russian as "БРАНДМАУЕР", «Межсетевой экран», «Сетевой экран» or simply "ФАЙЕРВОЛЛ". All these options are equally acceptable and are found with approximately equal frequency on the Internet and in other materials in Russian.

This Example also clearly shows several basic mechanisms for forming Russian-language terms:

1. Calculation (ФАЙЕРВОЛЛ)
2. Descriptive translation (МЕЖСЕТЕВОЙ ЭКРАН)
3. Giving the old word additional semantic shades (БРАНДМАУЕР)

Another problem faced by translators is the ease with which neologisms occur in English. For example, the word " Software"- "Software "and the word "Hardware" - "Hardware". There are also Freeware, Firmware, and Middleware, but there are many other similar terms and the translator has to work with these neologisms. Although many of them may not even be in dictionaries. And another feature of English texts in the field of information technology is a higher level of imagery, both terminological and narrative. For example, if the text contains words like "Ghost", "Deamon", "Tombstone" this does not mean that we are reading a collection of fairy tales about Halloween, but an article from a serious it magazine.

Syntax imagery is manifested for example, in the animation in most of the software components and other objects. Russian-language technical literature is characterized by a more strict style and such animation is not typical for the Russian language. For example, the sentences " Button X Opens The File "should not be translated literally as" кнопка X открывает файл", but as" кнопка X служит для открытия файла "or" Чтобы открыть файл, нажмите кнопку X", if the context allows it. Or it will not be quite successful to translate the interface message from the first person "Can't open the file", as I can't open the file, here in the context it is better to use the impersonal nominative sentence «ошибка открытия файла». I believe that the information technology sector holds the record for the number of loans. The very concept of Information technology is borrowed and still in the Russian language there is no exact analogue of this word. Especially actively switch to Russian abbreviations, which as you know in this area is not enough. For example, for the concept of "LAN", they came up with the Russian equivalent of "LAN" (Local area network), but you can not meet it more often than "VM" for the concept of a computer. One way or another, translators should have a rough idea of what the abbreviation means. I think most of these examples are clear to many without translation. Many translators try to use only Cyrillic in the Russian text. in the case of Information technology translations, this is difficult to do. In the case of more specialized abbreviations, translators must provide a transcript, translation, and possibly enter Russian-language analogues. Here everything depends primarily on the target audience of the translation. On the other hand, and despite all the above, there is a trap that novice translators often fall into, the lion's share of Information technology terms have their own canonical translation into Russian. The calculated options still belong to the colloquial usage. For example : Account - учетная запись (не аккаунт), Application-приложение, Default- по умолчанию, Maximize - развернуть (окно), Pop-up menu- всплывающее меню, Profile- конфигурация, Properties- свойства, Remove- удаление, Registry- регистр, Troubleshooting- возможные проблемы.

Summing up, we can say that information technologies are gaining new momentum every day and are becoming the most popular. Translators developing themselves in this industry ensure a promising future. After all, there are a lot of new words, new words require accurate translation. To develop these skills, a translator needs to go deeper and deeper into the field of information technology. Such professional development will help not only the individual, but also the country's development in modern society. In our time, it is necessary to understand information technology, without information technology development is impossible.

REFERENCES

1. Dan Bader. Python Tricks: A Buffet of Awesome Python Features. Chapter 4- p. 57
2. [https://ru.wikipedia.org/wiki/Информационные_технологии]
3. [<https://telegros.ru/каталог-каналов/каналы-про-it-и-технологии-в-telegram>]
4. [https://geekbrains.ru/posts/future_of_the_it]
5. [<https://translate.academic.ru/information%20technologies%2C%20it/en/ru/>]

УДК 65.023.28

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ СТАТУСА КАСПИЙСКОГО РЕГИОНА

Балтабаев Д.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Сатанбаева А.У.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассмотрены процессы модернизации экономики Казахстана за период независимости, а также их взаимоотношения с экономическими партнерами прикаспийских регионов. Конвенции о правовом статусе Каспийского моря. Этот основополагающий документ создает новый, отвечающий современным требованиям и нацеленный на дальнейшую интенсификацию всестороннего взаимодействия прибрежных стран правовой режим Каспийского моря.

Ключевые слова: Каспийский регион, модернизация экономики, ресурсная модель развития, стратегия развития, внешнеторговое партнёрство, электроэнергия

В целях эффективного выполнения Конвенции о правовом статусе Каспийского моря и обзора различных аспектов сотрудничества на Каспии Президентами принято решение о создании механизма пятисторонних регулярных консультаций под эгидой министерств иностранных дел на уровне заместителей министров иностранных дел. А также полномочных представителей прикаспийских государств и проведении первых консультаций не позднее шести месяцев со дня подписания Конвенции. В первоочередном порядке поручено приступить к разработке и согласованию проекта соглашения, касающегося методики установления прямых исходных линий.

Главы всех пяти прикаспийских стран — Азербайджан, Иран, Казахстан, Россия и Туркменистан — 12 августа в прибрежном городе Актау подписали конвенцию о правовом статусе Каспийского моря. Работа над документом началась 22 года назад, за это время прошли 52 встречи на уровне заместителей министров иностранных дел, 12 министерских встреч и четыре саммита глав прикаспийских государств. Необходимость принимать в расчет интересы сразу пяти сторон значительно усложнила переговорный процесс, который за эти годы несколько раз заходил в тупик.

Хотя конвенция является рамочным документом, ее еще предстоит дополнить конкретными соглашениями по широкому спектру вопросов, начиная от делимитации морского дна, использования водных ресурсов, заканчивая такими аспектами, как безопасность и экология. Все же факт ее подписания, как минимум, показывает стремление лидеров прикаспийских стран к сотрудничеству. А ведь еще в начале 2000-х годов казалось, что прикаспийские государства не смогут прийти к согласию: на первом президентском саммите в 2002 году тогдашний лидер Туркменистана говорил, что «на Каспии может

пролиться кровь», прозрачно намекая на конфликт с Азербайджаном вокруг нефтяных месторождений Азери, Чираг и Кяпаз[1].

Отныне юридически Каспийское море не считается ни морем, ни озером. Отказ считать Каспий морем позволяет не применять Конвенцию ООН по морскому праву, а значит, увеличить ширину территориальной зоны с 12 до 15 морских миль. К территориальным водам примыкает десятимильная рыболовная зона. За пределами рыболовных зон сохраняется общее водное пространство. Это стало возможно как раз из-за отказа присвоить Каспийскому морю юридический статус озера, иначе пришлось бы поделить его целиком между всеми сторонами.

Главным событием встречи на высшем уровне стало подписание лидерами пяти государств базового международного договора, выработанного на основе консенсуса и взаимного учета интересов всех сторон, - Конвенции о правовом статусе Каспийского моря. Этот основополагающий документ создает новый, отвечающий современным требованиям и нацеленный на дальнейшую интенсификацию всестороннего взаимодействия прибрежных стран правовой режим Каспийского моря.

Событие было эффективным и конструктивным. Воспринято как подписание на Пятом каспийском саммите Соглашения между правительствами прикаспийских государств о торгово-экономическом сотрудничестве и Соглашения между правительствами прикаспийских государств о сотрудничестве в области транспорта, способствующих дальнейшему укреплению и развитию взаимодействия прибрежных государств в промышленной, торговой, энергетической, транспортно-логистической, инновационной, туристической, информационной и других сферах, представляющих интерес. Для реализации этих соглашений на регулярной основе будут проводиться встречи компетентных ведомств прикаспийских государств [2].

ЛИТЕРАТУРА

1. Притчин С. О вопросах Каспия // Carnegie.ru Электронный ресурс – 2019г.
2. Кабдугалиев А. Службы геополитики и региональных исследований Библиотеки Первого Президента РК – Елбасы, 2019

УДК 327.8 (015)

ВКЛАД КАЗАХСТАНА В УКРЕПЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Ильджанова М.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Кисаева З.Н.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассматривается исторический вклад Казахстана в укрепление международной безопасности. Эволюция роли Казахстана в системе международных отношений – это результат неустанных усилий и кропотливого труда Елбасы и ответственного подхода отечественной дипломатии к практической реализации его внешнеполитической стратегии.

Ключевые слова: международная безопасность, международное сотрудничество, миссия, партнерство, дипломатия.

С самого начала суверенной истории Казахстан продекларировал миролюбивую направленность своей внешней политики. И с самого первого шага наглядно продемонстрировал это на практике, добровольно отказавшись от доставшегося ему в наследство от Советского Союза ядерного потенциала.

За этим последовали и другие судьбоносные инициативы, начиная от проблем ядерного разоружения и до вопросов обеспечения региональной безопасности.

На протяжении всего периода своей независимости наша страна выступает с миротворческими инициативами, в том числе в сфере ядерного разоружения и его нераспространения[1].

И поскольку каждое из них имело для судеб мира неоспоримое значение, стоит вспомнить некоторые из них.

Прежде всего, непреложным вкладом Казахстана в глобальный процесс разоружения стало закрытие 29 августа 1991 года Семипалатинского испытательного ядерного полигона. Некоторое время спустя президент Нурсултан Назарбаев принял решение о добровольном отказе от четвертого в мире по мощности ядерного арсенала.

В числе первых в 1996 году Казахстан подписал Договор о всеобъемлющем запрещении ядерных испытаний (ДВЗЯИ), не откладывая дело в долгий ящик, ратифицировал его и настойчиво призывал государства, не ратифицировавшие либо не подписавшие договор, сделать это как можно скорее.

В 2006 году был подписан договор о создании в Центральной Азии зоны, свободной от ядерного оружия (ЦАЗСЯО). Еще одна наша инициатива касалась предоставления в рамках ООН странами так называемой «ядерной пятеркой» гарантий неприменения силы и угрозы применения силы в отношении участников нашей безъядерной зоны. Она вошла в историю под формулировкой «негативные гарантии».

29 августа 2012 года Нурсултан Назарбаев на международной парламентской конференции «От запрета ядерных испытаний к миру, свободному от ядерного оружия» в Астане дал старт проекту «АТОМ». В рамках данного проекта каждый человек в мире, выступающий против ядерного оружия, может подписаться под онлайн-петицией к правительствам всех стран с призывом навсегда отказаться от ядерных испытаний и обеспечить скорейшее вступление в силу ДВЗЯИ. [1]

По инициативе проекта «АТОМ» 29 августа, в Международный день действий против ядерных испытаний, по всему миру в память о жертвах испытаний ядерного оружия, ежегодно в 11.05 по местному времени проходит «Минута молчания».

В феврале и апреле 2013 года в Алматы состоялись очередные переговоры стран «шестерки» и Ирана, результаты которых способствовали разблокированию переговорного процесса и со временем привели к подписанию Совместного всеобъемлющего плана действий (СВПД) между группой P5+1 (пять постоянных членов Совбеза ООН плюс Германия) и Ираном. В конце 2015 года Казахстан принял непосредственное участие в практической реализации этого плана.

Еще одной важной инициативой, подчеркивающей вклад Казахстана в процесс использования атома безопасным и мирным способом, стало подписанное в Астане 27 августа 2015 года соглашение между нашей страной и Международным агентством по атомной энергии (МАГАТЭ) о размещении на Ульбинском металлургическом заводе в городе Усть-Каменогорске банка низкообогащенного урана.

Кроме того, Казахстан стал инициатором и соавтором Всеобщей декларации о построении мира, свободного от ядерного оружия, принятой Генеральной Ассамблеей ООН в декабре 2015 года.

По инициативе нашей страны Генеральная Ассамблея ООН единогласно приняла резолюцию об объявлении 29 августа Международным днем действий против ядерных испытаний.

В 2015 году министры иностранных дел Казахстана и Японии успешно провели в Нью-Йорке IX конференцию по содействию вступления в силу ДВЗЯИ. Важнейшим шагом в совместной работе Казахстана и Японии в направлении скорейшего вступления в силу ДВЗЯИ стало совместное заявление в октябре 2015 года Елбасы и премьер министра Синдзо Абэ по поводу скорейшего законодательного запрещения ядерных испытаний во всем мире.

31 марта 2016 года на полях IV саммита по ядерной безопасности в Вашингтоне Нурсултан Назарбаев представил свой Манифест «Мир. XXI век», где предложил мировому сообществу стратегию борьбы с вирусом войн и конфликтов, призвав к согласованным действиям по построению мира без ядерного оружия.

Все эти инициативы и их позитивное восприятие международным сообществом являются свидетельством того, что стратегические успехи казахстанской политики мира становятся сегодня неоспоримым фактором международной жизни.

Еще одним свидетельством возросшего авторитета Казахстана стало его избрание 28 июня 2016 года членом Совета Безопасности Организации Объединенных Наций. Тем самым мы вошли в пул 15 авторитетнейших стран мира, на которые возложена ответственная миссия по обеспечению глобальной безопасности. С начала текущего года Казахстан занял пост председателя Совета Безопасности ООН.

Понимая ответственность возложенной на нашу страну миссии, отечественная дипломатия сразу же обозначила широкий спектр проблем международной безопасности, который будет вынесен на обсуждение ООН. В этот круг входят вопросы нераспространения ядерного оружия, ситуация в Афганистане, Центральной Азии и на Ближнем Востоке[2].

В частности, о построении регионального партнерства в Афганистане и Центральной Азии в качестве модели взаимозависимости безопасности и развития. Тем самым Астана дает понять, что задачи по укреплению региональной безопасности будет одной из центральных тем во время председательствования Казахстана в СБ ООН. Это особенно актуально, учитывая, что Афганистан долгие годы является очагом перманентной напряженности в так называемой Большой Центральной Азии.

Тут будет уместно вспомнить, что и до этого, Казахстан целенаправленно продвигал линию, направленную на расширение безопасности в Афганистане. Причем его конкретные предложения касались всего спектра этой сложнейшей проблемы, начиная от общей политической ситуации в этой стране, так и конкретных подходов борьбы с терроризмом.

Так, Астана предлагала сосредоточить внимание на проблеме, сокращающейся международной гуманитарной помощи, поступающей в Афганистан, и указал на необходимость исключения имеющей место быть конкуренции между различными структурами самой ООН.

Демонстрируя свою изначальную приверженность моральным принципам при разрешении сложнейших международных проблем, одной из которой является борьба с терроризмом, президент Н.Назарбаев выдвинул идею по подготовке и согласованию Астанинского кодекса поведения при проведении антитеррористических операций. Можно смело утверждать, что это было новым словом в международной дипломатии.

Все эти шаги нашей страны на столь ответственном посту свидетельствуют о том, что мы и впредь будем системно продвигать в ООН региональный подход к решению афганской проблемы. Только такой подход может гарантировать смягчение напряженности в Афганистане, поскольку дает шанс на комплексное развитие социально-экономического сегмента и сферы безопасности региона в целом. Как полагают международные наблюдатели, можно ожидать дальнейших предложений казахстанской дипломатии, направленных на реализацию транспортных или энергетических проектов регионального масштаба, конечной целью которых будет укрепление стабильности как в Афганистане, так и во всей Центральной Азии[3].

Эволюция роли Казахстана в системе международных отношений – это результат неустанных усилий и кропотливого труда Елбасы и ответственного подхода отечественной дипломатии к практической реализации его внешнеполитической стратегии. Результатом этого является то, что сегодня Казахстан воспринимается в мире как активный участник крупных международных миротворческих процессов.

Казахстанская стратегия мира – это долговременный политический курс, рассчитанный на создание внешнеполитических условий, благоприятствующий социальному прогрессу всех стран мира. И поэтому он отвечает высшим интересам человечества и отражает глубинные закономерности мирового развития в наше непростое и противоречивое время. Активно и целеустремленно проводя этот курс, Казахстан с честью вносит свой посильный вклад в процесс укрепления международной безопасности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Барановский, В.Г. Основные параметры современной системы международных отношений (Часть I) // Полис. Политические исследования. 2012.
2. Султанов, Б.К. Становление внешней политики Казахстана. — Алматы, 2005.
3. Назарбаев, Н.А. Укреплять международные позиции Казахстана [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.akorda.kz>

УДК 327.8 (015)

КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ В МЕЖДУНАРОДНОМ И НАЦИОНАЛЬНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Комекбаева Г.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Кисаева З.Н.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы о введении кибербезопасности как инструмента для улучшения и повышения уровня безопасности национальной информационной инфраструктуры и услуг, показывающая различные сферы национальных интересов и приоритетов.

Ключевые слова: безопасность, кибербезопасность, защита, инфраструктура, информационная безопасность.

Новые технологии, электронные услуги стали неотъемлемой частью нашей повседневной жизни. Учитывая, что общество с каждым днем становится все более зависимым от информационно-коммуникационных технологий, защита и доступность этих технологий становится критичным моментом и очень важной темой для национальных интересов.

На сегодняшний день, необходимым условием развития информационного общества является кибербезопасность, за которой может стоять практически бесконечный список проблем безопасности и их решений, начиная от технических и заканчивая законодательными.

В современных условиях, вопросы кибербезопасности выходят из уровня защиты информации на отдельном объекте вычислительной технике на уровень создания единой системы кибербезопасности, как составной части информационной и национальной безопасности каждого государства[1].

Являясь самой компьютеризированной страной на Ближнем Востоке, Израилем при Общей службе безопасности был создан отдел по информационной безопасности, контролирующей критически важные национальные инфраструктуры, в том числе производство электроэнергии, водоснабжение и так далее.

Осознание растущих кибернетических угроз, как в военной, так и в гражданской области, привело к решению о создании специальной группы, состоящей из почти сотни специалистов, которая год спустя представила рекомендации относительно нововведений на национальном уровне ради подготовки к будущим угрозам кибервойны.

Нововведения касались не только разработки конкретных технологий, но и создания необходимой инфраструктуры, включающей сотрудничество промышленных и академических кругов со структурами национальной безопасности, образовательные программы в рамках школьной системы обучения, создание академических центров повышения квалификации, критических национальных систем и многие другие проекты[2].

В итоге в 2011 году для обеспечения контроля, планирования и осуществления указанных нововведений было создано Национального бюро израильской кибербезопасности.

По мере того, как эта проблема становилась все более актуальной в мировом масштабе, накопленный в Израиле опыт и соответствующая правительственная стратегия постепенно превратили отдельные частные компании в мощный сектор экономики страны.

Сегодня инфраструктура сферы кибербезопасности в Израиле включает примерно полторы сотни компаний, в том числе уже состоявшиеся фирмы вроде Check Point, и стартапы, венчурные фонды, инвестирующие именно в эту сферу, вроде Jerusalem Venture Partners (JVP) Cyber Labs, а также научно-исследовательские проекты, реализующие сотрудничество между высокотехнологическими компаниями и академическими кругами.

Другими словами, по мере увеличения количества и развития израильских компаний намечается новая тенденция. Из поставщика стартапов Израиль постепенно превращается в международный центр высоких технологий, и в первую очередь в ведущего мирового лидера в области кибербезопасности[2].

Вместе с тем, на мировой арене политика информационной безопасности в том или ином государстве, обеспечивается путем принятия Стратегий кибербезопасности.

Так, первая стратегия кибербезопасности появилась в 2003 году в США. После чего подобные Стратегии и планы мероприятий по безопасности в виртуальном пространстве распространились по всей Европе.

Список всех национальных Стратегий кибербезопасности стран Евросоюза (ЕС) и некоторых других стран, не входящих в его состав, опубликован Европейским агентством по безопасности сетей и информационной безопасности (The European Network and Information Security Agency - ENISA)[3].

Закон оказывает влияние на институты, перечисленные в качестве "критической инфраструктуры", такие, как транспорт, здравоохранение, водоснабжение коммунальных услуг, провайдеров телекоммуникационных услуг, а также финансовых и страховых компаний. При этом, новый закон обязывает компании уведомлять о любых кибер-атаках в Федеральное управление по информационной безопасности Германии (BSI)[4].

Четырехлетняя цель стратегии по кибербезопасности – увеличить потенциал по обеспечению кибербезопасности и повысить осведомленность населения о киберугрозах, обеспечивая таким образом уверенность в киберпространстве, в том числе обеспечить защиту информационных систем, лежащих в основе служб жизнеобеспечения, преодоление киберугроз для государственного и частного сектора, внедрение национальной системы контроля в сфере кибербезопасности, обеспечение целостности цифровых ресурсов государства, продвижение международного сотрудничества в сфере защиты инфраструктуры особо важной информации, совершенствование борьбы с киберпреступностью, повышение

общественной осведомленности о киберрисках, разработка законодательной базы для обеспечения кибербезопасности и другие. [5]

Кроме того, 4 мая 2008 года на заседании Совета НАТО в Брюсселе был подписан Меморандум о взаимопонимании по созданию центра кибернетической защиты НАТО в Таллине, получившего впоследствии название «Передовой центр сотрудничества НАТО по вопросам киберзащиты» (NATO cooperative cyber defence centre of excellence).

Целью создания указанного центра является расширение возможностей Альянса по обеспечению безопасности в киберпространстве, в том числе исследование и разработка новых способов защиты информации, в том числе выявление вредоносного воздействия на информационные системы стран-членов, оценка причиненного ущерба, восстановление их работоспособности, а также своевременное принятие мер по предотвращению кибератак, юридическое сопровождение деятельности НАТО в сфере киберзащиты, изучение, обобщение и распространение опыта в области обеспечения информационной безопасности, учебно-методическая работа и подготовка специалистов в области защиты и обеспечения безопасности информации стран-членов.

Особое внимание центр уделяет проведению исследований в киберсфере, основными направлениями которых являются развитие концепций и стратегий обеспечения безопасности в киберпространстве, а также концепций проведения киберопераций (наступательных, оборонительных, эксплуатационных) как в рамках НАТО, так и в отдельных странах-членах, а также разработка технических решений обеспечения безопасности цифровых вычислительных систем Альянса и стран-членов, обнаружение и ликвидация последствий кибератак, разработка методов определения вторжения извне.

В первоначальный состав киберцентра входили представители Эстонии, Германии, Италии, Латвии, Литвы, Словакии и Испании. В 2010 году к ним присоединились специалисты Венгрии, а в 2011 году – США и Польши.

Следует отметить, что членство в центре открыто для всех стран-членов НАТО, которые могут стать членами структуры после подписания Меморандума о взаимопонимании, определяющего вопросы финансирования и выделения персонала страны-участницы.

Центр может сотрудничать и со странами, не входящими в блок НАТО, а также исследовательскими институтами и предприятиями в качестве участников-спонсоров. В этом случае, членство должно быть одобрено Руководящим комитетом. Участники-спонсоры имеют право участвовать только в определенных проектах центра. Решение в каждом конкретном случае принимается на индивидуальной основе и утверждается Руководящим комитетом. Участник-спонсор не входит в состав Руководящего комитета и, следовательно, не имеет права голоса при принятии решений по вопросам, связанным с бюджетом или программой работы Центра.

Вместе с тем, с недавнего времени странами-участниками Евросоюза и депутатами Европарламента утвержден первый в Евросоюзе закон о кибербезопасности, который назван «Директивой по сетевой и информационной безопасности».

Директива по безопасности сетевых и информационных систем (Директива NIS) была принята Европейским парламентом 6 июля 2016 года, при этом Директивой предусмотрен переходной период для государств - членов Евросоюза для адаптации национального законодательства.

Директива NIS предусматривает правовые меры для повышения общего уровня кибербезопасности в Евросоюзе, обеспечивая сотрудничество между всеми государствами - членами, путем создания группы сотрудничества, в целях оказания поддержки и содействия стратегическому сотрудничеству и обмену информацией между государствами – членами, а также культуру безопасности во всех секторах, которые имеют жизненно важное значение для экономики и общества, таких как энергетика, транспорт, водоснабжение, банковской

деятельности, инфраструктуры финансового рынка, здравоохранения и цифровой инфраструктуры.

Таким образом, мировой опыт показывает, что на сегодняшний день вопросы кибербезопасности носят глобальный характер, что в свою очередь обуславливает потребность в разработке не только национальной, но и соответствующей международной стратегии безопасности. [6]

Вполне очевидно, что в современном мире, в котором все большую роль в жизни государства, ее экономике и системе безопасности играют киберпространство и современные информационные технологии, нельзя обойти вниманием угрозы, связанные с применением высоких технологий.

Так, по данным «Лаборатории Касперского», Казахстан находится на 6-м месте в списке стран, пользователи которых наиболее часто подвергаются веб-атакам и на 9-м по количеству пользователей, атакованных троянцами-вымогателями для мобильных устройств. [7]

Вместе с тем, анализ законодательства Республики Казахстан позволяет сделать выводы, что на сегодняшний день в законодательстве не определены такие ключевые понятия, как киберпреступность, киберпространство, кибербезопасность, киберзащита.

В соответствии со статьей 14 Закона, работы по разработке средств защиты информации в части обнаружения, анализа и предотвращения угроз информационной безопасности для обеспечения устойчивого функционирования информационных систем и сетей телекоммуникаций государственных органов осуществляет государственная техническая служба.

Кроме того, на ежегодной основе по заявлению собственников, государственная техническая служба проводит аттестацию информационной системы, информационно-коммуникационной платформы «электронного правительства» и интернет-ресурса государственного органа на соответствие требованиям информационной безопасности, то есть мероприятия по определению состояния защищенности объектов аттестации, а также их соответствия требованиям информационной безопасности.

Таким образом, можно сделать выводы, что основным ориентиром и приоритетами законодательства Республики Казахстан, так же как и в приведенных выше зарубежных странах, является защита критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры, в том числе и информационно-коммуникационной инфраструктуры «электронного правительства», нарушение или прекращение функционирования которых приводят к чрезвычайной ситуации социального и (или) техногенного характера или значительным негативным последствиям для обороны, безопасности, международных отношений, экономики, отдельных сфер хозяйства, инфраструктуры Республики Казахстан или жизнедеятельности населения, проживающего на соответствующей территории.

Тем не менее, вопросы кибербезопасности в национальном законодательстве Республики Казахстан находятся в зачаточном состоянии, о чем свидетельствует и приведенная выше статистика, где Республики Казахстан занимает 6-м месте в списке стран, пользователи которых наиболее часто подвергаются веб-атакам и на 9-м по количеству пользователей, атакованных троянцами-вымогателями для мобильных устройств.

В связи с чем, возникает необходимость пересмотра всех применяемых подходов к обеспечению информационной безопасности и разработки национальной стратегии кибербезопасности с учетом мировой практики, к примеру, по аналогии и опыту государств-членов Евросоюза[7].

Кроме того, разработка национальных стандартов и методик в сфере информационной безопасности, включая гармонизацию с международными стандартами и техническими регламентами – также одна из приоритетных и актуальных задач для Республики Казахстан в сфере защиты информации.

ЛИТЕРАТУРА

1. <http://nepmag.com/sud-priznal-bordel-zakonnym-mestom-raboty/>
2. <http://nepravda.in.ua/kak-izrail-stal-liderom-v-oblasti-kiberbezopasnosti/>
3. <https://www.enisa.europa.eu/topics/national-cyber-security-strategies/ncss-map>
4. <https://www.rt.com/news/273058-german-cyber-security-law/>
5. <http://constitutions.ru/?p=11234>
6. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/network-and-information-security-nis-directive>
7. <http://www.kursiv.kz/news/technostyle/informacionnaa-bezopasnost-preduprezden-znacet-vooruzhen/>

ӘОЖ 32.327.7

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДАҒЫ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МЕН ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ

Жұбаназарова Ш.

студент Yessenov University, Ақтау қ., Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Берикбосынова М.У.

Yessenov University, Ақтау қ., Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада ЕО Стратегиясында белгіленген мақсаттар мен міндеттерді іске асыру процесі қарастырылған. ЕО-тың Орталық Азияның барлық шектес елдерімен тығыз ынтымақтастыққа ұмтылу қағидаты сипатталады. ЕО пен Орталық Азия елдерінің әріптестігі — өңірлік өзара іс-қимыл жүйесіндегі маңызды аспект болғандықтан, Еуропа мен Орталық Азияның тұрақтылығы мен өркендеуін сақтау мәселелері де әріптестіктің перспективалы бағыты ретінде сипатталады.

Түйінді сөздер: Азия, ЕО, Еуроодақ, стратегия, кеңейту.

Орталық Азия Еуропа мен Азияны біріктірудің көпғасырлық дәстүрлеріне ие. Бұл аймақ екі құрлықтың стратегиялық маңызды қиылысында орналасқан.

Кеңес Одағы кезінде Орта Азия аймағы біртұтас Кеңес мемлекетінің ажырамас бөлігі болды. КСРО ыдырағаннан кейін жаңа тәуелсіз мемлекеттер құрылды, оның ішінде бұрынғы кеңестік Орта Азия республикалары тәуелсіздігін жариялады. Орталық Азияның жаңа аймағы қазір де қалыптасу үстінде. 90-шы жылдары аймақтық және аймақтық емес ойыншылардың геосаяси мүдделері тұрғысынан аймаққа деген қызығушылық Орталық Азияның су ресурстары мен көлік мүмкіндіктерінің болуымен түсіндірілді. 11 қыркүйектегі оқиғалардан кейін НАТО-ның Ауғанстандағы терроризмге қарсы операциясын сәтті жүзеге асыру тұрғысынан Орталық Азия аймағының стратегиялық маңызы артты. Дамудың қазіргі кезеңінде Орталық Азия өңірі Ресей, ЕО, АҚШ, Қытай, Үндістан және Иран тарапынан ерекше геосаяси қызығушылық тудырады. Ұлы державалар мен әскери-саяси блоктардың бәсекелестігі мен өрескел қарым-қатынасы әсерінен әлемдік саясаттың күн тәртібінде тұрған бірқатар өңірлік қақтығыстардың шиеленісуі және туындауы орын алған кезде көрші Ауғанстан мен Таяу Шығыстың жасаған ісі мен ұстанған позициясын қайталамау маңызды[1].

Орталық Азия мемлекеттерінің саясаткерлері мен саясаттанушылары аймақ мемлекеттерінің заманауи сыртқы саясатының қалыптасуы әлемнің күш орталықтары мен аймақтық ауқым арасындағы тепе-теңдіктің және дамудың өте қиын сыртқы жағдайында өтіп жатқандығын дәлелдеді. Бұл өз кезегінде өңірлік ынтымақтастыққа ынталандырады.

Сарапшылар аймақшілік диалогты дамытудағы кейбір оң өзгерістерді атап өтті, бұл мемлекеттердің сындарлы ынтымақтастыққа, ең алдымен қауіпсіздік үшін дайындығына байланысты. Қауіпсіздік идеясы Орталық Азияның жас мемлекеттерінің бірігуіне түрткі болды.

Орталық Азиядағы Еуропалық Одақ үшін негізгі геосаяси қызығушылық-бұл аймақтағы тұрақтылықты сақтау, демократиялық құндылықтар мен модельдерге бағдарлауды қолдау. Бұл өңірдің жанжалдылығын, криминогендік әлеуетін төмендетуге (заңсыз көші-қон, есірткі трафигі), өңірдегі еуропалық компаниялардың жұмыс жағдайын неғұрлым қолайлы етуге мүмкіндік береді[2].

ЕО энергетикалық мүдделерге байланысты Орталық Азияда қызығушылық танытуда себебі, Таяу Шығыс өзінің тұрақсыздығына байланысты энергетикалық өзара әрекеттесу саласында сенімді серіктес болуды тоқтатуда. Еуропалық кен орындары алдағы онжылдықта өндірілуі мүмкін. Осылайша, Каспийде орналасқан кен орындары ЕО елдерін энергиямен жабдықтауды әртараптандырудың басты бағыттарының бірі бола алады[3].

Комиссияны қолдау бағдарламасын негізге ала отырып және оны толықтыра отырып, ЕО-қа мүше мемлекеттер Орталық Азияның әрбір мемлекетімен нақты екі жақты әріптестікті және бірлескен бағдарламаларды, сондай-ақ қажеттіліктерді барабар және үйлестірілген бағалау негізінде өңірлік ауқымдағы бағдарламаларды қарауға дайын. ЕО-қа мүше мемлекеттер осы өңірдегі ЕО-тың неғұрлым үйлесімді және түсінікті саясатына өз үлесін қосу үшін ЕО бағдарламаларын қолдайтын болады. ЕО-тың аса маңызды проблемаларын шешу үшін осы стратегия шеңберінде мыналар жүзеге асырылады:

- Сыртқы істер министрлері деңгейінде тұрақты өңірлік саяси диалогты жолға қояды;
- "білім беру саласындағы еуропалық бастаманы" іске қосады және Орталық Азия елдерінде "электрондық Жібек жолын" дамытуды қолдайды;
- "ЕО-тың Құқық үстемдігі жөніндегі бастамасын" іске қосады;
- Орталық Азияның әрбір мемлекетімен нақты нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған тұрақты "Адам құқықтары жөніндегі диалогты" жолға қояды;
- Орталық Азия елдерімен тұрақты "энергетикалық диалог" жүргізеді.

Осы Стратегияда көзделген мақсаттар мен міндеттерді іске асыру процесінде ЕО тең диалог, ашықтық және практикалық нәтижелер алуға бағдарлану қағидаттарын басшылыққа алатын болады. ЕО Орталық Азияның барлық шектес елдерімен тығыз ынтымақтастыққа ұмтылатын болады. [4]

ЕО пен Орталық Азия елдерінің әріптестігі-өңірлік өзара іс-қимыл жүйесіндегі маңызды аспект. Екі тарап үшін де тұрақтылық пен өркендеуді сақтау мәселелері Еуропа мен Орталық Азияны перспективалы әріптестер етеді.

Аймақтағы ЕО-тың сыртқы саясатын дамытудың басым бағыттары:

- Орталық Азиядағы стратегиялық, саяси және экономикалық даму, сондай-ақ трансөңірлік проблемалар кешені қарым-қатынастар деңгейіне әсер етеді;
- ЕО кеңеюімен, ынтымақтастық бағдарламаларының жандануымен сыртқы саяси курстардың жақындасуы орын алуда;
- Орталық Азиядағы маңызды энергетикалық ресурстар оны Еуропа үшін қызықты етеді.

Орталық Азия елдерімен ынтымақтастықты қарқындату үшін ЕО әріптестік пен ынтымақтастық туралы келісімдердің, Еуропалық Комиссияның және ЕО-қа мүше мемлекеттердің бағдарламаларының, ортақ сыртқы саясат пен қауіпсіздік саясатының түрлі құралдарын пайдалана отырып, "Баку бастамасы" және саяси диалог сияқты ынтымақтастық тетіктерінің әлеуетін толық көлемде пайдаланатын болады. Сондай-ақ, БҰҰ-мен, атап айтқанда, БҰҰ-ның Еуропалық экономикалық комиссиясымен, ЕҚЫҰ-мен, Еуропа Кеңесінің Венециялық Комиссиясымен, НАТО-мен, халықаралық қаржы мекемелерімен және басқа да өңірлік ұйымдармен және форумдармен ынтымақтастық кеңейтілетін болады.

ЕО-тың, ЕО-қа мүше мемлекеттер елшілігінің және Еуропалық комиссия делегациясының арнайы өкілі ЕҚЫҰ-мен ынтымақтастықты нығайтуға ұмтылуы тиіс. Бұдан басқа, ЕО Орталық Азия елдерімен бірлесіп, Адам құқықтары жөніндегі тұрақты екі жақты диалог сияқты ынтымақтастықтың жаңа нысандарын әзірлеуге ұмтылады[2].

2019 жылғы мамырда Еуропалық Комиссия мен Еуропалық Одақтың Сыртқы істер және қауіпсіздік саясаты жөніндегі Жоғарғы өкілі "ЕО және Орталық Азия: әріптестікті нығайту үшін жаңа мүмкіндіктер" атты ЕО-тың Орталық Азия бойынша жаңа стратегиясы бойынша бірлескен коммюнике қабылдады. Еуропалық Одақ Кеңесі 2019 жылғы маусымда қабылдаған жаңа Стратегия орнықтылық, өркендеу және өңірлік ынтымақтастық бойынша өзара байланысты 3 басымдықты айқындайды және "қоршаған ортаның, климаттың және су ресурстарының орнықтылығын арттыру" жөніндегі нақты мақсаттарды қамтиды.

ЕО Ресей де, Қытай да белсенді жұмыс істейтін жерде жүйелі ілгерілеуге және ауқымды қатысуға мүмкіндік ала алмайды. Сонымен қатар, бұл елдердің Ресей мен Қытайға тарихи тартымдылығы ЕО-тың аймақтағы алға басуына кедергі келтіретіні анық. Ресей мен Қытай тараптары Орталық Азияда айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізді, сонымен қатар, бұл елдердің Ресеймен экономикалық байланысын және Орталық Азияның жекелеген елдерінің ЖІӨ-нің онда жұмыс істейтін еңбек мигранттарының ақша аударымдарына тәуелділігін ескермеуге болмайды[5].

Осы себепті жаңа стратегияда ЕО гуманитарлық жобаларға - ең алдымен білім беру бағдарламаларына - сонымен қатар қауіпсіздік мәселелеріне баса назар аударып, Орталық Азия мемлекеттерімен ынтымақтастықты Ауғанстандағы жағдайдың жақсаруымен байланыстырады. ЕО аймақшілік бәсекелестік пайда әкелмейтінін түсінеді, себебі ол аймақта артықшылықтарға ие емес - бірақ жұмсақ күш құралдарын пайдалануға үміттенеді. Сонымен бірге, ЕО-тың жаңа стратегиясында Қытай мен Ресейдің ұстанымдары ескерілмейді және бірлескен тәсілдер ұсынылмайды.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. <http://evolutio.info/ru/journal-menu/2018-3-4/2018-3-4-marmontova>
2. https://www.consilium.europa.eu/media/30829/ru-strategyasia_int.pdf
3. https://eeas.europa.eu/delegations/kazakhstan/74589/node/74589_ru
4. <https://eurasia.expert/evrosoyuz-v-tsentrалnoy-azii-strategiya-proniknoveniya/>
5. <https://www.dissercat.com/content/rol-i-mesto-stran-tsentrалnoi-azii-v-mirovoi-politike-na-primere-otnoshenii-s-rossiei-knr-i->

ӘОЖ 330(6)

ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫН НЫҒАЙТУ

Жадырасинова Ж.

студент Yessenov University, Ақтау қ, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Салкынбаева Ф.Д.

Yessenov University, Ақтау қ., Қазақстан

Аңдатпа. Қазіргі таңда үздіксіз білім беру жүйесінде білім беруді дамыту, дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіру мақсатында елімізде білім берудің жаңа жүйесі құрылып жатыр. Сондықтан оқытушы іс-әрекетін жаңа талап тұрғысынан ұйымдастыру – бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Осы жайттарды ескере отырып қазіргідей жаһандану сабақ

үдерісінде жаңа инновациялық технологияларды қолдана отырып сабақ өткізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады.

Түйінді сөздер: ақпараттық технологиялар, білім беру үдерісі, компьютер, педагогикалық технологиялар, шығармашылық қабілеттер.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Мен қазақстандықтарды ақпараттық технологияларды белсендірек игеруге шақырамын» деп, қазіргі таңдағы білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологиялар мен ақпараттық құралдардың кеңінен қолданылуын қажет ететінін атап көрсеткен. Демек, оқу-тәрбие үдерісінде жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану заман талабынан туындап отырғаны белгілі.

Бүгінгі күндегі басты мақсатымыз- білім нәрін сусындатып және өркениетті мәдениетіміздің негіздерін көтеру мен олардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдайлар жасап, бәсекеге қабілетті маман дайындау, рухани бай, жан-жақты дамыған жеке тұлға қалыптастыру. Осы жағдайды орындау үшін қазіргі білім саласындағы оқытудың озық технологияларын терең меңгеру болып табылады. Бұл жаңа технологиялардың негізгі қағидалары: оқыту мен тәрбиенің бірлігі, оқушылардың танымдық қабілеттерінің қалыптасуы, баланың танымдық және шығармашылық қабілеттерінің дамуы, әр оқушының қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай оқуы, барлық оқушылардың білім сапасының дамуы үшін жүйелі жұмыс жасай білуі.

Қазіргі таңда үздіксіз білім беру жүйесінде білім беруді дамыту, дүниежүзілік білім беру кеңістігіне кіру мақсатында елімізде білім берудің жаңа жүйесі құрылып жатыр. Сондықтан оқытушы іс-әрекетін жаңа талап тұрғысынан ұйымдастыру – бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Осы жайттарды ескере отырып қазіргідей жаһандану сабақ үдерісінде жаңа инновациялық технологияларды қолдана отырып сабақ өткізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады.

Бүгінгі күні білім беру мекемелері мен педагогика ғылымы алдында қоғам талабы мен әлеуметтік сұраныстарға сәйкес жаңа ақпараттық технологиялар көбеюде. Мақсат - өзін-өзі дамыта алатын, өз бетімен білім алатын, өз бағыт-бағдарын айқындай білетін, өзін-өзі үнемі жетілдіре алатын қоғамның белсенді азаматтарының қалыптастыру болып табылады.

Білім беруді ақпараттандыру қоғамды ақпараттандыру процесінің басым бағыттарының бірі ретінде оқытушылардың тек кәсіби сапасы мен дайындық деңгейіне ғана емес, сонымен қатар, оқытуда ақпараттық технологияларды пайдаланудың ұйымдастырушылық және әдістемелік аспектілеріне де жаңа талаптар қойылады.

Бүгінгі күні білім беру саласындағы ақпараттық технологияларды пайдалану бұл оқытушының білімі мен іскерлігінің және кәсіптік педагогикалық шеберлігінің элементі ретінде қарастыру қажет. Білім беру үдерісін ақпараттандыру бұл жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу-тәрбие үдерісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарлатуды көздесе, білім беруді ақпараттандыру бұл танымдық іс-әрекетті қайта құру үшін және білімгерлердің интеллектуалдық мүмкіндіктерін кеңейтуге арналған жағдайды құру мақсатында микропроцессорлық техника мен ақпараттарды тарату құралдарының, сондай-ақ осы құралдарға негізделген педагогикалық технологияның базасында ақпаратты жинау, өңдеу, тарату және сақтау әдістері мен құралдарын педагогикалық практикаға жаппай енгізу болып табылады.

Білім берудегі қазіргі ақпараттық технологиялар – адамзаттың интеллектуалдық жетістіктерін өзіне жинақтаған және адамзаттың интеллектуалдық қызметін, оның ішінде, білім беруді шынайы күшейтуге қабілетті құрал.

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі - білім беру бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау керек»- деп көрсетілген. Солардың бірі білім беруді ақпараттандыру барысында дидактикалық және

оқыту құралы болып компьютер, интерактивті болып саналады. Қазіргі таңда, әрбір жеке тұлға үшін компьютерді және ақпараттық технологияларды игеру оқу мен жазу қабілеті сияқты әрбір адам үшін қажетті шартқа айналды.

Қазіргі таңда ақпараттық технологиялар білім беру үдерісінде ең тиімді оқыту құралдарының бірі болып табылады.

Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялардың жоғары деңгейде дамуы оларды білім беру саласында да қолдануға мүмкіндік берді. Ақпараттық технологиялардың білім беру саласында қолданылуы маңызды объективтік себептермен дәйектелген.

Ақпараттық технологиялардың құрылымдық-тармақтық негізгі бірлігі компьютер болып табылады. Ол ақпараттық технологияларды қолдануда оқушының тікелей байланысатын өткізгіш рөлін атқарады. Алайда оқыту технологиясының негізгі бірлігі компьютер емес, компьютерлік оқыту бағдарламасы екенін де естен шығармаған дұрыс. Яғни, нақ осы бағдарлама технологияның «кірпіші» десек артық болмас. Сол себепті, біз үшін компьютердің рөлін емес, оқу үдерісіндегі компьютерлік бағдарламаның рөлін қарастырған маңыздырақ болып табылады.

Оған: оқыту бағдарламалары, оқытуда қолдануға арналған электрондық оқулықтар, тексеру бағдарламалары мен тестік, өзіндік жұмыстар басты орын алады. Оның мақсаты: жаңа ақпараттық дамыған қоғамда оқушыларды белсенді шығармашылық іс-әрекетке дайындау болып табылады.

Сабақта жаңа технологияларды тиімді пайдалану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады, шығармашылық қабілетін дамытады, қоршаған ортаны танымдық зерттеу барысында дидактикалық мақсаттар іс жүзінде асырылады.

Ақпараттық қоғамның негізгі талабы – оқушыларға ақпараттық білім негіздерін беру, логикалық – құрылымдық ойлау қабілеттерін дамыту, ақпараттық технологияны өзіндік даму мен оны іске асыру құралы ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастырып, ақпараттық қоғамға бейімдеу. Демек, ақпараттық бірліктердің білімге айналуы әлемнің жүйелік – ақпараттық бейнесін оқушылардың шығармашылық қабілеттері мен құндылық бағдарларын дамыту арқылы қалыптастыруды көздейтін, адамның дүниетанымының құрамдас бөлігі болып табылатын интеллектуалды дамуды қалыптастырудың бір жолы.

Қазіргі білім беру жүйесі ақпараттық технологиялар мен компьютерлік коммуникацияларды белсенді қолдануда.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Назарбаев Н.Ә. «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту - Қазақстан дамуының басты бағыты» Ел президентінің халыққа жолдауы, 2012 ж.
2. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. 2007 ж.
3. Смирнова С.А. Педагогика: теории, системы, технологии. –М., 2006.
4. Васильев В.В. Информационное обеспечение управления общеобразовательной школой. – Воронеж, 1990.
5. Халықова К.З., Абдулқәрімова Г.А. Педагогикалық информатика /білім беруді ақпараттандыру. –Алматы, 2007.

АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ (АКТ) БОЛАШАҒЫ МЕН ДАМУЫ

Төрешова М.

студент Yessenov University, Ақтау қ, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Салкынбаева Ф.Д.

Yessenov University, Ақтау қ., Қазақстан

Аңдатпа. Ақпараттық – телекоммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдаланады.

Түйінді сөздер: ЭЕМ, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, қашықтықтан оқыту, жаңаша әдіс-тәсілдерді қолдану.

XX ғасырдың ортасында атақты ғалым В.М.Глушков: «ЭЕМ желілері мен оларға терминал арқылы байланысу жүйелерінің дамуы келесі ғасыр басында техникалық жағынан жетілген елдерде ақпараттың басым бөлігі, бірінші кезекте, ғылыми техникалық, экономикалық, саяси - әлеуметтік мәліметтер қағаз күйде – ЭЕМ жадында сақталады. Соның салдарынан XXI ғасыр басында осындай ақпаратты пайдалана алмайтын адам XX ғасыр басында оқи да, жаза да алмайтын жанға ұқсас болады...», - деген болатын.

Елбасының «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Жолдауында: «Біз бүкіл еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек» десе, осы Жолдаудың III тарауы, он сегізінші бағытының жетінші тармақшасында: «Ақпараттық технологиялар мен ақпаратты таратудың жаңа нысандарына бағытталған мамандырылған білім беру бағыттарын құру міндеті де алдымызда тұр» делінген, сондай – ақ он жетінші бағытының үшінші тармақшасында «Онлайн тәсілінде оқыту тәжірибесін дамытып, елімізде оқу теледидарын құру қажет» деп атап көрсетілгендей бүгінгі күні білім беру жүйесі жаңа педагогикалық технологияға негізделуін және ақпараттық құралдарының кеңінен қолданылуын қажет етеді.

Ақпараттық – телекоммуникациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті құралдарды қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді.

Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді.

Ақпараттық – коммуникациялық технологияның келешек ұрпақтың жан-жақты білім алуына, іскер әрі талантты, шығармашылығы мол, еркін дамуына жол ашатын педагогикалық, психологиялық жағдай жасау үшін де тигізер пайдасы аса зор.

Білім беру жүйесін ақпараттандыру дегеніміз – берілетін білім сапасын көтеруді жүзеге асыруға бағытталған үрдіс, яғни еліміздің ұлттық білім жүйесінің барлық түрлерінде кәдімгі технологияларды тиімді және компьютерлік ақпараттандыру технологияларына алмастыру, оларды сүйемелдеу және дамыту, нақты жүзеге асыру шаралары.

Ақпарат алмасу істеріндегі компьютерлік технологиялар рөлі өте жылдам өсіп келе жатыр, соңғы кезде телефон, радио, теледидар сияқты құралдар орнына электрондық телекоммуникациялық құрылғылар пайдаланыла бастады, олар - өндірістік, әлеуметтік және тұрмыстық мәселелерге кеңінен араласып келе жатқан электрондық почта мен Ақпараттық

технологияларды тәжірибе жүзінде пайдалану жолында арнайы білім беру мақсатында жаңа пән – информатика сабағы соңғы 20 жыл көлемінде оқылып келеді. Оның орта білім жүйесіндегі алатын орны қазіргі ақпараттық қоғамдағы кәсіби қызметінің негізі болып табылатын әлемнің ақпараттық – жүйелік бейнесін жасау, ақпараттық орта мен адамның тиімді қарым – қатынасын қалыптастыру сияқты мәселелермен анықталып келеді. Осыған қоса қазіргі кезде педагогикалық ғылым саласында да оның әдіснамасы мен парадигмасын жетілдіруге қажет тереңдетілген әлеуметтік өзгерістер болып жатыр.

Бүгінгі күні білім беру жүйесін ақпараттандыру ісінің басты мақсаты – заман талабына байланысты ақпараттық қоғамның шарттарына сәйкес оқушыларды тұрмыстық, қоғамдық және кәсіптік өмір салаларына толық әрі тиімді түрде араластыру болып табылады. Ақпараттандыру ісінде білім жүйесінің адамзат тіршілігінің барлық әлеуметтік аймақтармен әрекеттесуі және олардың бір – біріне әсер етуі толық бейнеленеді.

Сол себепті қазіргі кезде білім саласындағы ең өзекті мәселеге ақпараттық технологияларды пайдаланудың техникалық жағы емес, керісінше оның ұйымдастырушылық, әлеуметтік және педагогикалық жақтары айналып отыр.

Қазіргі ақпараттық коммуникациялық технологияларды пайдалану негізінде жаңа педагогикалық әдістерді қалыптастыруға бағытталған білім беру жүйесін ақпараттандыруды зерттеу істері оқулықтар шығарумен қатарласа немесе оның алдында атқарылуы керек. Қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақпен есту мүмкіндіктер болмайтын табиғаттың таңғажайып үрдістері мен әртүрлі физикалық, химиялық, биологиялық тәжірибе нәтижелерін көріп, сезінуге мүмкіндік береді;

Білім беруде АКТ - ны пайдалану мен оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, қазіргі заман талабына сай АКТ - ны, электрондық оқулықтарды және Интернет ресурстарды пайдалану оқушының білім беру үрдісінде шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. АКТ - ны сабақта пайдалану кезінде оқушылар бұрын алған білімдерін кеңейтіп, өз бетімен шығармашылық тапсырмалар орындайды. Сонымен қатар АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында мектеп оқушыларының оқуға, білім алуға деген ұмтылысының артуы АКТ құралдарымен жұмыс істей алу жаңалығымен ғана емес, сонымен берілетін оқу тапсырмаларын қиындық деңгейі бойынша реттей алу мүмкіндігінен, тапсырманың дұрыс нәтижесі үшін марапаттай алу қызметінен де байқалады. Заманауи АКТ құралдарымен жұмыс істеу оқушыларды ұқыптылыққа, нақтылыққа, берілген тапсырмалардың нәтижелі орындалуына, басты мәселеге назар аудара білуге баулиды, сондай - ақ, АКТ құралдарымен жұмыс істеу барысында оқушылардың өзінің жеке іс - әрекетін дұрыс жоспарлауға, дұрыс шешім қабылдай алуға тәрбиелейді.

Қорыта айтқанда, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сабақта қолдану - бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден – бір жолы, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым – қатынастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасы Президенті – ұлт көшбасшысы Н.А. Назарбаевтың Қазақстан Халқына жолдауы. «Қазақстан-2050» стратегиясы.
2. Рустембаев Б.Е., Нурмаганбетов К.К., Каскатаев Н.М., Асильов Б.У. Қазақстан Республикасында ақпараттық-коммуникациялық технологияның дамуы // Іргелі зерттеулер. – 2013. – № 4 (4 бөлім). – 950–954 бет.
3. 2030 жылға дейінгі Қазақстандағы «Ақпараттық және телекоммуникациялық технологияның» бағыттарын дамыту сценарийлері. – 2013. Астана. – 139 б.

АНАЛИТИЧЕСКАЯ ЗАПИСКА ВЛИЯНИЯ ПАНДЕМИИ COVID-19 НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ КАЗАХСТАНА

Абилов А.И.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Саубетова Б.С.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. Для обеспечения продовольственной безопасности во время пандемии коронавируса в Казахстане было выделено более 32 млрд тенге. Однако, несмотря на эти показатели, длительный карантин в связи с COVID-19 продемонстрировал насколько продовольственный рынок Казахстана зависим от импортной продукции. Учитывая возможные риски, Казахстану необходимо увеличивать и развивать внутреннее производство, чтобы обезопасить продовольственную безопасность во всех регионах страны, в случае срыва поставок импорта.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, импорт, внутренне потребление, агропромышленный комплекс, экспортно-ориентированное развитие экономики, диверсификация экспорта, повышение уровня жизни сельского населения.

Пандемия COVID-19 — это кризис в области здравоохранения и гуманитарный кризис, ставящий под угрозу продовольственную безопасность и питание миллионов людей во всем мире. Еще до вспышки вируса от голода и недоедания страдали сотни миллионов людей, и, если не принять срочных мер, мы можем столкнуться с глобальной чрезвычайной продовольственной ситуацией. В более долгосрочной перспективе совокупное воздействие самой пандемии COVID-19, а также соответствующих мер по смягчению ее последствий и назревающей глобальной рецессии может в отсутствие крупномасштабных согласованных действий нарушить функционирование продовольственных систем. Это приведет к последствиям для здоровья и питания такой тяжести и таких масштабов, которых не наблюдалось более полувека.

Ситуация на мировых рынках основных зерновых культур пока остается стабильной; благодаря высокой урожайности в 2019 году сохраняются значительные запасы большинства основных продуктов питания. Однако подавляющее большинство населения мира получает продукты питания с местных рынков, и продовольственная безопасность и питание по-прежнему подвержены значительным рискам[1]. Кроме того, многим людям доступ к продовольствию ограничивают высокий уровень безработицы, потеря источника дохода и рост цен на продукты питания. В некоторых странах начали повышаться цены на основные продукты питания, притом что денег у людей стало меньше.

Пандемия COVID-19 и последовавший за ней глобальный экономический кризис выявили тревожный факт: мир далек от продовольственной безопасности. Для миллионов людей пандемия стала последней каплей — они вынуждены бороться с последствиями закрытия границ, карантинных ограничений, безработицы, социального неравенства и разрушенных цепочек продовольственных поставок. Все это затронуло миллионы производителей и потребителей продуктов питания.

Продовольственная безопасность и состояние питания уязвимых групп населения, вероятно, еще сильнее ухудшатся из-за социально-экономических последствий пандемии коронавируса. Эта сложная ситуация поднимает вопрос о том, что мы можем сделать, чтобы предотвратить глобальный продовольственный кризис, который неизбежно ведет к голоду, нестабильности в сферах политики и безопасности, неконтролируемой миграции.

При этом страны могли бы преуспеть за счет увеличения своих производственных мощностей. Пища, в дополнение к потребностям в калориях, должна быть здоровой, питательной, доступной для всех по приемлемой цене. Чтобы увеличить производство и расширить разнообразие, местное сельское хозяйство нуждается в значительных стимулах и поддержке.

По данным аналитического подразделения британского журнала The Economist – Intelligence Unit, в 2019 году Казахстан занял 48-е место из 113 стран по уровню продовольственной безопасности. В 2018-м республика находилась на 57-й строчке [2].

Пандемия коронавируса стала для мировой экономики главным вызовом в 2020 году. Карантинных меры, которые приняли национальные правительства для обеспечения безопасности граждан, привели к остановке множества отраслей. Все это вылилось в масштабный спад экономики. Так, эксперты Международного валютного фонда в докладе «Перспективы развития мировой экономики», пишут, что глобальный ВВП в нынешнем году сократится сразу на 4,4%. Для Казахстана прогноз не меняется – спад на 2,7%.

Не обошло это влияние и агропромышленный сектор, который обеспечивает население продуктами питания. По прогнозам Всемирной продовольственной программы ООН, количество людей, которые столкнутся с проблемой отсутствия продовольственной безопасности, в 2020 году на фоне пандемии возрастет до 265 млн. В 2019 году их было почти в два раза меньше – 135 млн [2].

Продовольственная безопасность – один из приоритетов в экономической политике Казахстана. Для ее достижения реализуют программу развития агропромышленного комплекса, которая завершается в 2021 году. Ее сменит пятилетний аналогичный национальный проект.

«Наши основные задачи: самообеспечение социально значимыми продовольственными товарами, стабильное повышение доходов миллионов сельских жителей, повышение производительности труда в два с половиной раза, увеличение экспорта продукции АПК в два раза», – сказал президент РК Касым-Жомарт Токаев в послании народу 1 сентября 2020 года.

Казахстан – это агроиндустриальная страна, агропромышленный сектор которой не только обеспечивает потребности внутреннего рынка, но и позволяет отправлять часть продукции на экспорт. АПК включает в себя производство сельхозпродукции, ее переработку и систему поставок потребителям, в том числе и промышленности, например, текстильной.

Ситуацию в этой отрасли проще всего показать на цифрах. В 2019 году, согласно официальной статистике, объем валовой продукции сельского хозяйства уменьшился на 0,1%, было произведено продукции на 5,2 трлн тенге. Незначительное снижение произошло из-за спада в растениеводстве на 3,6% (засушливая погода).

Производство животноводческой продукции, напротив, выросло на 4%. Например, мяса выпустили на 5,8% больше 2018-го – 1,1 млн тонн. В целом же, говорится в отчете «Аграрной кредитной корпорации» за 2019 год, обеспеченность по мясу в Казахстане составляет более 85%. При этом по красному мясу – говядине, баранине, конине и свинине – доля импорта не превышает 5%. Импортное мясо завозится в страну только в замороженном виде, предназначено оно для перерабатывающей промышленности. Экспорт продукции агропрома тоже вырос – сразу на 6,4% и составил \$3,3 млрд... Минсельхоз провел анализ, который показал, что совсем без импорта страна прокормить себя пока не в состоянии. Шесть, из тридцати основных товаров продовольственной безопасности, Казахстан удовлетворяет за счет импорта [3].

Для обеспечения продовольственной безопасности во время пандемии коронавируса в Казахстане было выделено более 32 млрд тенге. Однако, несмотря на эти показатели, длительный карантин в связи с COVID-19 продемонстрировал насколько продовольственный

рынок Казахстана зависим от импортной продукции. Учитывая возможные риски, Казахстану необходимо увеличивать и развивать внутреннее производство, чтобы обезопасить продовольственную безопасность во всех регионах страны, в случае срыва поставок импорта.

По последним данным Министерства сельского хозяйства РК Казахстан обеспечивает себя фруктами в среднем на 80%.

Казахстан импортирует: 21% мяса птицы, 42% яблок, более 55% сахара, 500 тыс. тонн молока. Республика себя обеспечивает на 62% рыбой, 61% колбасами, 58% сыром и творогом. За 2019 год на 18,7 млн. чел. производство основного продовольствия составило 38,9 млн. тонн, в том числе: зерновых – 16,8 млн. тонн, овощей, бахчевых и корнеплодов – 11,2 млн. тонн, молока – 5,9 млн. тонн, мяса – 1,1 млн. тонн, бобовых – 196 тыс. тонн, рыбы – 45,4 тыс. тонн, орехов – 3,8 тыс. тонн. Обеспеченность составляет 1,9 тонны в год на одного человека. Данный показатель в 2,2 раза выше мирового.

Продовольственную безопасность в стране обеспечивает постоянное развитие компаний, работающих в сельском хозяйстве и переработке сельхозпродукции. Так, по данным Министерства сельского хозяйства страны, в 2019 году инвестиции в основной капитал в сельском хозяйстве увеличились более чем на 41%, достигнув 501,6 млрд тенге.

Значительную роль в поддержке предприятий сектора играет государство. К примеру, в рамках одной только «Государственной программы развития агропромышленного комплекса на 2017-2021 годы» запланировано выделение из республиканского и местных бюджетов около 2,77 трлн тенге.

При этом крупнейшим кредитором отрасли является национальный холдинг «КазАгро», «дочки» которого – Аграрная кредитная корпорация, Фонд финансовой поддержки сельского хозяйства и Казагрофинанс – финансово поддерживают агропром. В 2019 году холдинг профинансировал субъекты АПК на 477 млрд тенге. Если же брать долгосрочный срез, то одна только Аграрная кредитная корпорация с 2001 по 2019 год прокредитовала агропром Казахстана на 1,28 трлн тенге.

На фоне пандемии государство продолжает помогать сельскому хозяйству. В первую очередь – для обеспечения граждан продуктами питания. Правительство и Национальная палата предпринимателей «Атамекен» должны запустить в нескольких регионах пилотный проект по развитию кооперационной цепочки на селе «от поля до прилавка». Это сделают для поддержки более чем 1,7 млн личных подсобных хозяйств, продукция которых не продается официально через торговые сети и не поступает на перерабатывающие предприятия.

Кроме того, глава государства заявил о необходимости наладить систему постоянного закупа и сбыта сельхозпродукции, а также запустить обучение и повышение агрокомпетенций участников. Все это, по мнению руководства страны, повысит доходы около 2 млн жителей сельской местности, увеличит загрузку отечественных сельхозпредприятий до 70% и, что важно, снизит импорт социально-значимых продуктов.

При поддержке ФАО ведется разработка Концепции новой Государственной программы/Нацпроекта, которая ляжет в основу стратегического документа по развитию агропромышленного комплекса. Для развития вышеупомянутых экосистем будут проработаны вопросы доступного финансирования, земельных отношений, развития агронауки, цифровизации отрасли, ветеринарной и фитосанитарной безопасности, производства органической продукции, а также вопросы развития экспортного потенциала не только сырья, но и готового к потреблению продовольствия [4].

Казахстан, обладает огромным потенциалом в сфере агробизнеса. Это связано с обширной территорией, высококвалифицированной рабочей силой и географической близостью к основным потребительским рынкам Китая и России. Последнее является важным стимулирующим фактором для экономики, ориентированной на экспорт. Важно

отметить, что продукция казахстанского производства пользуется высоким спросом на рынках Юго-Восточной Азии и за ее пределами. Это происходит благодаря высокому качеству экологически чистой продукции, а также тому факту, что Казахстан обладает репутацией ведущей экономики Центральной Азии.

Агропромышленный комплекс Казахстана играет ключевую роль в экономике республики. Его рост поспособствует устойчивому развитию страны, увеличит производительность труда и обеспечит повышение уровня жизни большей части населения. По данным ФАО, Казахстан наряду с США, Австралией, Бразилией и Аргентиной входит в число стран с наибольшим потенциалом в АПК.

Как отметил глава представительства Всемирного банка в Казахстане Жан-Франсуа Марто, «Казахстан обладает огромным природным потенциалом и выгодным географическим положением, что способствует экспортно-ориентированному развитию мясного сектора. Они могут быть использованы для достижения долгосрочных целей экономического развития Казахстана, а именно, диверсификации экспорта и повышения уровня жизни сельского населения. Программа особенно важна в период пандемии COVID-19, которая влияет на занятость по всей стране» [5].

ЛИТЕРАТУРА

1. <http://www.fao.org/publications/card/en/c/CA8657ru>;
2. <https://kursiv.kz/news/otraslevye-temy/2020-11/prodbezopasnost-naskolko-kazakhstan-obespechen-produktami-pitaniya>;
3. <https://inbusiness.kz/ru/news/ozhidaetsya-deficit-edy-prokormit-li-sebya-kazakhstan>;
4. <http://businessmir.kz/2020/11/03/kazakhstan-prodolzhaet-igrat-klyuchevuyu-rol-v-obespechenii-prodovolstvennoj-bezopasnosti-regiona-tsentralnoj-azii>;
5. <https://zonakz.net/2020/07/28/prodovolstvennaya-bezopasnost-kak-sotrudnichestvo-kazaxstana-i-izrailya-mozhet-spasti-mir-ot-goloda/>.

ӘОЖ 32.327

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІҢ БОЛМЫСЫ МЕН ҚАУІПТЕРІ

Қожабай Ж.

студент Yessenov University, Ақтау қ, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі: Берикбосынова М.У.

Yessenov University, Ақтау қ., Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі заманғы қауіптер, оларды шешудің жолдары қарастырылған. Бүгінгі таңда қауіпсіздікке төнетін сын-қатерлер қоғамдық және саяси ұйымдар мен идеологиялық негіздер жүйелерінің жаһандық дағдарысымен байланысты екені сипатталады. Халықаралық құқық саласында халықаралық қауіпсіздік принциптері мен халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің негізгі тәсілдері сипатталады.

Түйінді сөздер: терроризм, геноцид, фашизм, идеология.

Халықаралық қауіпсіздік мәселесі халықаралық құқық пен мемлекетаралық қатынастардың теориясы мен практикасындағы басты мәселелердің бірі болып табылады. Онымен халықаралық саясаттың кез келген мәселесі байланысты.

Халықаралық қауіпсіздікке төнетін қазіргі заманғы қауіптердің көпшілігі оны шешу үшін әскери және әскери емес жаңа тәсілдерді қажет етеді.

Бұл экономикалық проблемалар мен қоршаған ортаның деградациясы проблемасын шешуге ғана емес, сонымен бірге өзін-өзі басқаруға, өзін-өзі тануға және мемлекеттердің тұтастығын сақтауға, сепаратизмнің өсуі мен шекаралардың қол сұғылмаушылығы арасындағы, ұлттық топтардың ұлт-мемлекеттің егемендігі мен егемендігіне деген ұмтылысы арасындағы қайшылықты құқықтық шешуді бірлесіп іздеуге де қатысты.

Бұл жерде «соғыс проблемаларды шешкеннен гөрі, біз ойлағаннан да көп проблемалар туғызады» деген тұжырыммен толықтай келісуге болады (жарқын мысалдар: Ливия-2011, Ауғанстан 2003-2014, Сирия 2014 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін).

Бүгінгі таңда қауіпсіздікке төнетін сын-қатерлер қоғамдық және саяси ұйымдар мен идеологиялық негіздер жүйелерінің жаһандық дағдарысымен байланысты.

Жалпы, қауіпсіздік ортасындағы өзгерістер әскери емес қауіптердің өсуімен және қауіпсіздік құрылымының өзгеруімен сипатталады. Салмақтың салыстырмалы түрде төмендеуі және әскери компоненттің мәні төмендеген кезде мемлекет деңгейінде де, жаһандық масштабта да тіршілікті қамтамасыз ету қауіптерінің өсуі байқалады. Дәстүрлі түсіндірудегі қауіпсіздік көбінесе үкіметтер үшін бұрын болған іргелі маңыздылығын жоғалтты.

Өз уақытында БАҚ ақыр заман туралы жағымсыз астрологиялық болжамдарға толы болды. Бұл нәрсеге алаңдау ұзақ уақыт бойы адамзат үстінде атом соғысының отында өлім қаупін негізге алады. Ол қырғи қабақ соғыстың аяқталуымен және ядролық қарудың азаюымен төмендеді. Оның орнына жаһандық экологиялық апат қаупі бірінші орынға шықты. Табиғат пен қоғам бір-бірімен байланысты, қоғам – материалдық әлемнің бір бөлігі болып табылады және ол жасаған өркениет, рухани және материалдық мәдениет бізді қоршаған «екінші табиғатқа» айналады. Табиғатты бағындырушы ретінде адам туралы жалған түсінік пайда болды. Тіршілік ету ортасының ластануы, өмірге қауіпті, табиғи ресурстардың сарқылуы және басқа да факторлар жаһандық экологиялық дағдарысты тудырды, адамзаттың өміріне қауіп төндірді. Адамзат бір уақытта табиғатқа еніп, оған қарсы тұратынын есте ұстаған жөн.

Бұл күндері жаһандық мәселелер бүкіл адамзат үшін өзекті. Оларға: соғыс және бейбітшілік мәселелері, демография, азық-түлік, шикізат, энергетика, экологиялық мәселелер жатады.

Барлық жаһандық проблемалардың өзара байланысының заңдылығы айқын болды.

Бүгінде жер бетінде 7,83 млрд. адам бар, 2030 жылға қарай 10 млрд дейін жетуі ықтимал.

Бүгінгі таңда жер тұрғындарын азық-түлікпен қамтамасыз ету өткір проблемаға айналды. Азық-түлік тапшылығы бар мемлекеттерде бүгінде әлем халқының 2/3 бөлігі тұрады. Оларда күн сайын 2 млрд. астам адам зардап шегеді, халық тығыз орналасқан өңірлердегі құнарлы жерлер өте қарқынды пайдаланылады, бұл олардың алаңының жыл сайын 2% - ға (6-7 млн. га) қысқаруына алып келеді. Жаңартылмайтын ресурстар азаяды, 2500 жылға дейін біз барлық металл қорларын жұмсаймыз[1].

Ғылыми-техникалық прогресс және биліктің бәрін және барлығын бақылауға алу әрекеттері терроризм сияқты антагонистік және асимметриялық қауіп тудырды. Бүгінгі таңда терроризм, билікке қарсы күресте ғана емес, саяси және экономикалық мақсаттарға жету үшін жиі қолданылатын қуатты қару. Қазіргі заманғы терроризм: халықаралық терроризм (халықаралық ауқымдағы террорлық шабуылдар); ішкі саяси терроризм (үкіметке, елдер ішіндегі саяси топтарға қарсы террористік әрекеттер немесе жағдайды тұрақсыздандыру мақсаты бар); таза пайдакүнемдік мақсаттарды көздейтін қылмыстық терроризм формаларында көрініс табады.

Терроризм – қоғам терең дағдарысты, ең алдымен идеология мен мемлекеттік-құқықтық жүйенің дағдарысын бастан кешірген кезде пайда болады. Мұндай қоғамда – саяси, әлеуметтік, ұлттық, діни сынды әртүрлі саяси топтар пайда болып – олар үшін

биліктің заңдылығы күмән тудыратын болады. Көптеген елдердегі адамдар саяси зорлық-зомбылықтан қорқады. Сондықтан, бүгінгі таңда терроризмнің ең танымал және тиімді әдістері – бұл апатты нәтижелерді міндетті түрде көрсете отырып, бірақ билік өкілдеріне қатысты емес, бейбіт, қорғансыз және, ең бастысы, террордың «адресатына» қатысы жоқ жасалатын зорлық-зомбылық. Брюссель мен Париждегі шабуылдар бұған жарқын мысал бола алады. Осыған байланысты терроризмге қарсы күрестің негізгі стратегиялық шарттары: тұрақты блок әлемін қайта құру; терроризмді бастапқы кезеңде оқшаулау; «ұлт құқықтарын қорғау», «сенімді қорғау» және т. б. баннерлердің астында терроризмді идеологиялық негіздеуге жол бермеу болып табылады; терроризм идеологияларын БАҚ-тың барлық күштерімен бұзу; терроризмге қарсы іс-қимылды сенімді арнайы қызметтерге беру; террористермен келісімшартты тек осы арнайы қызметтермен ғана пайдалану және террористерді толығымен жою акциясына дайындықты жасау; ешқандай террористік шабуылды жазасыз қалдырмау, тіпті егер ол барымташылар мен кездейсоқ адамдардың қанына тұрарлық болса да террористерге ешқандай жеңілдіктер қарастырмау – өйткені тәжірибе көрсеткендей, террористердің кез-келген жетістігі террор мен құрбандар санының одан әрі өсуіне себеп болады. [2]

Қалыптасқан шындық аясында халықаралық құқықта халықаралық қауіпсіздіктің келесі принциптерін құру және жүзеге асыру қажет сияқты:

1. бейбіт қатар өмір сүруді мемлекетаралық қатынастардың әмбебап қағидаты ретінде бекіту;
2. әлемнің барлық елдері үшін тең қауіпсіздікті қамтамасыз ету;
3. әскери, саяси, экономикалық және гуманитарлық салаларда пәрменді кепілдіктер жасау;
4. ғарышта қару-жарақ жарысына жол бермеу, ядролық қарудың барлық сынақтарын тоқтату және оны толық жою;
5. әрбір халықтың егеменді құқықтарын сөзсіз құрметтеу;
6. халықаралық дағдарыстар мен өңірлік қақтығыстарды әділ саяси реттеу;
7. мемлекеттер арасындағы сенімді нығайту;
8. халықаралық терроризмнің алдын алудың тиімді әдістерін әзірлеу;
9. геноцид, апартеид, уағыздар, фашизм және өзге де адамгершілікке жат идеологияларды жою;
10. халықаралық тәжірибеден кемсітушіліктің барлық нысандарын алып тастау, экономикалық блокадалар мен санкциялардан бас тарту (әлемдік қоғамдастықтың ұсынымдарынсыз);
11. барлық мемлекеттердің тең экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жаңартылған экономикалық тәртіпті орнату[3].

Осы қағидаттарды іске асыру үшін қазіргі халықаралық құқық саласында халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің негізгі тәсілдерінің ішінде: мүдделі елдер арасындағы өзара және ұжымдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету туралы екіжақты шарттарды; мемлекеттердің көпжақты одақтарға бірігуін; халықаралық қауіпсіздікті қолдау үшін дүниежүзілік халықаралық ұйымдарды, өңірлік құрылымдар мен институттарды; халықаралық саяси тәртіпті және халықаралық құқықтың өзін демилитаризациялау, демократияландыру және ізгілендіруді атап өту қажет; халықаралық қатынастарда сөзсіз заңдылықты орнату. Бұл әдістер мен қағидаттар халықаралық құқықта халықаралық қауіпсіздіктің үш деңгейінде жүзеге асырылады: жаһандық, аймақтық, ұлттық.

XXI ғасырда халықаралық қоғамдастық ұлттық және халықаралық қауіпсіздікке, жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің, жалпы адамзаттың өмірлік мүдделеріне ерекше қауіп төндіретін мәселелердің тұтас кешеніне тап болды. Ұлттық және халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері, барлық елдерде ұлттық қауіпсіздіктің тұжырымдамасы мен стратегиясын әзірлеу саясаткерлер мен әскери адамдар тарапынан барынша мұқият назардың

нысанасы болып табылады. Ұлттық қауіпсіздіктің құқықтық мәселелеріне назар аудару табиғи нәрсе, өйткені олар адам, қоғам және мемлекет өмірінің маңызды аспектілеріне әсер етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Гарипов Р. Ш. Взаимодействие международных организаций в области обеспечения Европейской безопасности // Международное право. 2007. № 2.
2. Мухаметов А.Ф., Дубовцев Г.Ф. Военно-экономическая безопасность государства: содержание, управление, актуальные проблемы. Щучинск: МО РК, "Бағдар-Ориентир", военно-теоретический журнал, №4, 2013.
3. Каламқарян Р. А. Совет безопасности ООН и международный суд ООН: вклад в дело обеспечения международной безопасности и правопорядка// Государство и право. 2007. № 5.

УДК 327

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ И СТРЕМЛЕНИЕ К МИРУ И БЕЗОПАСНОСТИ

Жумашев Е.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Косымбаева Ш. И.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В данной статье рассмотрена модель региональной интеграции Европейского союза. Также приведена история, эволюция создания Европейского союза, а также описана его основная деятельность. Показаны действия Европейского Союза в период коронавирусного кризиса, то есть его способность коллективно реагировать на крупномасштабные угрозы безопасности и процветанию своих граждан.

Ключевые слова: Европейский союз, модель региональной интеграции, кризис, безопасность.

Модель региональной интеграции Европейского Союза. Как самый ранний и единственный проект регионального сотрудничества, достигший такого высокого уровня наднационализма, европейский проект, который привел к созданию Европейского Союза в начале 1990-х годов, использовался в качестве центрального эмпирического объекта при изучении способности государств перейти от межправительственного сотрудничества к полноценной интеграции, направляя концептуализацию регионализма в ряде регионов. До сих пор в исследовании региональной интеграции ни одно образование не фигурировало так заметно, как Европейского Союза. В основной литературе по этому вопросу европейский интеграционный проект часто используется в качестве ключевого примера для построения и проверки теорий, объясняющих, почему государства предпочитают интегрироваться, создавать наднациональные институты, делиться компетенциями и объединять суверенитет.

В то время как общие рынки, общие валюты и таможенные союзы существуют и в других странах, Европейского Союза эволюционировал с этого уровня в политическое сообщество со своими собственными институтами, правовой системой, политикой, ценностями и принципами. Несмотря на последствия многочисленных кризисов последнего десятилетия (экономический кризис, миграционный кризис и рост популизма), эта "модель интеграции Европейского Союза" в сочетании с достигнутым уровнем благосостояния была в центре "мягкой силы" Европейского Союза в других регионах, таких как Латинская

Америка, Африка и Азия. Коронавирусный кризис укрепил способность Европейского Союза коллективно реагировать на крупномасштабные угрозы безопасности и процветанию своих граждан. В 2012 году Европейского Союза получил Нобелевскую премию мира за продвижение дела мира, примирения, демократии и прав человека в Европе. Норвежский Нобелевский комитет основывал свое решение на "стабилизирующей роли Европейского Союза в превращении большей части Европы из континента войны в континент мира". Действительно, создание Европейского Сообщества угля и стали (ЕСУС), первого шага на пути к европейской интеграции, произошло после двух мировых войн с разрушительными последствиями для европейских государств и было направлено на обеспечение прочного мира на континенте.

Десятилетия спустя достижение мира в той части континента, которая составляет Европейского Союза, приветствуется как одно из главных достижений Союза и закрепляется в его договоре как одна из его главных целей. В то же время продвижение мира во всем мире, следуя своей собственной "истории успеха", стало одним из фундаментальных столпов внешней деятельности Европейского Союза.

ЛИТЕРАТУРА

1. European Union receives Nobel Peace Prize 2012, European Union, Brussels, 2012.
2. A peaceful Europe – the beginnings of cooperation, European Union, Brussels, 2012.
3. Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, Official Journal of the European Union, 2016.
4. Consolidated Version of the Treaty on European Union, Official Journal of the European Union, 2016.
5. Common Foreign and Security Policy (CFSP), European External Action Service.
6. International Cooperation and Development – DG DEVCO, European Commission.
7. Treaty on the Functioning of the European Union, Part Five, Title III, Chapter 2: Economic, Financial and Technical cooperation with third countries, Official Journal of the European Union.
8. EU legislation: Humanitarian Aid and Civil Protection, EUR-Lex. 20 EU legislation: Common commercial policy, EUR-Lex.
9. European Neighbourhood Policy (ENP), European External Action Service

УДК 327

МИР И БЕЗОПАСНОСТЬ ПЕРЕД ЛИЦОМ КОРОНАВИРУСА

Боранов К.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Косымбаева Ш. И.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В данной статье рассмотрены влияние пандемии на экономику и в целом на безопасность общества. Отмечено, что с конца второй мировой войны такого рода кризиса в мире не было. Также эксперты во всем мире признали, что угрозы для безопасности могут быть вызваны источниками и событиями, не связанными с традиционными понятиями угроз безопасности, таких как вирусы и экстремальные погодные явления.

Ключевые слова: безопасность, пандемия, глобальный кризис, коронавирус.

Миру угрожают различные формы вирусных пандемий в последние годы, включая тяжелый острый респираторный синдром (ТОРС) в начале 2000-х, ближневосточный респираторный синдром (БРС) в 2015 году и Эбола в 2018 году. Однако Covid-19 пандемия, разразившаяся в середине ноября 2019 г. материкового Китая и разбросанного по всему миру, представляет собой беспрецедентный по масштабу в последнее время глобальный кризис здравоохранения. На июль 2020 года Covid-19 заразились более 12,5 миллиона человек в 188 странах мира, зарегистрировано более чем 0,5 миллиона смертей, и более 3 миллиардов человек помещены в карантин из-за коронавируса. Согласно данным Международного валютного фонда (МВФ), мировая экономика упала на 4,9% в 2020 году, что стало худшим падением со времен Великой Депрессия 1930-х годов[1].

Первая половина 2020 года ознаменовалась, без сомнения, самой суровой и многогранной кризисом 21 века. Вспышка Covid-19, последующая глобальная изоляция и ее последствия для людей, экономики, общества, идей и идентичности побудили переосмыслить и пересмотр понятий, которые стали частью глоссария политического сообщества. Глобализация, свобода передвижения и личные свободы были связаны с новыми нюансами. Мир и безопасность ничем не отличается.

Пандемия Covid-19 бросила вызов глобальному пониманию мира и безопасности более чем когда-либо прежде, возможно, с конца Второй мировой войны. Он выявил ключевую слабость в политике стремление к миру, безопасности и процветанию. Совет Безопасности ООН должен проявить единство перед угрозой пандемии коронавируса. Об этом заявил генеральный секретарь ООН Антониу Гутерриш в ходе выступления на закрытом видеозаседании Совета Безопасности всемирной организации. Текст его выступления распространен пресс-службой ООН. "Вовлеченность в ситуацию Совета Безопасности принципиально важна для того, чтобы сгладить негативное воздействие пандемии [вызываемого новым коронавирусом заболевания] Covid-19 на мир и безопасность", - сказал он[2].

После пандемии лидеры и эксперты во всем мире признали, что угрозы для мира и безопасности могут быть вызваны источниками и событиями, не связанными с традиционным пониманием угроз безопасности, таких как вирусы и экстремальные погодные явления. Влияние Covid-19 на экономику, дезинформацию, кибербезопасность, демократию, хрупкость государства, отсутствие энергетической безопасности, жестокие конфликты, терроризм и оружие массового уничтожения иллюстрируют масштабы вызовы продвижению мира и безопасности. В мире, уже отмеченном усилением геополитической напряженности и снижением безопасности гарантии, коронавирус добавляет дополнительную серьезную проблему в достижении этой цели.

ЛИТЕРАТУРА

1. EU High Representative/Vice-President Josep Borrell, United Nations Security Council: Opening remarks, May 2020.
2. <https://tass.ru/obschestvo/8207535>

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН НА ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЙ АРЕНЕ

Неджефова Д.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Кильдякова Е.Н.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассматривается положение РК на геополитической арене, показана реализация национальных интересов в целях укрепления международного мира и безопасности.

Ключевые слова: геополитика, геополитическое положение, внешняя политика, сотрудничество.

Сегодня геополитика – одна из бурно развивающихся общественных наук, ее терминология прочно вошла в речи политиков, военных, дипломатов, журналистов. Как наука геополитика начала складываться на рубеже XIX и XX столетий, а системно оформляться в конце XX столетия. Сегодня, т. е. в XXI в., процесс ее становления еще далек от завершения. Термин «геополитика» ввел в научный оборот шведский исследователь Р. Челлен. Продолжая развивать учение Ф. Ратцеля о «борьбе государства за пространство», он сформулировал определение геополитики как науки: «Геополитика есть учение о государстве как географическом организме или явлении в пространстве: как о земле, территории, области или, что более содержательно, о территориальной форме власти»[1].

С точки зрения геополитиков, место того или иного государства в сфере международных отношений определяется его географическим положением, т. е. на передний план выдвигаются пространственные, территориальные характеристики. Значение географических факторов для исторических судеб народов отмечается практически всеми исследователями международной политики. Они важны для понимания ресурсов держав и при планировании ими внешней политики.

Географическое расположение, доминирующие геополитические тенденции обязывают создать национальную внешнеполитическую доктрину, предполагающую определенную систему взаимодействий, основанных на общих принципах, нашедших закрепление в соответствующих нормативных актах и устойчивых разносторонних связях и отношениях.

С распадом Советского Союза и появлением в регионе новых государств изменилась как геостратегическая, так и геополитическая ситуация, формирующая основы внешнеэкономических связей Казахстана и других стран Центральной Азии с мировым сообществом. В становлении внешней политики Казахстана ключевым является его геополитическое положение между Азией и Европой, на стыке геополитических интересов великих держав. Казахстану предназначена роль связующего звена между Россией и Китаем, между Россией и центрально-азиатскими государствами, а через них - со Средним Востоком и Южной Азией. Республика не имеет выходов к открытым морям, на ее территории находятся значительные запасы полезных ископаемых. Вместе с тем Казахстан обладает достаточно мощным экономическим и научно-техническим потенциалом, разветвленной коммуникационной системой. Республика Казахстан обладает определенной военной силой, достаточной для защиты своего суверенитета и территориальной целостности. На территории страны столетиями переплетались судьбы разных народов. Казахская толерантность, веротерпимость — это результат длительного развития.

Среди множества факторов, выгодно отличающий регион от внешнего окружения, являющийся потенциальным фундаментом для экономической интеграции выступает территориальный, способствующий формированию регионального единства стран Центральной Азии. Но данный фактор в настоящее время еще не адекватен возможностям регионального развития. Сопредельные с Казахстаном страны, за исключением Китая и России, пока недостаточно используют потенциал, заложенный в особенностях экономико-географического положения, которые во многом выступают как индикаторы экономического развития самих центрально-азиатских стран. В настоящее время положение несколько изменилось, благодаря созданию Евразийского Экономического Сообщества и Таможенного союза. Геополитическое положение Казахстана на евразийском континенте является привлекательным и выгодным не только для соседних держав и регионов, но и для мирового рынка.

За годы своего существования как независимого государства Казахстан прочно вошел в систему международных отношений, выработал собственную внешнюю политику, сформулировал определенные внешнеполитические доктрины. Так, в первой половине 1990-х годов руководством страны была выдвинута концепция «Евразийского моста», которая обозначила географическую, культурную, историческую и цивилизационную принадлежность Казахстана, как к Европе, так и к Азии. В дальнейшем, со второй половины 1990-х, эта концепция трансформировалась в так называемую доктрину «многовекторной дипломатии», ставящей своей целью проведение внешней политики на всех важных для республики направлениях, включая Центральную Азию, СНГ, Европу, Азиатско-Тихоокеанский регион, мусульманский мир и индустриальные державы. На сегодняшний день Казахстан поддерживает дипломатические отношения со всеми странами ООН, имеет 140 посольств. Внешняя политика Казахстана определяется Президентом и парламентом страны, и осуществляется Министерством иностранных дел. Основные внешнеполитические партнеры Казахстана — страны СНГ, Европейский союз, США, Китай и страны Ближнего Востока.

Казахстан является членом ОБСЕ, СНГ, ОДКБ, ЦАС, Организации Исламская Сотрудничества, ЕврАзЭС, ШОС, СВМДА, организаций Совет Тюркоязычных Стран, Тюркский Военный Совет, Индивидуальный План Партнерства с НАТО (с 1994 года) и т. д.

Европейский Союз - один из основных политических и экономических партнеров Казахстана. Громадные экономические и растущие геополитические интересы европейских стран являются основой сотрудничества РК с ЕС. Казахстан официально заявил о своей заинтересованности войти в число стран-партнеров Евросоюза в рамках программы «Европейской политики соседства». Значительное место во внешней политике Казахстана принадлежит сотрудничеству с Центральной и Восточной Европой. Страны данного региона, находясь в условиях переходного периода, раньше вступили на путь преобразований, накопили значительный опыт в решении экономических, социальных, национальных проблем.

Во внешнеполитической повестке дня все более заметную роль играет участие в работе многосторонних структур на глобальном и региональном уровнях. При этом Казахстан участвует только в тех организациях, деятельность которых отвечает его национальным интересам. Важность многостороннего сотрудничества подчеркивают слова Н.А. Назарбаева, высказанные им в ходе лекции для студентов высших учебных заведений Казахстана: «Три кита Евразийской Идеи, практически реализованные по инициативе Казахстана - это ЕврАзЭС, СВМДА и ШОС. И это - три разных практических выражения одного невыразимого Центра, Единой Евразийской Идеи» [2]. В данном контексте, республика придавала особое значение ЕврАзЭС, как наиболее продвинутому интеграционному объединению, который вышел на уровень принятия общего таможенного тарифа, завершения процесса создания Таможенного союза. Учрежденный, совместно с

Россией, Евразийский банк развития с уставным капиталом 1,5 млрд. долларов является мощным интеграционным инструментом, который позволил перейти от общих и организационных вопросов к решению конкретных задач. 10 октября 2014 года главы России, Белоруссии, Казахстана, Киргизии и Таджикистана в Минске подписали документы о ликвидации Евразийского экономического сообщества (ЕврАзЭС) в связи с началом функционирования - организацией-преемником - Евразийского экономического союза (ЕАЭС) с 1 января 2015 года. Казахстан в данном направлении являет приверженность принципу многополярного мира.

Благодаря сбалансированной и многосторонней политике успешно развиваются отношения Казахстана с Россией, США, Китаем, Японией, Францией, Канадой, Турцией, Ираном, Индией, Пакистаном, Египтом, Саудовской Аравией, Венгрией и другими восточно-европейскими государствами, с Прибалтикой, Скандинавией, Украиной и Закавказьем. Намечились подвижки в латиноамериканском направлении и с государствами Юго-восточной Азии. Активизируются связи с арабским и в целом с мусульманским миром. Казахстану удалось избежать «провинциализма» в политике, выйти на уровень внешнеполитических инициатив, отвечающих основным тенденциям мирового развития.

Поиск оптимальных путей реализации национальных интересов, обеспечение безопасности по - прежнему, являются приоритетными для геополитики Казахстана и рассматриваются с учетом зависимости от изменений в международной среде и возможностями политико-дипломатического маневра.

ЛИТЕРАТУРА

1. Михайлов В.А «Геополитика» -Электронный ресурс <http://uchebnik-online.com/129/687.html>
2. Электронный ресурс - <https://centrasia.org/newsA.php?st=1148709660>

УДК 93.345

РЕГУЛИРОВАНИЯ ТУРИСТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Торешова М.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Нурбосынова Ж.Н.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В статье рассматриваются, вопросы рекомендации по укреплению существующей институциональной структуры, а также усиление системы их взаимодействия в развитии туристской индустрии и отрасли в целом. Все вышеназванные направления совершенствования законодательства можно характеризовать как нормативно-правовую структуру развивающегося межотраслевого правового института - «туризм».

Ключевые слова: туризм, туристической отрасли, туристической индустрии, Концепции культурной политики, Национальная компания по развитию туризма, медицинский туризм.

Развитие туристической отрасли в Казахстане является важным и необходимым компонентом развития всей страны в целом. С этой целью Правительством Республики Казахстан внесено на рассмотрение Президента Республики Казахстан Проект Концепции развития туристской отрасли до 2023 года. Эта концепция предполагает осуществление

разносторонних мер, касающихся развития туристской отрасли. В первую очередь в развитии нуждается нормативно-правовое регулирование туристской отрасли. С этой целью предполагается совершенствования нормативно-правового регулирования туристской деятельности в Республике Казахстан в следующих сферах: особо охраняемых природных территорий и лесного хозяйства; в области земельных отношений; в области специальных туристских зон; в области социального туризма; в области налогообложения; в области пограничного контроля; в области авиационного пространства; В области туристских услуг; в области прав на недвижимое имущество. Во всех этих направлениях в той или иной мере затрагивается сфера нормативно-правового регулирования, нуждающаяся в совершенствовании.

Для выполнения поставленных задач выработаны рекомендации по укреплению существующей институциональной структуры, а также усиление системы их взаимодействия в развитии туристской индустрии и отрасли в целом. В этой связи предлагается:

1) Расширение деятельности Совета по туризму при Правительстве Республики Казахстан.

2) Усиление и расширение деятельности региональных управлений туризма при местных исполнительных органах областей, города республиканского значения для осуществления развития пяти туристских кластеров.

3). Рассмотрение возможности создания Национальной компании по развитию туризма под контролем Правительства Республики Казахстан для разработки и реализации крупных туристских проектов, привлечения частных инвестиций [1].

Развитие казахстанского законодательства в сфере туризма определено достаточно детально и разнопланово. Все вышеназванные направления совершенствования законодательства можно характеризовать как нормативно-правовую структуру развивающегося межотраслевого правового института - «туризм». При этом необходимо рассматривать с юридической точки зрения это явление не только как экономическое или культурное понятие, но и как совокупность правовых норм, регулирующий однородный круг общественных отношений.

В качестве одного из основных направлений развития туризма в Казахстане является медицинский туризм, что определено в Послании Главы государства Н.Назарбаева народу Казахстана года «Казахстанский путь - 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» от 17 января 2014 года [2]. Это обусловлено утверждением здорового образа жизни и развитием медицины в Республике Казахстан. Основные направления развития права закреплены в Концепции правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2023 года [3].

Учитывая приоритеты Концепции культурной политики в Казахстане возможно создание шести культурно-туристских кластеров: Астана - сердце Евразии, Алматы - свободная культурная зона Казахстана, Жемчужина Алтая, Возрождение Великого Шелкового пути, Каспийские ворота, Единство природы и кочевой культуры.

Таким образом, развитие правового регулирования туристской деятельности в будущем будет зависеть от детализации и конкретизации правовых норм, регулирующих отношения в этой сфере. В этих политико-правовых актах определяется разноплановые аспекты развития туризма как экономического явления, как реализации права на отдых, как реализацию комплекса различных прав, связанных с перемещением в пространстве из места постоянного обитания в другие места.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бурабай возглавил рейтинг лучших курортов в СНГ для летнего отдыха [Электронный ресурс].

2. Казахстан вошел в топ-5 самых популярных стран у российских туристов в 2019 году [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bitly.su/sFABop0> (дата обращения: 08.10.2019).

3. Казахстан улучшил позиции во всемирном рейтинге туризма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bitly.su/j9Zd> (дата обращения: 03.10.2019).

УДК 341.225.5

НЕФТЯНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ КАСПИЙСКОГО РЕГИОНА

Кенжебек Д.

студент Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Научный руководитель: Нурбосынова Ж.Н.

Yessenov University, г.Актау, Казахстан

Аннотация. В данной статье рассматриваются источники энергоресурсов и маршруты их транспортировки имеют непосредственное отношение к геополитическим и геоэкономическим интересам государств Европы, так как Европейский Союз является крупнейшим потребителем углеводородного сырья. Сегодня 60% используемой Евросоюзом нефти экспортируется извне, из них 29% импортируется из постсоветских государств, в основном России, Азербайджана и Казахстана. Экономическое и социальное развитие человечества непосредственно зависит от надежного, стабильного и адекватного энергоснабжения.

Ключевые слова: глобализация, энергетическая безопасность, страны-нефтеэкспортеры, Каспийское море, Евросоюз, технология, внерегиональные факторы.

Процесс мировой глобализации выдвинул на первый план проблему энергетической безопасности. Энергетическая безопасность представляет собой уровень защищенности государственных экономик от внешних угроз. Страны-нефтеимпортеры после «нефтяных шоков» 70-х годов прошлого века под термином «энергетическая безопасность» понимают надежность «безопасности поставок» по разумной цене. В то же время страны-нефтеэкспортеры, чья экономика полностью зависит от нефтяных доходов, заботятся непосредственно о стабильности своих рынков сбыта. Экономическое и социальное развитие человечества непосредственно зависит от надежного, стабильного и адекватного энергоснабжения. Кроме этого, высокие, но подверженные резким колебаниям цены на нефть, газ и нефтепродукты также поставили под угрозу процесс стабильного развития мировой экономики. В дополнение к этому, постепенное истощение ресурсов Северного моря, которые сегодня удовлетворяют потребностям европейских стран, и стремительно растущий спрос в других странах приведут к тому, что в последующие годы произойдут существенные изменения источников поставок энергоресурсов в географическом масштабе. [1.18]

В данном контексте, поскольку мировое потребление энергией в значительной степени зависит от ископаемых ресурсов, особенно нефти и газа (а эти ресурсы главным образом сосредоточены на Ближнем Востоке и в Каспийском бассейне) экспортные выходы с различными маршрутами и безопасность энергоснабжения, через бесперебойное снабжение энергоносителями, становится важной проблемой в глобальном масштабе. Различные источники энергоресурсов и маршруты их транспортировки имеют непосредственное отношение к геополитическим и геоэкономическим интересам государств Европы, так как Европейский Союз является крупнейшим потребителем углеводородного сырья. Сегодня

60% используемой Евросоюзом нефти экспортируется извне, из них 29% импортируется из постсоветских государств, в основном России, Azerbaijan и Казахстана. [1. 45]

Все эти проблемы, стимулировали обсуждение данной проблемы на саммите «Большой Восьмёрки», состоявшегося 16 июля 2006 года в Санкт-Петербурге, по итогам которого были приняты такие документы как «Глобальная энергетическая безопасность» и «Зелёная книга», определяющие энергетическую стратегию стран Европейского Союза до 2030 года. Именно данный документ определяет приоритетные проекты инфраструктуры энергетической безопасности, налаживание отношений с поставщиками и странами транзита: ОПЕК, Норвегией, Украиной, Закавказьем и Средиземноморьем. Сегодня 30% поставок природного газа в страны Евросоюза обеспечиваются Россией, далее следуют Алжир (LNG), Норвегия и Каспийский регион. Нефтяные перспективы каспийского региона заманчивы. В отчёте госдепартамента США говорится: «имея 27,5 млрд. т. запасов нефти, каспийский регион может сыграть важную роль на мировом нефтяном рынке. Если прогнозы подтвердятся, то в ближайшем будущем нефть Каспийского региона может составлять 1/5 части мировых запасов нефти и равняться запасам Ирака и Кувейта». Доказанные углеводородные ресурсы оцениваются сегодня в 7,8 млрд баррелей. В 2010 году здесь добылось 3,8 млн баррелей нефти, что составляет примерно 60% от сегодняшней добычи в Северном море, которая в последнее время неуклонно снижается. К этому моменту в Каспийском регионе будет производиться больше нефти, чем в Норвегии или Бразилии, а доказанных нефтяных запасов, по прогнозам, будет в полтора-два раза выше аналогичных запасов Мексиканского залива. В этой связи Парламентская Ассамблея Совета Европы признала регион Каспийского моря одним из основных центров европейской энергетической безопасности, и Евросоюз (ЕС) будет продолжать сотрудничество и развивать отношения со всеми прикаспийскими странами, особенно с Azerbaijanом. Речь идет о транспортировке углеводородов из Каспийского региона в страны ЕС и о сотрудничестве между странами ЕС и Каспия в целом[2. 74]

В 2007 г. Евросоюз окончательно сформулировал свою политику в области энергетической безопасности. Одной из основ этой политики в отношении Каспийского региона являлось присоединение энергетических рынков этого региона к европейскому внутреннему энергетическому рынку. Методом достижения этой цели избрано постепенное распространение европейского внутреннего энергетического рынка за пределы Евросоюза посредством создания из окружающих стран энергетических «колец». Также приоритетами политики Евросоюза в энергетической безопасности будут:

- поддержание с его основными партнерами двустороннего и регионального энергетического партнерства, включая постепенное распространение принципов внутреннего энергетического рынка посредством европейской политики соседства и эффективного использования финансовых инструментов для обеспечения энергетической безопасности Евросоюза ;

- заключение в долгосрочной перспективе энергетического договора между Евросоюзом и, по возможности, всеми странами, на которые распространяется европейская политика соседства;

Таким образом, приоритетом ЕС в долгосрочной перспективе является создание разветвленной структуры маршрутов поставок энергоресурсов в регион. С точки зрения укрепления региональной безопасности на Каспии, ОКЭС, возможно, – единственный выход в сложившейся обстановке между прикаспийскими странами. Во-первых, эта организация могла бы способствовать более эффективному решению вопросов экономического взаимодействия, оперативному реагированию на новые вызовы и угрозы в регионе. Во-вторых, о необходимости такой организации говорит и то, что в регионе активно пытаются действовать внерегиональные факторы, такие как США, ЕС и Китай, которые продвигают в регионе свои экономические и геополитические интересы. [2, 124]

Таким образом, можно сказать, что создание ОКЭС станет большим шагом вперед в укреплении системы безопасности в регионе и послужит началом для реализации других региональных проектов каспийской пятерки.

ЛИТЕРАТУРА

1. Каспий в статусе // «Российская газета» - Федеральный выпуск №5471 (95 с). 2011. 5 мая.
2. Роман В.С. Геополитические факторы в тенденциях экономического развития Каспийского региона // Единый Каспий: межгосударственное сотрудничество и проблемы социально-экономического развития региона. Материалы международной научной конференции. 10-11 июня 2002 года. - Астрахань: Изд-во Астраханского государственного педагогического университета, 2002. - С. 129.

ӘОЖ 314.012.

МЕМЛЕКЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ САЯСАТЫНЫҢ ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ІСКЕ АСУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мәуітхан Л., магистрант

Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті, Семей қ.

Аңдатпа. Мақалада мемлекет пен қоғам арасындағы әлеуметтік процесстердің қарқынды жүзеге асуы мен әлеуметтік категориялардың мемлекет тарапынан қолдау табуы туралы айтылады. Соның ішінде демографиялық мәселеге басты назар аударылады. Жаһандану кезеңінде мемлекеттің ең басты функцияларының бірі өз азаматтарын әлеуметтік қорғау болып табылады. Демографиялық мәселе әлеуметтік мәселемен тығыз байланысты.

Түйінді сөздер: Әлеуметтік категория, мемлекет, демография, Елбасы Жолдаулары.

Қазақстан мемлекеті халықтың, әрбір адамның және әрбір отбасының тіршілік сапасын көтеру барысында, әл-ауқатын жақсартуды көздейтін және оны белгілейтін демографиялық үдерістерге қатысты атқарушы және заң шығарушы биліктердің әрекет етуіне байланысты әлеуметтік мемлекетті құру жолында. Қоғамдағы әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге тырысу - қазіргі заманда өркениетті дамыту ерекшелігімен сипатталады. Әлемнің көптеген елдерінде өкіметтің барлық күші экономикалық өсуге ғана емес, кірістерді әділетті бөлуге, әлеуметтік қорғау жүйесін құруға бағытталған.

Әлеуметтік даму тұрақтылығының үлгісін қалыптастыру өзінің ішкі мазмұны, қызметі мен құрылымы жағынан, даму элементтерімен бірліктегі халықтың өмір сүру деңгейін тұрақтандыру мен халықты қорғау үлгісімен тығыз байланысты.

Өмір сүру деңгейін тұрақтандыру үлгісінің негізгі бағыттары жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге бағыттау, әлеуметтік-еңбек саласындағы әлсіз категорияны қорғау, еңбектегі төлемақылар мен кірістер саласын реттеу, барлық деңгейлердегі сапалы білім алу, денсаулық сақтау және басқа да әлеуметтік қызметтің жағдайларын жасау болып табылады [1].

Еліміздің Тұңғыш Президенті – Елбасының жолдаулары 1997 жылдан бері халық назарына ұсынылып келді. 1997 жылы 16 қазанда «Барлық қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы» тақырыбындағы Қазақстанның 2030 жылға дейінгі Стратегиясында Елбасы жаңа мыңжылдықтағы межелі міндеттер туралы өз ой-пікірімен бөліскен еді. Жолдаудың мемлекет назарын нақты басымдықтарға аударатыны,

үкіметті осы міндеттер мен стратегияларды шешуге және ұйымдастыруға бағыттап отыратыны осы құжатта айтылды.

Кеңестік экономикада халықты әлеуметтік қорғау мен қамсыздандыру шаралары мемлекет және өнеркәсіп арқылы жүзеге асырылған еді. Өнеркәсіп тек өнім өндіріп қана қоймай, әлеуметтік қамсыздандыру жағынан белгілі бір қызмет те атқарған болатын. Ал нарықтық экономика жағдайында өнеркәсіптер әлеуметтік қорғау саласындағы өз қызметтерін бұрынғыдай жүзеге асыра алмады. Нарық жағдайында, өнеркәсіптер тәуелсіз түрде нарықтық негізгі қатысушылары болғандықтан, әлеуметтік қызмет, көмек толығымен мемлекет тарапына ауысқан еді. Соның нәтижесінде еліміздің әлеуметтік саласының көп бөлігі халық қажеттілігін толығымен өтей алмады. Бұл мәселелер ел Парламентінің 1996 - жылы 18 - маусымда «Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы» ҚР Заңын қабылдауға әсер етті. Заңда көрсетілгендей, халыққа кепілдендірілген әлеуметтік қорғауға сәйкес, міндетті әлеуметтік сақтандыру есебінен жүзеге асырылатын кепілдемелер берілді.

Бұл жүйе азаматтарға уақытша жұмысқа қабілетсіздігі, жұмыссыздық, асыраушысынан айырылған және т.б жағдайында қосымша әлеуметтік қолдау көрсету бағытында мемлекет тарапынан ойластырылған жүйе еді. Бұл күнде аталған жүйеге тиімді жұмыс атқаратындылығын туралы айтуға болады. Міндетті әлеуметтік сақтандыруға Қазақстан Республикасы аймағында қызмет ететін (жұмыс істейтін зейнеткерлерден басқасы) барлық азаматтар жатуы тиіс. 2005, 2006, 2007 жылдар жүйені кезең-кезеңімен енгізу жылдары болып белгіленді.

Бұл зейнетақы персонификация принциптеріне негізделген, сол себепті белгілі бір санаттағы азаматтарға ешқандай артықшылық бере алмайды. Зейнеткерлік жүйені реформалау бастамасы мемлекеттік орталықтардан зейнеткерлік қамсыздандыруды тұрақтандыруға байланысты шараларды қабылдаудан басталады.

Шығыс Қазақстан облыстық жұмыспен қамту және әлеуметтік қорғау басқармасының мәліметтері бойынша 1998 жылдың 1 қаңтарында облыс зейнеткерлерінің саны 365.2 мың адам болған, (яғни облысымыздың әрбір бесінші тұрғыны зейнеткер), соның ішінде 350.9 мың адам еңбек зейнеткері, 13.7 мың адам әлеуметтік зейнеткер, 0.6 мың адам жедел әскери қызмет мүгедектері.

Шығыс Қазақстан облысы зейнеткерлерінің саны республикалық орташа деңгейінен анағұрлым асып кетеді. 2000 жылы қаңтар айында Қазақстандағы зейнеткерлердің саны 1 млн 777,6 мың адамды құрады. Шығыс Қазақстан облысы республика зейнеткерлері санының 15,35 пайызды көрсетеді, соның ішінде Шығыс Қазақстан облысы барлық халқының саны республика бойынша 10,23 пайызды құрады. 2008 жылы облысымыздағы зейнеткерлер үлесі республика зейнеткерлері санының 12 пайыз болды. Бұл Республика бойынша ең жоғары көрсеткіш [2].

Халықты жұмыспен қамту негізінде 1990-жылдардың басында бірнеше экономикалық заңдар тобымен қатар еңбек нарығын қалыптастырудың бастапқы кезеңінде үлкен рөлге ие болған басқа да заңдар болды. Ол ең алдымен, «Халықты жұмыспен қамту туралы», «Кәсіптік одақтар туралы», «Еңбекті қорғау туралы» және т.б. Дегенмен Республикамызда 2000 жылдың 1 қаңтарына дейін тоталитарлық жүйе кезеңінен келе жатқан Қазақ КСР КЗoТ заңы әрекет етті. Экономикадағы дағдарыс 90-жылдары жұмыспен қамту саласын да қиындатты. Экономиканың барлық саласында, әсіресе, өндірісте, құрылыста, ауыл шаруашылығында жұмыспен қамтылу азайды. 1991-1996 жылдары жұмыспен қамтылғандардың жалпы санының төмендеуі 3,7 пайызды құрады.

Ресми түрде тіркелеген жұмыссыздар саны 3 пайыздан асса, жасырын түрдегілері барлық жұмыспен қамтылғандар санын 11 пайыз құраған.

Жұмыспен қамту саласындағы мемлекеттік кепілдемелер: жұмыс түрін таңдаудағы еркіндік, олардың еңбек құқықтарының қорғалуы, жұмыс пен мамандық алуда барлығына бірдей ортақ мүмкіндіктердің болуы, оңтайлы жұмыс түрін таңдау және жұмысқа орналасу

және т.б. мемлекет өз тарапынан әлеуметтік қорғауға зәру қоғам мүшелеріне, атап айтсақ, 20 жасқа дейінгі жастарға, жалғыз басты жандарға немесе көп балалы отбасыларға, 16 жасқа дейінгі мүгедек балалар тәрбиелеп отырған ата-аналарға, ұзақ уақыт, бір жылдан астам жұмыссыз жүрген азаматтарға, зейнеткер жасындағы азаматтарға (2 жылға дейін), бас бостандығынан айрылып, еркіндіке шыққан азаматтарға, босқындар мен мигранттар және жұмыс іздеуде қиындыққа кездескен адамдарға, жастарға мақсатты бағдарламалар негізінде жұмысқа орналастыруда қолдау көрсетуде [6].

Бірақ, 1997 жылдан бастап өңірде өндірістік қызмет оңала бастады, нарыққа көшу жұмыс күшінің өндірістік саладан өндірістік емес салаға ауытқуына әкелді, сондықтан осы кезеңнен бастап жұмыссыздық деңгейінің біртіндеп төмендеуін байқауға болады.

Жұмыспен қамту бағдарламасы бойынша жұмыссыз адамға қоғамдық жұмыс ұйымдастырылып, жыл көлемінде 900 келісім-шарт жасалған. Қоғамдық жұмыстарға 7542 адам қатысқан, соның ішінде 6720 адам жұмыссыз дәрежесіндегілер, бұл алдыңғы жылмен салыстырғанда тұлғаларды уақытша жұмыспен қамтуды 2,3 есе арттырған.

Жұмыссыз халықтың сапалық құрамы олардың білім деңгейлері мен кәсіби дайындығымен белгіленеді. Жұмыссыздар арасында көп үлеске орта жалпы біліммен – 44 пайыз (21,6 мың адам) және орта кәсіптік (арнайы) біліммен -26,7 пайызға (13,1 мың адам) ие болды. Жоғары білім иелерінің салмақ үлесі 14,3 пайыз (7 мың адам). Жұмыссыздардың ішінде жоғары білімге ерлерге қарағанда әйелдер көп ие. 2008- жылы жұмыссыз жоғары білімді әйелдер үлесі 45,3 пайыз , ерлер-34,6 пайыз болды.

Еңбекпен қамтылмау себептерін жұмыссыздар кез келген жұмыстың жоқ болуынан деп көрсетті. Ондайлардың үлесі 39,7 пайыз (19,5 мың адам). Өз еркімен жұмыстан босауларына байланысты 24 пайыз (11,8 мың адам) жұмыс істемеді, оқу орнын бітіргеннен кейін жұмыстың жоқтығынан 12 пайыз (5,9 мың адам), өнеркәсіптің жойылуына байланысты -7,9 пайыз (3,9 мың адам), келісім-шарт мерзімінің аяқталуына байланысты -6,5 пайыз (3,2 мың адам), штаттық кесте бойынша қысқартылғандар -3,9 пайыз (1,9 мың адам), басқа себептермен -6,0 пайыз (2,9 мың адам) болды.

2008-жылғы Қазақстан Республикасының статистика Агенттігінің мәліметтері бойынша Шығыс Қазақстан облысында Республика бойынша жұмыссыздықтың ең төмен көрсеткіші (6,4 пайыз) болған. Бұл облысымыздың экономикасыны тұрақты түрде дамуымен сипатталады әрі макроэкономикалық тұрақтылықтың да бұған үлкен әсері болды.

Экономикалық белсенді халықтың тең жартысынан астамы мемлекеттік емес құрылымдарда, жеке кооперативті сипаттағы ұйымдарда, шағын бизнесте жұмыс істейді. Бұл өңіріміздің еңбек нарығындағы жағдайдың оңды екендігін көрсетті. Дегенмен де, жұмыспен қамтылған жұмыссыздардың көп мөлшері өзін-өзі қамтыған болып саналады. Бұл санаттағы жұмысшылардың зейнетақы қорларында еш салымдары жоқ, еңбек өтілдері де есепке алынбайды. Өзін жұмыспен қамтамасыз еткен халықтың көп бөлігі кездейсоқ төлемақылар алады.

Осы мәселелерді шешу барысында Қазақстан Республикасы Үкіметі 1999- жылдың 22 шілдесінде 1999-жылға арналған жеке әлеуметтік көмек көрсетудің уақытша ережелерін енгізу туралы қаулы қабылдады. Облыс әкімдері мен қала, аудан әкімдері өңірлік бағдарламаларын даярлады.

Реформаның алғашқы кезеңінде, яғни макроэкономикалық тұрақтандыру саясаты кезінде бюджеттік тапшылық уақытында өкімет тарапынан жүргізілген кедейлік пен жұмыссыздықты жою туралы әрекеттену мүмкіндігі шектеулі еді. Макроэкономикалық тұрақтылық мәселесін шешумен, қатаң ақша-несиелік саясатпен, қаржылық, ұйымдастырушылық, техникалық мүмкіндіктердің шектелуімен ерекшеленеді.

Ең алдымен жүйелі түрдегі экономикалық дағдарыспен, өндірістің құлдырауымен, кедейліктің көзін жою тәжірибесінің жоқтығымен тығыз байланысты ішкі факторлар кедейлікті жоюды саясаттың негізгі бағыттарының бірі ретінде санауды шектеді. Ұлттық

деңгейде кедейлікпен күресу мәселесін шешудің жолы әлі қалыптаспаған еді. Кедейлік пен жұмыссыздықпен күрес арнайы ведомстволар – Еңбек және Әлеуметтік қорғау министрлігі құрылды.

Тиімсіз әлеуметтік даму мемлекет пен қоғамға ең алдымен кедейлікті жоюды мойындатты. 1996 жылдан байқалған макроэкономикалық тұрақтылық, экономиканың құлдырауының тоқтай бастауы, Үкіметтің кедейлікпен күрес проблемасының ішкі және сыртқы саясатының артықшылығы ретінде бағалауын өзгертті.

«Қазақстан-2030: Барлық қазақстандықтардың өсіп-өркендеуі, қауіпсіздігі және әл-ауқатының артуы» даму стратегиясында Елбасы алға қарай тұрақты жылжуымыздың басты шарты – біздің қоғамымыздың алға қойған мақсаттарға қол жеткізудегі біртұтастығы, халықтың барлық жіктері мен топтарының ортақ міндеттерді шешуге бағытталған стратегия айналасында топтасуы деген еді. Дамуымыздың бекем тұсы ретінде қоғамымыздың саяси тұрақтылығы мен бірлігінде екендігін көрсете отыра, еліміздің дамуындағы келеңсіз сипаттардың бірі ретінде Елбасымыз әміршілдік экономикадан нарықтық экономикаға ауыртпалықпен өту бұған дейін осындай ауқымда бізге беймәлім болған кедейлік пен жұмыссыздық проблемаларын туғызғанын баса айтып, оларды шешу жолдарын ұсынған еді [7].

Кедейлікпен күрес проблемасын мойындаудағы негізгі жетістік – адамдардың қоғамның даму мақсатын түсіну, болып табылады. Адам капиталына түскен инвестициялар ғана адамның даму көрсеткіштерін жақсартады.

Қазақстандағы кедейлік деңгейінің көрсеткіші «ең төменгі күнкөріс деңгейі» болып табылады.

Өмір сүру деңгейі бір адамға қажетті ақшалай табысты көрсетеді, ол ең төменгі тұтыну корзинасына пара-пар болуы шарт, ол азық-түлік, шаруашылық тауарлары мен қызмет түрлерінің ақысынан тұрады. Ең төменгі өмір сүру корзинасының құны ай сайын есептеледі. Ең төменгі күнкөріс деңгейі» көлемі әр өңірде әр түрлі болады [8].

Жыл өткен сайын Жолдауда қазақстандықтардың әрдайымғы әлеуметтік игіліктерін қамтамасыз ету өмір сүру сапасын арттырумен, сондай-ақ еліміздің адам ресурстарын ұлғайтумен қатар жүргізілуі тиіс форматы мен тақырып аясы да трансформацияланып келді. 2018 жылғы 10 қазан – Төртінші өнеркәсіптік революция, 2017 жылғы 31 қаңтар – Қазақстанның үшінші жаңғыруы: бәсекелік қабілет, 2015 жылғы 30 қараша – Реформалар, өсім мен даму тақырыптарына арналды. Кейінгі жылдардағы жолдаулар бастапқыдағы «2030 Стратегиясы» мен 2012 жылы қабылданған «Қазақстан-2050» стратегиясының жекелей даму бағыттарына арналып келеді.

Елбасының 2018 жылғы 5 қазандағы «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Жолдауы тікелей әлеуметтік мәселелерге арналды. Халықтың табысы, тұрмыс сапасы, олардың өмір сүруіне қолайлы жағдай жасау, азаматтар сұранысына бейімделген мемлекеттік аппарат сұрақтары алғашқы жылдардан қозғалып келеді. Дегенмен, халықтың тұрмысы жаңа деңгейге көтерілген сайын уақыт талабына сай шешімдер қабылдауды қажет етеді. Барлық Жолдауларда өзгермейтін құндылықтар – халықтың әл-ауқаты, қоғамдағы тұрақтылық пен келісім, халықаралық қауіпсіздік пен көпвекторлы ұстаным, тату көршілік және әріптестік қарым-қатынас [9].

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Айтбаева Ж. Система социальной защиты в Республике Казахстан // Саясат. – 2007. - №9. – с. 34-37.
2. Темирова Ж. Анализ и проблемы социальной защиты населения // Транзитная экономика. – 2003. - №1. – С. 63-67.

3. Восточный Казахстан в новом тысячелетии // Управление статистики ВКО. – Усть-Каменогорск, 2003. – 230 с.
4. Труд и занятость населения в Восточном Казахстане // Стат. сб. Агентство Республики Казахстан по статистике Усть-Каменогорск. – 2008. – 131 с.
5. Шығыс Қазақстан цифрларда: стат. жинағы. – Өскемен, 2008.- 240 б.
6. Статистический сборник Казахстан 1990-2002. - Алматы, 2003.– 61с.
7. «Қазақстан – 2030» Президенттің Қазақстан халқына жолдауы.
8. Социально-экономическое развитие области за январь 2007 года // Управление статистики ВКО. – Усть-Каменогорск, 2007. – 158 с.
9. Президент жолдауы- жаңа мақсат – міндеттер. 27 тамыз 2019 ж

UDC 343.3

CYBERTERRORISM AS A MODERN THREAT TO NATIONAL AND INTERNATIONAL SECURITY

Sheripbayev A., student

Research supervisor: Medikhanova A.B.

Associate Professor of the Department "International relations and tourism»

Annotation. The article considers cyberterrorism as one of the most dangerous threats in the modern world, defines the goals, tasks and activities of cyberterrorists, the use of modern information technologies for criminal purposes, the need to unite the efforts of the international community to fight against cyberterrorism, and ensuring information security in Kazakhstan.

Keywords: information technology, cyberterrorism, state, cyber attack, security.

Contemporary processes of globalization have posed a number of fundamentally new and complex problems facing humanity. Threats to national security in the face of terrorism have always existed. However, with the development of computer technologies and the emergence of the global Internet, terrorism has acquired a new tool that is available to any user of the global network. Cyberterrorism is an increasing threat today, becoming a challenge of the 21st century.

Cyberterrorism is a new form of terrorism that uses modern information technologies to achieve its terrorist goals. Cyberterrorism is understood as a set of illegal actions related to threats to the security of individuals, society and the state, destructive actions against material objects, deliberate distortion of information, or other actions aimed at gaining an advantage in solving political, economic or social problems.

To achieve their goals, cyberterrorists use special software designed for unauthorized access, penetrating computer systems and organizing remote attacks on the information resources of the object of interest to them. The states, international organizations, large corporations and relatively small companies, politicians and other well-known personalities can be equally exposed to network attacks.

The actions of cyber-terrorists aimed at:

- hacking computer systems and gaining access to personal and banking information, military and government confidential data;
- failure of equipment and software, interference, disruption of power supply networks;
- data theft by hacking computer systems, virus attacks, software bookmarks;
- leaking classified information to the public;
- the spread of misinformation using the captured media channels;
- communication blackout, etc.

Terrorist groups actively use the latest developments in the field of information technology to maintain communication, solve organizational and financial issues, plan operations and monitor their implementation. They may be funded or even controlled by individual States. All major terrorist groups have their own websites, and their members can be found on numerous forums and chat rooms. Social networks and other similar resources on the Internet are actively used to promote and recruit new participants. Many radical groups are trying to ensure that their acts, which have led to serious consequences (destruction, loss of life), produced as much resonance as possible, and the maximum number of people around the world learned about them.

Some experts are inclined to the view that the energy and telecommunications industries, aviation control rooms, financial institutions, and defense enterprises are more susceptible to terrorist cyber attacks. Manifestations of cyberterrorism can lead to a deterioration of relations between States, disruption diplomatic and economic ties, hindering the work of interstate organizations, which, in turn, can lead to the complete destruction of the established system of international relations, to cause panic in society and make it difficult to resist organized crime.

The analysis of the phenomenon of cyberterrorism shows that its features include the following:

1. it is an information weapon, as it uses computer systems and networks, special software and information technologies.
2. it is international in nature, since the perpetrators are located in one state and their victims are located abroad.
3. variety of goals.
4. it is characterized by a high level of latency and a low level of disclosure.
5. it requires relatively small financial costs and causes huge material damage [2].

The danger of cyberterrorism is that it does not recognize state borders, so it can only be combated together, using the resources of the entire world community. This requires coordination of the efforts of governments and intelligence agencies of many states. It should be borne in mind that cyberterrorists are constantly improving the arsenal of tools and methods of their activities, they are equally capable of threatening information systems located almost anywhere in the world. Thus, it is necessary for states to cooperate in the fight against cyberterrorism. This is also done by international bodies and organizations: the UN, the Council of Europe, the International Organization of Experts, Interpol, etc.

Recently, the UN and its agencies have adopted a number of international legal documents on various aspects of preventing cyberterrorism. In 2001, the Council of Europe adopted the "Convention on crime in the field of computer information", which is one of the fundamental instruments in the fight against cybercrime. The Convention defines a list of crimes committed in the information sphere, against information resources or through information means and recognizes them as cybercrimes. A significant document is the UN Resolution "Creating a global culture of cybersecurity and evaluating national efforts to protect critical information infrastructures" has been adopted in 2009. It recommends that member States and regional and international organizations that have developed their strategies for action in the field of cybersecurity and the protection of critical information infrastructures share information on best practices and measures that could help other member States in their efforts to promote cybersecurity [3].

Kazakhstan has developed and is implementing basic conceptual approaches to the development of the country's cybersecurity sphere. In the field of national security of the Republic of Kazakhstan, the main legislative act is the Law of the Republic of Kazakhstan dated January 6, 2012 No. 527-IV "On national security of the Republic of Kazakhstan". This Law regulates legal relations in the field of national security of the Republic of Kazakhstan and defines the content and principles of ensuring the security of a person and citizen, society and the state, the system, goals and directions of ensuring national security of the Republic of Kazakhstan. Article 23 of the Law "Ensuring information security" states that the country has created and is strengthening the national

system for ensuring information security, including state electronic information resources, information systems, information and communication infrastructure and critical information and communication infrastructure facilities, and defines the tasks and activities for ensuring information security [4].

Kazakhstan has developed and approved the cybersecurity concept "Cyber Shield of Kazakhstan", as well as a number of legislative acts and a large number of corporative decrees. In addition, testing laboratories for malicious code research have been created, the national information security coordination center has been launched, the number of grants in this specialty has been increased, and so on.

The Concept of foreign policy of the Republic of Kazakhstan for 2020-2030 dated March 6, 2020 specifies the need to promote international information security, combat cyberterrorism and use of information and communication technologies for illegal purposes, including those that pose a threat to international peace, security and stability [5].

Thus, at the present stage, it is generally recognized that the threat of cyberterrorism is an urgent problem of a global nature, and it will steadily increase with the development and spread of information technologies. Therefore, effective international cooperation in preventing and dealing with the consequences of cyber attacks is of great importance.

REFERENCES

1. Кибертерроризм - <https://www.anti-malware.ru/threats/cyberterrorism>
2. Кибертерроризм: угроза национальной и международной безопасности - <https://www.arms-expo.ru/news/archive/kiberterrorizm-ugroza-nacional-noy-i-mezhdunarodnoy-bezopasnosti14-03-2013-18-35-00/>
3. Резолюции Генеральной Ассамблеи - <https://www.un.org/ru/development/ict/res.shtml>
4. Закон Республики Казахстан от 6 января 2012 г. № 527-IV «О национальной безопасности Республики Казахстан»
https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31106860#pos=457;-18
5. Концепция внешней политики Республики Казахстан на 2020-2030 годы от 6 марта 2020 - https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody

UDC 32. 321

CURRENT NATIONAL SECURITY PROBLEMS OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Kukanbaeva J., student

Scientific supervisor: A. Medikhanova

Associate Professor of the Department of International Relations and Tourism

Annotation. The article describes the main threats to the national security of Kazakhstan, the tasks of ensuring national security, considers activities to counter terrorism and extremism, ensure information security in Kazakhstan, suppress the spread of drugs and drug trafficking, strengthen the fight against illegal migration and transnational criminal groups.

Key words: threat, national security, terrorism, illegal migration, politics.

The formation and development of human society has always been associated with overcoming various threats that emanated from nature, enemies, technical objects, etc., therefore, the most important condition for the functioning and development of human society is security. In

2020, Kazakhstan faced new challenges and threats that pose a threat to humanity as a whole. These are threats in cyberspace, biological security, the COVID-19 pandemic, changes in the forms and methods of cross-border criminal communities, interethnic conflicts, international terrorism, etc.

Ensuring national security is an urgent task for any state. As world practice shows, the more successfully the country develops, the more protected its citizens feel. In accordance with Kazakhstani legislation, ensuring national security is achieved through consistently implemented state policy. That is, it is provided with all means and methods at the disposal of the state, including economic, political, military, legal, special (intelligence, counterintelligence), applied unilaterally or in accordance with international treaties.

The Law of the Republic of Kazakhstan dated January 6, 2012 No. 527-IV "On the national security of the Republic of Kazakhstan" regulates legal relations in the field of national security of the Republic of Kazakhstan and defines the content and principles of ensuring the security of a person and citizen, society and the state, the system, goals and directions of ensuring national security of the Republic of Kazakhstan. The law defines the types of national security: public, military, political, economic, informational and environmental.

The main threats to national security are:

- a decrease in the level of law and order, including an increase in crime, corruption, illegal circulation of weapons and drugs;
- deterioration of the demographic situation and health of the population, including a sharp decline in the birth rate, an increase in mortality;
- uncontrolled migration processes;
- worsening in the social and political situation, expressed in interethnic and inter-confessional conflicts, mass riots;
- terrorism, extremism and separatism in all their forms and manifestations;
- a decrease in the level of the country's defense, the threat to the inviolability of the State Border of the Republic of Kazakhstan and the use of force against the Republic of Kazakhstan, aggression against it;
- reducing the level of protection of the country's information space, as well as national information resources from unauthorized access;
- a sharp deterioration in the ecological situation, including the quality of drinking water, natural disasters and other emergencies of a natural and man-made nature, epidemics and epizootics, etc. [1].

Countering terrorism and extremism is one of the priority tasks of ensuring the country's national security. The terrorist activity that has taken place in recent years in various regions of the world, associated with irreparable human casualties, forces us to look at this problem of humanity in a new way and obliges the Kazakh society to unite in the face of the terrorist threat.

Radical religious views are a factor for the emergence of social conflicts in which worldview views and confessional values collide. Often, such contradictions, with the participation of destructive elements and the use of means of disseminating false information, can develop from everyday disputes between different ethical groups into political or civil conflicts.

Measures were taken to localize the terrorist threat from the territory of Syria and Iraq. As part of Operation Zhusan, 595 Kazakhstanis were returned to their homeland from Syria, of which 406 are children. Work is conducted with persons not involved in terrorist activities to de-radicalize, rehabilitate and adapt them. Measures have been taken against Kazakh militants to isolate and convict them for participation in terrorist activities. It should be noted that the humanitarian operation of Kazakhstan on the return to homeland of citizens who remained in Syria received a positive assessment from the UN [2].

With the development of information communications, the problem of ensuring information security in Kazakhstan has become vitally important. Information security implies the state of protection of the information space of the Republic of Kazakhstan, as well as the rights and interests

of man and citizen, society and the state in the information sphere from real and potential threats, which ensures sustainable development and information independence of the country. At the same time, ensuring information security should be aimed primarily at preventing risks, and not at eliminating their consequences. In order to ensure the effective protection of domestic information resources and digital independence of the country, a project to create a unique system "Cyber Shield of Kazakhstan" is being implemented. It is designed to protect the country's electronic information resources, information systems and information and communication structures from internal and external threats.

An uncompromising fight against the growing illicit drug trafficking is the most important task of the state. The narcotic barrage faced by Kazakhstanis threatens not only the interests of an individual citizen, but also the moral and cultural foundations of our society. As part of countering transnational drug trafficking, 27 international and 29 regional drug trafficking channels were liquidated last year. 6 clandestine drug laboratories for the manufacture of synthetic drugs were destroyed.

One of the main priorities of both foreign and domestic policies is the fight against drug trafficking. According to UN experts, about 20% of Afghan opiates go to world markets across the borders with Turkmenistan, Tajikistan and Uzbekistan (and then through Kazakhstan). At the same time, Kazakhstan, like other Central Asian countries, has in recent years turned from a transit territory through which drugs from Afghanistan were transported to Europe into a steadily growing market for the sale of Afghan drugs. The annual preventive and raid activities carried out in Kazakhstan, such as "Koknar", "Transit", "Web", "Channel", "Doping", show that the country is still one of the links in the transit chain of drugs produced in Afghanistan.

Today in Kazakhstan, anti-drug legislation has been brought into full compliance with international standards. Kazakhstan signed all the main UN conventions of 1961, 1971 and 1988 in the anti-drug sphere. The implementation of a number of joint projects with international organizations and partner states to improve the work of state bodies in the fight against drugs continues. Cooperation has been established with the Economic Cooperation Organization, the Shanghai Cooperation Organization, the Collective Security Treaty Organization, the Commonwealth of Independent States, as well as the Central Asian Regional Information and Coordination Center for Combating Illicit Drug Trafficking. The SCO approved the Anti-Drug Strategy of the Member States for 2018-2023 and the Action Program for its implementation, as well as the Concept for the Prevention of the Abuse of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances [3].

Illegal migration poses a real threat to the national security of Kazakhstan. The negative consequences of illegal migration can be especially pronounced in the economic, political spheres and in the field of combating crime. Thus, illegal migration is believed to increase unemployment in the host country. Since the use of illegal migrant labor is hidden, the state does not receive tax revenues from it. On the other hand, the economy of the receiving state loses money that migrant workers send to their state of origin. In addition, there is a link between illegal migration and transnational organized crime. One of the most serious modern security threats is the establishment of international relations by organized criminal groups, which gives criminal networks additional flexibility, expands the territory of their activity and makes it possible to control the entire "technological cycle", for example, the chain of operations - from the extraction of narcotic raw materials to the legalization of proceeds. received from the sale of manufactured drugs. Trafficking in human beings, including the exploitation of women and children, and the smuggling of migrants occupies an important place among the activities of transnational criminal gangs.

In the Development Strategy of Kazakhstan "Kazakhstan-2030" one of the long-term priorities is a strong demographic and migration policy of the state. In order to implement the long-term development strategy of Kazakhstan "Kazakhstan-2030", the Republic of Kazakhstan has taken consistent steps to create a clear system of migration control, create a legal framework that

meets international standards. One of the main areas of activity of state bodies in the field of migration is, first of all, the coordination of migration legislation, ensuring the solution of tasks for the protection of human rights and interests, respect for state sovereignty and the fight against illegal migration.

Thus, national security is associated with the sustainable democratic development of Kazakhstan and is viewed as its condition and integral part. Therefore, ensuring security should be aimed not only at preventing threats, but also at implementing a set of measures to develop and strengthen the rights and freedoms of the individual, material and spiritual values of Kazakhstani society.

REFERENCES

1. Закон Республики Казахстан от 6 января 2012 года № 527-IV «О национальной безопасности Республики Казахстан» - https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31106860#pos=139;-11
2. На защите национальных интересов - <http://knb.gov.kz/ru/article/na-zaschite-nacionalnykh-interesov-0>
3. Война с афганским героином - <https://ru.sputnik.kz/afghan/20190212/9264837/afganskiy-geroin-kazakhstan-borba.html>

UDC 37.376.37.01

THE IMPACT OF FAIRY TALES ON THE DEVELOPMENT OF A PERSONALITY

Nugmanova. A. S., Zhetesova. Zh. A.

Yessenov University, Aktau, Kazakhstan

Annotation. This article discloses an outlook on the psychological and emotional development of a personality, the influence of a fairy tale on their perception of the world, spiritual development. Some aspects of human personality development are revealed through fairy tale therapy.

Key words: Personality, fairy tales, impact, development, children, adolescence, education.

The fairy tales not only aid children in the process of development of their personality through narratives, as they are also essential in the development of child's imagination. They not only help to understand the world around them better but they also tell the children about the importance of the reading and education.

According to Bettelheim, fairy tales have a unique significance, as they “offer new dimensions to the child’s imagination,” and the shape and arrangement of these tales “suggest images to the child by which he can structure his daydreams and with them give better direction to his life”[77].

An important feature of these stories is how they represent protagonists that children can relate to, and show how those heroes overcome the obstacles they face, obstacle children are afraid of having to face themselves. Hearing these stories give the children reassurance that even though the situation seems desperate, the clever and dexterous child can take care of himself. The protagonist displayed in fairy tales is often the youngest child of the family or a stepchild, and, as a result, is often isolated from his other siblings or from his parents, even ill-treated and deprived. The central characters are generally small, seemingly unable to take care of themselves and have to rely on others, but over the course of the story manage breakthrough their hardships. Grimm’s

“Cinderella” is a clear example of such an act. The story revolves around a young girl named Ella, who’s being oppressed enslaved by her stepmother and stepsisters, left with no love and the feeling of amity. Eventually, she has risen from the ashes of the blaze and marries a prince, with the help from her godmother and her magic that is a characteristic feature of a fairy tale. Cinderella’s transition from a battered, defeated young girl into a princess is also characteristic of a fairy tale central character. The story underlines the changes a child has to go through in order to become an adult. Children learn that a painful process like that is not necessarily a bad thing, as it’s the way of life.

Aside from being a lesson for the child, some fairy tales are built in such a way that they teach some lessons to the parent as well, Snow White is one of the examples. Beauty is a essential part in the story; it is the origin for the self-centered personality of the step mother and the reason for a detrimental jealousy that threatens to eradicate possible rivals. In psychology, this is viewed as the self-involved parent who feels that his aging, as his child becomes an independent person apt to replace his parent in the society. The way it builds psychological issues, the Snow White tale offers this as an age-old phenomenon (Bettelheim). As Snow White reaches adolescence, she’s also enchanted by beauty and material things and this could have cost her life when she took the laces and the comb from the hands of the malevolent queen. Children are shown that pride and love for trivial things is badly chastened[15; 16].

I deem the outcome to be beyond satisfactory as regardless of age, occupation or gender, fairy tales have a great impact in people’s lives. They are not only the first encounter with the world of literature but also one of the most important associations we have with the real world. They allure our perception, as well as, emotions and leave their trace forever. As fairy tales disclose to us the complex reality, provide answers for unspoken inquiry and state the others the things we preserve deep inside our minds, things that may be adverse, they remind us of our childhood, they bring us joy and feel us with the sense of purity, they help us escape the reality into a world of dream and fantasy.

REFERENCES

1. (Irene, Koutsompou. (2016). The Child and the Fairy Tale: The Psychological Perspective of Children’s Literature. International Journal of Languages, Literature and Linguistics. 2. 213-218. 10.18178/IJLL.2016.2.4.98.
2. Leilani VisikoKnox-JohnsonEnglish 345/University of Hawai i at Hilo HOHONU 2016 Vol.14. The Positive Impacts of Fairy Tales for Children
3. Bettelheim, Bruno. The Uses of Enchantment. New York: Vintage Books, 1989. Print
4. Grimm, Jacob and Wilhelm Grimm. “Cinderella.” World of Tales. Web. 14 March 2014
5. Ritgerð til BA-prófs í ensku Helga Benediktsdóttir Maí 2014- The Impact of Fairy Tales. An Exploration of the Relationships of Parents and Children in Selected Fairy Tales
6. Bettelheim, Bruno. 1976. The uses of enchantment: The meaning and importance of fairy
7. tales. The Atlantic, Boston
8. Bettina Boka -LUCRARE DE LICENȚĂ. The Psychological Impact of Fairy Tales and Their Evolution from Oral Folktales to Cinematographic Masterworks

CHILDREN OF THE 'CALIPHATE' – THE ONGOING RADICALIZATION AT AL-HOL

Dokimova S.

student Sofia university "St. Kliment Ohridski"

Scientific instructor: T. A. Dronzina

Professor of the Department of Political Science, Sofia University. Saint Clement of Ohrid,
Doctor of Political Science (Bulgaria)

Annotation. The position paper provides information related to the fall of the self-proclaimed 'Caliphate' and statistics on the numbers of foreign IS affiliates. The document focuses on the radicalized women held at the al-Hol refugee camp and their impact on the sheltered children.

Keywords: Children, Women, Caliphate, IS, Radicalization, Refugee Camps, Terrorist organization.

After the fall of Baghouz, IS' last bastion in Syria, in March 2019, thousands of women and children with perceived - or proven – association with the terrorist group were placed in three refugee camps northeast of the country, controlled by the Syrian Democratic Forces (SDF)[1]. Al Roj, next to the border with Iraq, Ayn Issa, near the capital of the so-called 'Caliphate' - Raqqa, and the biggest of all camps, al-Hol, now larger than the nearby town that gave it its name.

In July, 2018 the al-Hol camp was a shelter for 11,300 individuals [2], however, currently there are more than 64,000 people living in challenging humanitarian conditions, particularly women and children who make up about 94 per cent of the camp's population. There are around 34,000 minors under the age of 12 in al-Hol and more than 120 of them are unaccompanied or separated from their families living in an interim care centre in the camp[3].

Many countries are still unprepared or unwilling to deal with the repatriation issue of IS foreign fighters' children and wives shown in Table 1, mainly because of the unclear long-term physical and ideological survival of IS and the globally shared potential security implications they hold.

Although, there are plenty of researches and reports on the repatriation problem and the current conditions within the refugee camps controlled by the SDF, the information concerning the impact of the ongoing radicalization processes on the children placed in these camps is insufficient.

Until now, there has been no consensus among scholars and policymakers regarding the definition of radicalization. The impossibility of finding universally accepted explanation leads us to settle for a definition that arguably serves the purpose of this paper work. According to Charles E. Allen radicalization can be understood as 'the process of adopting an extremist belief system, including the willingness to use, support, or facilitate violence, as a method to effect social change' [5].

In order to trace and understand the ongoing radicalization processes affecting thousands of children living at al-Hol, we need to explore the role of the women who were first recruited on an unprecedented scale by IS and are now placed in the camp.

Different studies show that while thousands of women, seeking adventure or a husband, appeared willing and eager to travel to Syria and Iraq, there were also women, who were forced to join the 'Caliphate' by following their spouses. It is evident that there is no singular profile for women who joined the terrorist organization, due to individual, regional and/or cultural differences, however, for the purpose of this position paper the focus will remain on those who willingly became 'jihadi brides' and stayed in the 'Caliphate' until its fall in March, 2019.

To provide important insight into their current and future implications related to the ideological support of IS it is important to emphasize on the roles these women had during the physical existence of the ‘Caliphate’. [6] The Committee of Experts on Terrorism during its 31st Plenary Meeting divided the roles of IS women into two main categories:

necessary agents of state building,
recruiters;

The first and foremost women’s task in the Islamic state was to be a wife and a mother. Within this category we also have the role of a teacher, doctor, nurse and the all-female brigade – to become a member of the ‘Al-Khansaa’ or the ‘Umm alRayan brigades’, the all-female religious police or enforcement units. The second crucial role for a woman in IS-held territory was that of recruiting other women to come and join her in Syria or Iraq[7].

The women who joined the all-female brigades were responsible for numerous public punishments, beatings, floggings and deaths of other women who did not obey the IS rules. Many of the former all-female religious police women are currently held in the al-Hol camp together with their children. Their views and radical ideologies are as if they are still living in the ‘Caliphate’ under the sharia law.

‘More than 10,000 of the women and children living at al-Hol are foreigners from 58 different countries, and many are extremists among the extremists. It is called a camp, but the people are not allowed to leave. Inside al-Hol, nearly all the residents follow the strict rules set by IS, facing whippings, beatings or death for breaking the IS version of religious law’, shares Heather Murdock, correspondent from VoaNews[8].

In November, 2019 SkyNews’ reporter and Middle East correspondent Mark Stone also visited al-Hol camp and met a little boy, ‘not more than 10 years old’ who calmly said: ‘We are going to kill you by slaughtering you. We will slaughter you.’ When entering the camp the team was advised to take all precautions as they will not be welcomed by the women and children [9].

The majority of al-Hol’s residents are radicalized mothers with children who have seen no other life. There is no school and humanitarian agencies continue to struggle to operate because of the security issues.

Should we consider the children living there as the new face of terrorism or they simply are the victims of a reality they have never chose? According to the UN convention on the Rights of the Child, minors have the right to life, protection, healthcare and education, however these rights seem like a distant reality to the children placed in al-Hol.

REFERENCES

1. Gina Vale, ‘Women in Islamic State: From Caliphate to Camps’, 2019,
2. [p.https://icct.nl/app/uploads/2019/10/Women-in-Islamic-State-From-Caliphate-to-Camps.pdf](https://icct.nl/app/uploads/2019/10/Women-in-Islamic-State-From-Caliphate-to-Camps.pdf)
3. UNHCR, ‘Camp Profile: Al Hol – Refugees’, 2018, p.1
4. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/reach_syr_factsheet_camp_profile_s_round_3_al_hol_refugees_august_2018_0.pdf
5. UN News, ‘Syria: Humanitarians ‘very concerned’ for thousands still living in Al Hol camp’,
6. October 2020, <https://news.un.org/en/story/2020/10/1075632>
7. Joana Cook and Gina Vale, ‘From Daesh to ‘Diaspora’: Tracing the Women and Minors of
8. Islamic State’, 2018, p.23
9. CHARLES E. ALLEN, ‘Threat of Islamic Radicalization to the Homeland’, 2007, p.4
10. Joana Cook and Gina Vale, From Daesh to ‘Diaspora’: Tracing the Women and Minors of

11. Islamic State, 2018, p.27 <https://icsr.info/wp-content/uploads/2018/07/ICSR-Report-From-Daesh-to-%E2%80%98Diaspora%E2%80%99-Tracing-the-Women-and-Minors-of-Islamic-State.pdf>
12. Secretariat of the Counter-Terrorism Division Information Society and Action against Crime
13. Directorate, DG I, THE ROLES OF WOMEN IN DAESH, 2016, p.5,6,7 <https://rm.coe.int/16806b33a7>
14. Heather Murdock, Syria Camp Housing Hardcore IS Families Spiraling 'Out of Control,
15. October, 2019, <https://www.voanews.com/middle-east/syria-camp-housing-hardcore-families-spiraling-out-control>
16. Mark Stone, Islamic State: New 'mini caliphate' forms at Syrian holding camp, November,
17. 2019, <https://news.sky.com/story/islamic-state-new-mini-caliphate-forms-at-syrian-al-hol-camp-11858828>

UDC 39.8.81.

TRANSLATION PECULIARITIES OF REALIAS CONNECTED WITH THE KAZAKH NATIONAL GAMES

Mukhambetsapayev B.

student of K. Zhubanov Aktobe Regional State University

Scientific instructor: Sadykova S.A.

Annotation. The purpose of my scientific article - study of ways to reveal and translate the deep meaning of the word realias. As well as determining the equivalence of translation options in Kazakh and English. The words realities are very often found in literature and are associated with the culture of a particular people. For the language of this people, it is generally recognized, denoting individual national signs, customs, and objects that are not found in other ethnic groups.

Keywords: Realias, tracing and descriptive translation, the Kazakh national games, Togyzkumalak, Kazakh wrestling, Audaryspak.

Realias - an object, a thing that exists or existed materially. According to dictionary definitions, realias are "objects of material culture". In linguistics and translation studies, words and expressions that denote these objects, as well as stable expressions that contain such words, are called realias. The concept of "realias" should be distinguished from the concept of "term". The realias characteristic of the sublanguage of fiction and mass media are inextricably linked to the culture of a certain people, are commonly used for the language of this people and are alien to other languages. Terms are devoid of any national color, relate mainly to the field of science, are created artificially, exclusively for naming an object or phenomenon, with the spread of which it becomes widely used.

As you know, the word "realia" comes from the Latin adjective of the neuter plural (realis, -e, pl. realia – "real", "material"), which turned under the influence of similar lexical categories into a feminine noun. This word denotes an existing or existing object, often linking it in meaning with the concept of "life". [1]

There are some types of "realias":

1. national realias, 2. regional realias, 3. international realias, 4. local realias, 5. microlocal realias.

1. national realias — objects that belong to the same people, nation, and others outside the country. Most of the realias belong to this type, especially since nationality is one of the main features of realias (English-lobby; German-schnapps; Russian-Oprichnik);

2. regional realias — realias that have spread among several peoples and are part of several languages. These include Sovietisms, Latin American and African realias, realias of English-speaking countries, far Eastern realias, and others (Bolshevik, Udarnik);

3. international realias — realias that appear in many languages, while retaining their national color (Cowboy, Sombrero);

4. local realias — realias that belong not to a language, but to a dialect, adverb, or language of a less significant social group (for example, Babuka, Mamuka);

5. microlocal realias — a conditional term that denotes realias whose social or territorial basis is very narrow: the word may be specific to a single city or village (for example, Hallore, Lanovka). [2, p. 49-72]

In order to determine the essence of realias as a translation term, it is necessary to consider it within other classes of vocabulary. Realias have many features in common with terms. Terms such as realias are unambiguous, synonymous words and phrases that name objects, concepts, and phenomena. The main difference in comparing realias with the term is its national and historical coloring and in connection with fiction. In the lexical category under consideration, it also stands out for its entry into other languages: the term is more widely distributed, registering it under a real name, while realias are often included in another language from literature and Mass Media Channels. Depending on the origin, realias arise through natural word formation, terms are created artificially, often based on Latin or Greek words, or by reinterpreting existing words. In some normal circumstances, realias can become a term or, conversely, a term can turn into realias. Schweitzer A.D. believes that there are words that can simultaneously be both realias and terms, therefore, to determine the meaning of a word, it is necessary to refer to the context. [3, p. 12] Realias and pseudonyms are very closely related. When translating realias, transliteration is used very limitedly.

It is possible to talk only about it, when translating socio-political concepts or proper names. In some cases, due to the similarity of transliteration and transcription methods, it is difficult to distinguish between them. In translation, realias refer not only to data, but also to the names of these data. The vocabulary of each language is one system. Each word, respectively, each concept occupies one specific place in it, connecting with another word, another concept. The division of realias into varieties and their grouping by meaning depends on a number of their corresponding names in the language.

Tracing - is a method of translating a lexical unit of the original by replacing its component parts of morphemes or words with their lexical correspondences in the translating language.

A large number of phrases in the political, scientific and cultural fields are practically tracing papers:

Head of the government

Supreme Court

Mixed laws

Non-confidence vote.

Unlike transcription, tracing is not always a simple mechanical operation of transferring the original form into the translating language; it is often necessary to resort to some transformations. First of all, this concerns to changes in case forms, the number of words in a phrase, affixes, word order, morphological or syntactic status of words, etc. For example, the English word “skinheads”, or “skinheaded”, is traced with a change in both the semantic meaning of the word “skin”, the English expression “two-thirds majority” requires both morphological and syntactic transformation, nevertheless remaining a tracing-paper in Russian and Kazakh – two-thirds majority. Some affixes in English correspond to an independent feature expressed by an adjective, which also includes the

necessary transformations in the tracing process, for example: maldistribution of costs, maltreatment, non-taxable income. Terms, phrases and commonly used words are usually subject to the tracing:

The names of historical and cultural monuments:

Winter Palace

White House

The titles of works of art:

“The White Guard”

“Over the Cuckoo’s Nest”

The names of political parties and movements:

The Democratic Party

The historical events or expressions:

The invasion of Batu Khan

The Fruits of the Enlightenment.

If the name includes words whose meaning is forgotten or for some reason cannot be translated, a mixed method is used, when part of the name is translated by transcription; however the principle of tracing is generally preserved. Tracing can also be used when translating terms; either the structure of the word is translated, or the type of phrase is recreated. Tracing is used when you need to create a meaningful unit in the translated text and still retain elements of the form or function of the original unit. Tracing is used to transfer part of geographical names, names of historical and cultural events and objects, titles and titles, names of educational institutions, government agencies, museums, terms, etc. In some cases, tracing is used along with transcription and lexical-semantic modulation. In some situations, the tracing is accompanied by the process of folding / expanding the source unit, depending on the typological characteristics of the two languages.

Descriptive translation (explication) – lexical and grammatical transformation in which the lexical unit of the source language is replaced by a phrase that explicates its meaning, giving a more or less complete explanation of this meaning in the translating language. When none of the verbal techniques selection of correspondence does not meet the situation, the translators resorted to the description.

Descriptive translation is usually used in parallel with transcription and is used when translating terms, unique objects, etc. The explanation contained in the descriptive translation can be very lengthy. Of course, the possibility of shortening these explanations in translation depends on the actual context. Descriptive translation can be used simultaneously with other methods of transmitting non-equivalent vocabulary. In contrast to the other methods of transmitting non-equivalent vocabulary described above, which are more or less mechanical in nature, descriptive translation requires the translator to have a deep insight into the essence of the described phenomena and a deep knowledge of the realias. The disadvantage of a descriptive translation is its verbosity. Therefore, this method of translation is most successfully used where a relatively brief explanation can be provided.

One of the national games of the Kazakh people is - Togyzkumalak. Researchers say that this game has 4000 years of history. Togyzkumalak - is a national sports game of the Kazakhs since ancient times. However, the Kazakh game togyzkumalak was even mature and developed. Togyzkumalak game is widely spread in the Kazakh steppe. After all, the archaeological excavations found in several regions of Kazakhstan. The great Kazakh poet Abai Kunanbayev played in this game since the 19th century. Now in the museum of the poet of the East Kazakhstan region there is a togyzkumalak board played by Abai. The father and teacher of Kazakh sports journalism Seidakhmet Berdikulov was once proud of the national art. [4] The name of our national game "togyzkumalak" is a combined word. The first is a numeral, and the second is a noun. Why

isn't kumalak seven, eight, eleven, thirteen? However, the number nine among the ancient Turks has a plural meaning and is a sacred number.

Togyzkumalak – is played in the form of a pebble on a special board. An intellectual game that develops intelligence enhances human abilities and improves brain activity. While at first there were small samples of three Otau, five Otau, nine Otau that were mature were included in the classic sports game. Not only a game, but also cognitive and educational, as well as sports, art, Science. Togyzkumalak - is an intellectual game, the art of logical thinking, which can compare with the best examples of world culture. Our ancestors, who attached great importance to both physical education of the younger generation and mental development, invented and used this game as a means of intellectual and intellectual development. Togyzkumalak - is played at the national level in countries such as the Republic of Kazakhstan, Kyrgyzstan, Mongolia, and Russia, especially in the Altai and Karachay-Cherkess republics. Today, the University of Alaska USA is studying the game togyzkumalak. At the moment in the Republic of Kazakhstan , as a sport, togyzkumalak has spread its wings and become one of the most popular national games.

Togyzkumalak is played on special boards such as chess, checkers, backgammon and others. Moreover, the togyzkumalak board is different, it is not similar to any of the above. The history of the game, as proved by scientists who studied its “fate”, has undergone many changes until togyzkumalak has not reached us. It's as if this game was first played not on a board, but by digging the ground. The boards of that time are not at all similar to today's. To be precise, today's togyzkumalak board has undergone major changes and has become more mature not only in terms of species, but also in terms of content. Rules of the game togyzkumalak:

Firstly, before the start of the game, each player in the Otau (9 passes in cell) has nine kumalaks. So, if you count from eighteen cells for each nine, total 162 kumalaks. Whoever collected 82 pebbles from them won. If you collect 81 pebbles, the game ends in a draw. If one game of togyzkumalak lasts 4.5-5 hours, like chess. [5] Togyzkumalak is popular in our time and gradually the number of its fans is growing every year.

Kazakh wrestling - was very popular among the people, a variety of which was also found among other peoples of Central Asia. Apparently, initially all types of struggle were generated by the need for hand-to-hand combat during close fights. Kazakh wrestling was carried out on all the festivities between famous athletes.

Wrestlers were known for a variety of techniques, including tripping and hooking, as well as standing and falling throws, turns with jerks and hooks. A distinctive feature of Kazakh wrestling is the lack of wrestling in the stalls and they are performed only on belts and standing.

Kyz-kuu – is a folk equestrian sports game, held on the racetrack of the hippodrome, a distance of 300-400 m. At the start, two mobile flags are placed 10 m apart. A girl starts at the first flag.

Crossing the line of flags gives the girl the right to catch up with her. For convenience, you need to skip all the pairs in one direction in a row, one after the other. Then back in the same order, only on the contrary-the girl is given the right to catch up with the horseman.

Audaryspak - fight on horseback with the intent to push the opponent from the saddle. Only Mature men with great physical strength, dexterity, endurance and skillful possession of a horse participated. Usually such masters were put up for competition on behalf of the whole village and family.

words that don't change in meaning when translated into multiple languages:

Togyzkumalak

Otau

Pebble

Kazakh wrestling

Kyz-kuu

Audaryspak

Based on this, like every nation, the Kazakhs have many national games, one of the features of which is a test of strength and endurance. Most often, such games were competitive in nature. Kazakh national games as a means of developing ethno-cultural education, the younger generation to folk traditions, games and culture. One of the most important elements of the culture of the Kazakh people is the national games, as a historical heritage, anchored by centuries of experience and the lives of many people.

REFERENCES

1. Leonova A.V. REALIAS: Essence and the problem of classification. //Alternant-2015
2. Vlahov S. Untranslatable in translation / S. Vlahov, S. Florin. - M.: R. valent, 2006. - p. 49-72
3. Essence of realias as a translation term. Stud.kz | 0.003//Philology, Course work – p. 12
4. Togyzkumalak - is the national game of the Kazakh people. //TRT news portal, (TRT - Turkish broadcasting company). February 2015 – November 2020. The Kazakh national game – Togyzkumalak. //Kazakhstan Open Basic Fund, UniFace 2018

UDC 32.323.327.

ON THE INSIDE OF THE CYBERSECURITY SYSTEM IN BULGARIA

S. Karova

student Sofia university “St. Kliment Ohridski”

Scientific instructor: T. A. Dronzina

Professor of the Department of Political Science, Sofia University. Saint Clement of Ohrid,
Doctor of Political Science (Bulgaria)

Annotation. Within the last years, the progress of technologies and the necessity of them created new kind of global risks and threats. In particularly – the cyberspace. The term is significantly new, but extremely important. In 2016 the cyberspace is equated with land, water, air and space. Even NATO included it in their operational fields for leading military actions. Since then dangers, related to cyberspace are legitimize officially. Cyberspace leads to problems of unknown scale and potential impact, which in turn requires an increase in society's cyberculture, the introduction of serious measures in the cybersecurity sector by all countries and the achievement of cyber resilience in each area.

Keywords: cybersecurity, bulgaria, Cyberspace, Strategy.

Cybersecurity is relatively new and modern word, which turns into an occasion for world-class discussions. There are different definitions for the term of cybersecurity, which concerns his structure and functionality. Due to the lack of single definition about cybersecurity, an unlimited number of issues and problems arise in the security sector.

Cybersecurity can be defined as a condition, which is determined and measured by the level of confidentiality, integrity, accessibility, authenticity and resilience of information resources, systems and services. It is a set of policies, tools, concepts, guides, instructions and good practices. The very purpose of cybersecurity is related to the preservation of the availability and integrity of networks and infrastructure, the confidentiality of the information contained in them, which paradoxically leads to the protection of national security.

National Cyber Security Strategy “Cyber Resilient Bulgaria 2020”

The 2016 National Cyber Security Strategy, entitled "Cyber Resilient Bulgaria 2020", is the first official document through which the Bulgarian authorities outline the framework for a national

security system. The strategy addresses the mechanisms for coordination between the various political institutions, the principles for creating an effective platform for cybersecurity and describes the main goals of Bulgaria in this area.

Model of the national cybersecurity system in Bulgaria

As we have said, the model of the cybersecurity system in Bulgaria has been developed in the National Cyber Security Strategy „Cyber Resilient Bulgaria 2020“. It is based on the principles set out in the Act on the Management and Functioning of the National Security Protection System, as well as the international commitments made to the European Union, NATO and other partner organizations.

According to the terminology used in the National Strategy "Cyber Resilient Bulgaria 2020", cybersecurity covers three pillars - network and information security (NIS), law enforcement and cyber defense. We will look briefly at all three pillars:

The first one is the foundation of cybersecurity and the achievement of such a level of network and information security that can prevent technological and information risks is of paramount importance for the national security of the Republic of Bulgaria. The State E-Government Agency /SEGA/ has a leading role in these activities.

The Ministry of Interior is responsible for law enforcement, and the Ministry of Defense is responsible for cyber defense, and the Stationary Communication and Information System is responsible for the cyber defense of the command and control system.

Conclusion: From the above it can be seen that the responsibility is diluted between the three institutions, which is why the strategy envisages the establishment of a Cyber Resilience Council at the Council of Ministers, as a part-time permanent advisory member with strategic functions, and at operational and technical level the structures create different sectoral centers.

The national policy is guided by the National Cyber Security Coordinator, and the main unit for response to crisis situations is the National Information Security Incident Action Center.

On October 31, 2018, Bulgaria adopted the Cyber Security Act, which introduces the requirements of the European Union and in particular of Directive 2016/1148. With Bulgaria's membership in the EU, our country undertakes to follow the measures taken by the Union, which are aimed at increasing the level of security of network and information systems. Until the adoption of the Cyber Security Act, Bulgaria does not have a law that specifically regulates issues in the cybersecurity sector. Cybersecurity is mentioned in the 2016 Act on the Management and Functioning of the National Security Protection System. It defines cybersecurity as a key element of Bulgaria's national security, and also the cyberspace as "a specific virtual territory without physical borders, in which the democratic functioning of institutions and the fundamental rights and freedoms of citizens are guaranteed."

The model for building and functioning of the national cybersecurity system is outlined in the National Strategy "Cyber Resilient Bulgaria 2020". It follows the principles set out in the Act on the Management and Functioning of the National Security Protection System, as well as the international commitments made to the European Union, NATO and other partner organizations. With the adoption of the Cyber Security Strategy in Bulgaria, its lag in NATO and the EU on a documentary level is being overcome. Organizationally, our country is lagging behind due to the lack of qualified people in the cybersecurity sector. At the moment in Bulgaria there are no unified educational programs on cybersecurity, which in my opinion is an obvious omission and speaks of the lack of teachers who have gained experience in this field. Another major omission is the lack of exchange of information between both government and the private sector. The effective functioning of the cybersecurity sector requires the state and the private sector to maintain communication in order to reach a common vision of the various threats, which is needed in order to assess the trends and techniques in cyber attacks. Achieving improvements in the cybersecurity sector will contribute to a higher level of national security.

REFERENCES

1. National strategy for cybersecurity " the cyber-sustainable Bulgaria 2020" / <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1120> /
2. Cybersecurity of networks and information systems, / <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314915&from=DE> /
3. Act on the management and functioning of the system of national security protection / <https://www.dar.bg/en/files/113-act-on-the-management-and-functioning-of-the-system-of-national-security-protection.pdf> /

ӘОЖ 327.341

КАСПИЙ ТЕҢІЗІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН ШЕКАРАЛАРЫНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ

Утеулин А.

студент, Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Ережепова Р.Г.

Yessenov University, Ақтау, Қазақстан.

Аңдатпа. Мақалада мемлекеттің егемендігінің негізгі атрибуты болып табылатын халықаралық құқықтағы территориялар мен оның элементтері туралы түсіндіріліп, Каспий теңізіндегі Қазақстанның мемлекеттік шекарасы мен ұлттық мүддесі жайында айтылады.

Түйінді сөздер: территория, халықаралық құқық, мемлекеттік шекара, Каспий теңізі, әскери қауіпсіздік, саммит, құқықтық мәртебе

Кез келген мемлекеттің егемендігі мен ұлттық мүдделерін қорғаудың маңызды бөлігі оның мемлекеттік шекарасы мен аумағының қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады. Территория келесі сипаттамалармен сипатталады: өлшемдері, яғни жалпы ауданы; солтүстіктен оңтүстікке және шығысқа қарай батысқа қарай ұзарту; ықшамдау, яғни бір бүтін шоғырлану; әлем картасында географиялық орналасуы, соның ішінде өзендер мен теңізге шығу мүмкіндігі.

Сөздің кең мағынасында халықаралық құқық аумағы оның жері мен су беті, жер қойнауы және әуе кеңістігі, сондай-ақ ғарыш кеңістігі және онда орналасқан аспан денелері бар жер шарының кеңістігі ретінде түсініледі.

Территорияларды жіктеу тәсілдері әртүрлі. Ағылшын заңгері Дж. Браунли аумақтық режимдердің төрт түрін анықтайды:

- аумақтық егемендік
- res nullius (ешкімге тиісті емес аймақ)
- res communis (барлығына тиісті аймақ) [1,12].

Мемлекеттік территория олардан төмен жер қойнауының және жердің үстіндегі әуе кеңістігінің жері мен суларынан тұрады, олардың шекаралары мемлекеттік шекарада белгіленеді. Мемлекеттің аумағы - оның шегінде орналасқан жер.

Мемлекеттің су аумағы ішкі сулардан және аумақтық теңізден тұрады. 1982 жылғы Мәскеу заңы бойынша БҰҰ Конвенциясына сәйкес ішкі судың құрамына:

- Теңіз сулары, оның ішінде архипелагтық мемлекеттердің теңізі, тікелей теңіз жағалауларына қарай орналасқан су порты.

1991 жылға дейін тек екі ел Каспий теңізіне - Кеңес Одағы мен Иранға қол жеткізді. Содан кейін су қоймасының құқықтық мәртебесі 1921 және 1940 жылдардағы «ортақ су» принципі бойынша екі жақты шарттарға негізделген. Теңіз үшінші елдерге жабылған, ал суда шекара шекарасынан шығып, қазіргі заманғы Әзірбайжан мен Түрікменстанның оңтүстік

шекарасынан тікелей желіге шығып кеткен. Жалпы конвенцияның болмауы да осындай түсінбеушілікке негіз болды. Делимитацияның жалпы қағидалары болған кезде тараптар құқық саласындағы диалог деңгейінде келіседі », - деп санайды сарапшылар[2, 12]. Сонымен бірге теңіз бөлігіндегі Каспий маңы елдерінің ұстанымдары бір-бірінен өте ерекшеленді. Мысалы, Қазақстан Каспийге қатысты БҰҰ-ның Теңіз құқығы туралы конвенциясының ережелерінің бір бөлігін қолдануды талап етті. Бұл үшін Каспийде аумақтық теңіз құру - әр елдің аумағы, балық аулау аймағы және жалпы су айдыны қажет.

Аймақтық теңіздің сыртқы шекарасы мемлекеттік шекара болады. Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияға 2018 жылғы 12 тамызда Ақтау қаласында өткен Бесінші Каспий саммиті барысында Қазақстан, Әзербайжан, Иран, Ресей және Түрікменстан Президенттері қол қойды. Бұл құжат Каспий теңізіне, оның суын, түбін, жер қойнауын, табиғи ресурстар мен әуе кеңістігін қоса алғанда, тараптардың құқықтары мен міндеттемелері айқындалатын және реттелетін негізін құрайтын халықаралық шарт болып табылады[3].

Каспий теңізінің солтүстік жағалауының тереңдігі шамамен 15-20 м-ге тең, ал теңіз бөлігі Қазақстанның тереңдігі 1200 км-ге жетеді. Богаз-Гол және т.б. 50 аралдардың жалпы аумағы шамамен 350 шаршы метрді құрайды. км Еділ, Орал және Ембі өзендері солтүстік жағынан Каспийге ағылады.

Қазақстанның Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы ережесі теңіздің түрлі салаларының режимдері мен кеңістігін көздейтін 1982 жылғы теңіз құқығы туралы БҰҰ Конвенциясының кейбір ережелеріне сілтеме жасауды қажеттеді. Оның мәні-Каспий теңізінің түбін және ресурстарын халықаралық тәжірибеге сәйкес ортаға дәл келтіру. Әрбір мемлекет өзінің аумағындағы ресурстарды өз бетімен дамытуы және пайдалануы керек. Сонымен қатар Қазақстан Каспий теңізінің қазақстандық бөлігінде ресурстарды дамытуда басқа елдермен ынтымақтастықты қолдайды.

Жағалаудағы мемлекеттердің саяси және экономикалық мүдделерін қамтамасыз ету жөніндегі күш-жігердің аясында Қазақстан Каспий теңізіндегі аумақтық теңіз, балық аулау аймағын және жалпы су айдынын құруды ұсынады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Я. Браунли. Международное право(в двух книгах). Книга 1. Прогресс, 1977
2. Informburo. kz ресми сайты.
3. ҚР Сыртқы Істер Министрлігінің ресми сайты.

УДК 327.341

ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В КАСПИЙСКОЙ АКВАТОРИИ

Рахимова А.

студент, НАО Астанинский медицинский Университет

Научный руководитель: Калменова Б.Т.

НАО Астанинский медицинский Университет

Аннотация. В нынешнее время казахстанское руководство проделало большую работу по укреплению двустороннего сотрудничества и развитию механизмов доверия и безопасности. Одним из ключевых вопросов обсуждения является - каспийский вопрос. В статье рассматривается вопрос военно -политического характера и безопасности Каспийского моря.

Ключевые слова: Саммит, безопасность, соглашения, Каспийское море.

Эта тема включает вопросы, связанные с морскими границами, принадлежащими соседним странам, состоянием Каспийского моря, маршрутами добычи и транспортировки нефти [1, 12].

Во время пятого Каспийского саммита в Актау прошедший 12 августа 2019 года Казахстан, Азербайджан, Иран, Россия и Туркменистан подписали соглашение. Этот документ является международным договором, который устанавливает и регулирует права и обязанности сторон, включая Каспийское море, его воды, дно, недра, природные ресурсы и воздушное пространство. На пленарном заседании Мажилиса Парламента депутаты одобрили законопроект «О ратификации Соглашения об избежании неожиданностей на Каспии». Важным документом является обеспечение безопасности плавания морских судов и безопасности полетов прибрежных государств Каспийского моря.

В соответствии с условиями соглашения военные и воздушные суда каждой из сторон обязуются соблюдать безопасную дистанцию и соблюдать осторожность при сближении друг с другом [3]. При обмене информацией должны использоваться специальные радиосвязи. Это позволит трансграничным странам развивать дружеские отношения.

Одновременно народные депутаты обсудили и одобрили законопроект «О ратификации Соглашения о порядке контроля за наличием и целевым использованием военной продукции, представленного в рамках Соглашения о военно-техническом сотрудничестве между Казахстаном и Россией». Особое внимание было уделено вызовам современных вызовов и угроз, предотвращению и ликвидации чрезвычайных ситуаций в контексте военной деятельности прикаспийских государств. Достигнуто взаимоприемлемое решение о возможности военных действий.

Принимая во внимание вероятность появления новых угроз стабильности в регионе, а также необходимость военного присутствия на Каспии для целей борьбы с терроризмом, «Обеспечение стабильного баланса сторон на Каспии без ущерба для интересов каждой из сторон и безопасности друг друга». Этот принцип согласуется с другими концептуальными принципами, в частности: «В соответствии с совместными усилиями по укреплению региональной безопасности и стабильности, в том числе в соответствии с международными соглашениями между всеми Сторонами, меры безопасности, согласованные в духе предсказуемости и открытости в области военных действий и Каспийского моря в мирных целях». В пятом коммюнике саммита по Каспию общее понимание приверженности лидеров государства по делу безопасности отражено в необходимости разработки и принятия согласованных мер укрепления доверия в области военных действий на Каспии.

Уникальное географическое положение транспортировки углеводородов на европейские и азиатские энергетические рынки, а также в Каспийский регион, обладающий значительным ресурсным потенциалом, занимает особое место в национальных приоритетах Казахстана. Учитывая свои национальные интересы на Каспии, Казахстан основан на геополитических соображениях. Наличие крупных запасов углеводородов со значительной долей в казахстанском секторе Каспийского моря имеет решающее значение для определения международно-правового статуса водохранилища.

ЛИТЕРАТУРА

1. Касабеков С.А., Малгараева З.В. Геополитические перспективы Казахстана. [Электронный ресурс], -gisap.eu/ru/node. 1502 1-3стр
2. Официальный сайт Министерства иностранных дел Республики Казахстан. [Электронный ресурс], -<http://mfa.kz/kz/urumqi/content-view/kaspijskij-sammit>
3. Официальный сайт baq.kz [Электронный ресурс] <https://baq.kz/news/othernews/UNWTO/>

КАСПИЙ ТЕҢІЗІ АКВАТОРИЯСЫНДАҒЫ ӘСКЕРИ ЖӘНЕ САЯСИ ҚАУІПСІЗДІК

Орынбасаров Б.

студент, Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Ережепова Р.Г.

Yessenov University, Ақтау, Қазақстан

Аңдатпа. Мақалада Каспий теңізі жағалауындағы орналасқан бес мемлекет арасындағы теңізге қатысты құқықтық, ынтымақтастық, экономикалық мәселелерге байланысты құжаттар мен осы тақырыптағы өткізілген саммиттер туралы айтылады.

Сондай-ақ, Каспий маңы мемлекеттері арасындағы саммитердің әртүрлі жылдардағы саммит нәтижелері мен қорытындыларына баса назар аударылады.

Түйінді сөздер: Каспий маңы мемлекеттері, саммит, Конвенция, құқықтық мәртебе.

Бүгінгі таңда Қазақстан басшылығы екіжақты ынтымақтастықты нығайтуға және сенім мен қауіпсіздіктің тетіктерін дамытуға орасан зор жұмыс атқарды. Талқылаудың маңызды мәселелерінің бірі - Каспий мәселесі. Бұл тақырыпқа көршілес елдерге тиесілі теңізге шектеу, Каспий теңізінің мәртебесін көтеру мәселесі, мұнай өндіру және тасымалдау маршруттары мәселелері жатады [1.12].

Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияға 2018 жылғы 12 тамызда Ақтау қаласында өткен Бесінші Каспий саммиті барысында Қазақстан, Әзербайжан, Иран, Ресей және Түрікменстан Президенттері қол қойды. Бұл құжат Каспий теңізіне, оның суын, түбін, жер қойнауын, табиғи ресурстар мен әуе кеңістігін қоса алғанда, тараптардың құқықтары мен міндеттемелері айқындалатын және реттелетін негізін құрайтын халықаралық шарт болып табылады[2].

Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында депутаттар «Каспий теңізінде тосын оқиғаларды болғызбау туралы келісімді ратификациялау туралы» заң жобасын мақұлдады. Маңызды құжат теңіздегі Каспий маңы мемлекеттері әскери кемелерінің жүзуі мен әуе кемелерінің ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған. Келісім ережелеріне сәйкес, әр тараптың әскери және әуе кемелері бір-біріне жақындаған сәтте қауіпсіз арақашықтықты ұстап, барынша сақ болуға міндеттеледі. Ал ақпарат алмасу кезінде арнайы радиобайланыс пайдаланылуы тиіс. Бұл шекаралас елдердің өзара достық қарым-қатынасты арттыра түсуіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар халық қалаулылары «Қазақстан мен Ресей арасындағы әскери-техникалық ынтымақтастық туралы шарт шеңберінде берілетін әскери мақсаттағы өнімнің болуын және нысаналы пайдаланылуын бақылауды жүзеге асыру тәртібі туралы келісімді ратификациялау туралы» заң жобасын талқылап, мақұлдады.

Каспий маңы мемлекеттерінің әскери қызметі тұрғысынан алғанда қазіргі заманғы сын-тегеуріндер мен қауіп-қатерлерге қарсы тұру, төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, қауіпсіздік мәселелеріне айрықша назар аударылған.

Әскери іс-қимылды жүргізу мүмкіндігі бойынша өзара тиімді шешімге қол жеткізілді. Аймақтағы тұрақтылыққа қатысты жаңа қауіп-қатерлердің туындау ықтималдығы ескеріле отырып, сондай-ақ әскери құрамалардың болу қажеттілігі ескеріле отырып, Каспий теңізіндегі терроризмге қарсы мақсаттар үшін «Каспий теңізіндегі Тараптардың қару-жарақтарының тұрақты теңгерімін қамтамасыз ету, барлық Тараптардың мүдделерін және бір-бірінің қауіпсіздігіне зиян келтірмеу ескеріле отырып, жеткілікті негізде әскери құрылысты жүзеге асыруға» қатысты қағидат қалыптастырылды.

Бесінші Каспий саммитінің Коммюникесінде теңіз маңындағы мемлекет басшыларының қауіпсіздік саласындағы мәлімдемелерін қамтамасыз ету бойынша ортақ түсінігі Каспий теңізіндегі әскери іс-қимыл саласындағы келісілген сенім шараларын әзірлеу және қабылдау қажеттілігі туралы тезисінде көрініс тапты. Көмірсутектерді еуропалық және азиялық энергетикалық нарықтарға тасымалдауға мүмкіндік беретін бірегей географиялық орналасуы, сондай-ақ маңызды ресурстық әлеуетке ие Каспий аймағы Қазақстанның ұлттық басымдықтарында ерекше орын алады. Каспийде өзінің ұлттық мүдделерін ескере отырып, Қазақстан геосаяси себептерге негізделеді. Каспий теңізінің қазақстандық секторында айтарлықтай үлесі бар көмірсутегі шикізатының ірі қорлары болуы су қоймасының халықаралық-құқықтық мәртебесін айқындау мәселесін өзекті ете түседі.

Кез келген мемлекеттің егемендігі мен ұлттық мүдделерін қорғаудың маңызды бөлігі оның мемлекеттік шекарасы мен аумағының қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады. Территория келесі сипаттамалармен сипатталады: өлшемдері, яғни жалпы ауданы; солтүстіктен оңтүстікке және шығысқа қарай батысқа қарай ұзарту; ықшамдау, яғни бір бүтін шоғырлану; әлем картасында географиялық орналасуы, соның ішінде өзендер мен теңізге шығу мүмкіндігі.

Сөздің кең мағынасында халықаралық құқық аумағы оның жері мен су беті, жер қойнауы және әуе кеңістігі, сондай-ақ ғарыш кеңістігі және онда орналасқан аспан денелері бар жер шарының кеңістігі ретінде түсініледі.

Территорияларды жіктеу тәсілдері әртүрлі. Ағылшын заңгері Дж. Браунли аумақтық режимдердің төрт түрін анықтайды:

- аумақтық егемендік
- *res nullius* (ешкімге тиісті емес аймақ)
- *res communis* (барлығына тиісті аймақ)

Мемлекеттік территория олардан төмен жер қойнауының және жердің үстіндегі әуе кеңістігінің жері мен суларынан тұрады, олардың шекаралары мемлекеттік шекарада белгіленеді. Мемлекеттің аумағы - оның шегінде орналасқан жер.

Мемлекеттің су аумағы ішкі сулардан және аумақтық теңізден тұрады. 1982 жылғы Мәскеу заңы бойынша БҰҰ Конвенциясына сәйкес ішкі судың құрамына:

- Теңіз сулары, оның ішінде архипелагтық мемлекеттердің теңізі, тікелей теңіз жағалауларына қарай орналасқан су порты

1991 жылға дейін тек екі ел Каспий теңізіне - Кеңес Одағы мен Иранға қол жеткізді. Содан кейін су қоймасының құқықтық мәртебесі 1921 және 1940 жылдардағы «ортақ су» принципі бойынша екі жақты шарттарға негізделген. Теңіз үшінші елдерге жабылған, ал суда шекара шекарасынан шығып, қазіргі заманғы Әзірбайжан мен Түрікменстанның оңтүстік шекарасынан тікелей желіге шығып кеткен. Жалпы конвенцияның болмауы да осындай түсінбеушілікке негіз болды. Делимитацияның жалпы қағидалары болған кезде тараптар құқық саласындағы диалог деңгейінде келіседі », - деп санайды сарапшылар[2.12]. Сонымен бірге теңіз бөлігіндегі Каспий маңы елдерінің ұстанымдары бір-бірінен өте ерекшеленді. Мысалы, Қазақстан Каспийге қатысты БҰҰ-ның Теңіз құқығы туралы конвенциясының ережелерінің бір бөлігін қолдануды талап етті. Бұл үшін Каспийде аумақтық теңіз құру - әр елдің аумағы, балық аулау аймағы және жалпы су айдыны қажет.

Аймақтық теңіздің сыртқы шекарасы мемлекеттік шекара болады. Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияға 2018 жылғы 12 тамызда Ақтау қаласында өткен Бесінші Каспий саммиті барысында Қазақстан, Әзербайжан, Иран, Ресей және Түрікменстан Президенттері қол қойды. Бұл құжат Каспий теңізіне, оның суын, түбін, жер қойнауын, табиғи ресурстар мен әуе кеңістігін қоса алғанда, тараптардың құқықтары мен міндеттемелері айқындалатын және реттелетін негізін құрайтын халықаралық шарт болып табылады. Каспий теңізінің солтүстік жағалауының тереңдігі шамамен 15-20 м-ге тең, ал теңіз бөлігі Қазақстанның тереңдігі 1200 км-ге жетеді. Богаз-Гол және т.б. 50 аралдардың

жалпы аумағы шамамен 350 шаршы метрді құрайды. км Еділ, Орал және Ембі өзендері солтүстік жағынан Каспийге ағылады.

Қазақстанның Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы ережесі теңіздің түрлі салаларының режимдері мен кеңістігін көздейтін 1982 жылғы теңіз құқығы туралы БҰҰ Конвенциясының кейбір ережелеріне сілтеме жасауды қажеттеді. Оның мәні-Каспий теңізінің түбін және ресурстарын халықаралық тәжірибеге сәйкес ортаға дәл келтіру. Әрбір мемлекет өзінің аумағындағы ресурстарды өз бетімен дамытуы және пайдалануы керек. Сонымен қатар Қазақстан Каспий теңізінің қазақстандық бөлігінде ресурстарды дамытуда басқа елдермен ынтымақтастықты қолдайды. Жағалаудағы мемлекеттердің саяси және экономикалық мүдделерін қамтамасыз ету жөніндегі күш-жігердің аясында Қазақстан Каспий теңізіндегі аумақтық теңіз, балық аулау аймағын және жалпы су айдынын құруды ұсынады.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстанның геосаяси перспективалары. Касабеков С.А., Малгараева З. Б.
2. Я. Браунли. Международное право(в двух книгах). Книга 1. Прогресс, 1977

УДК 327.341

СОЗДАНИЕ МИРОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ВЗАИМОСВЯЗЬ ИНИЦИАТИВЫ КАЗАХСТАНА В МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Айдарова Ж.

студент, НАО Астанинский медицинский Университет

Научный руководитель: Калменова Б.Т.

НАО Астанинский медицинский Университет

Аннотация. В данной статье обсуждается деятельность государства в контексте современной международной и национальной безопасности, с более широким взглядом на «международную безопасность» и «безопасность». В области международной и национальной безопасности будет подчеркнута роль международных организаций и неядерных государств с акцентом на приоритетах Республики Казахстан в сфере международной безопасности и вопросах внешней безопасности после обретения независимости.

Ключевые слова: «международная безопасность», «безопасность», «национальная безопасность», Совет Безопасности, ООН, ядерное оружие

Использование понятия «безопасность» было связано с созданием всеобъемлющих рамок для военно-гражданского исследования контроля над вооружениями, стратегий и технологий в период холодной войны в Соединенных Штатах в конце 1940-х и начале 1950-х гг. курсы по международной безопасности стали постоянным предметом в университетской программе, и эта тема стала основной темой исследовательских центров. Широкий спектр «безопасности» заключался в мобилизации военных, экономических, идеологических и других ресурсов государства и общества в эпоху военно-политического противостояния в период холодной войны. Это было целью радикальной реформы государственной власти в Соединенных Штатах в соответствии с Законом о национальной безопасности 1947 г.

В результате был создан министерства обороны, Центральное разведывательное управление (ЦРУ), Управление по развертыванию материальных и людских ресурсов и Высший военно-политический орган - Совет национальной безопасности. Вскоре понятие

«безопасность» было принято в структурах НАТО и стало предметом «высшей политики» и предметом международных отношений в Европе и в других странах мира.

Термин «безопасность» только начал вникать когда советские военные начали составлять политический словарь и когда был установлен связь с Западом, во-первых, это означало в сфере контроля над вооружениями, с целью привлечения Советского Союза к решениям о реализации и реализации Совета безопасности и сотрудничества Совета Европы.

В настоящее время спектр международной и национальной безопасности является ключом к деятельности любого государства. Международная и национальная безопасность - одна из ключевых сфер деятельности государства. В современном мире институты международной безопасности играют особую роль в ООН, региональных структурах безопасности - ОБСЕ, НАТО (Организация Североатлантического договора).

XX век- время полный “новых угроз”. В международной безопасности еще одна угроза современному миру - угроза производства ядерного оружия новыми государствами, разрушая традиционные пределы нераспространения. Эта ситуация ставит вопрос о производстве ядерного оружия в регионах, что является стимулом для вооружений и государств, которые не планируют этого делать. Угроза ядерной безопасности в мире и неконтролируемое расширение клуба ядерных вооружений - одна из самых актуальных проблем XXI в.

С момента появления ядерного оружия возросла важность обеспечения международной безопасности, а также геополитической и национальной безопасности разных стран. Число стран, обладающих ядерным оружием растет, привлекая десятки стран. В настоящее время известно, что во время Третьей мировой войны жители нашей планеты не смогут пережить ядерное оружие [3.314]. В результате применения ядерного оружия Казахстан полностью отказался от использования ядерного оружия в мире. Как субъект международного права для Республики Казахстан, международная безопасность находится в центре международной политики. 29 августа 1991 года Центральная Азия стала зоной, свободной от ядерного оружия, в Центральной Азии и стала важным днем для Казахстана. В книге «Эпицентр Мира» Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев сказал: “Мы разобили наши ядерные страхи и освободили тех, кто нас боится». Мы создали новую безъядерную историю нашей страны и заложили основы для новой традиции, что мы можем преодолеть глобальную угрозу”[4. 304].

В 1992 году Казахстан приступил к реализации Программы комбинированного сокращения. В рамках так называемой «программы Нанна-Лугар», после обретения независимости в 1991 году, был реализован комплекс проектов по уничтожению и дезинфекции ядерного, химического и биологического оружия, уничтожению стратегических наступательных вооружений, системы экспортного контроля и конверсии оборонной промышленности.

Отказ Казахстана от статуса крупнейшего ядерного государства на добровольной основе, основанной на общечеловеческих принципах гуманизма, явился новым шагом в установлении цивилизованных межгосударственных отношений. Выбор безъядерного статуса был результатом понимания опасных последствий глобального дисбаланса Казахстана в начале 90-х годов. Отказавшись от ядерного оружия, Казахстан приобрел не только международную репутацию, но и прочные гарантии территориальной целостности и уважения ядерных государств, таких как США, Россия, Великобритания, Франция и Китай.

Подписание Договора о нераспространении ядерного оружия (ДНЯО) 1995 года и ядерного нераспространения [5] - все это способствовало не только укреплению доверия к нашей стране, но и принятию Казахстаном мира как безъядерного государства и ядерного нераспространения.

29 августа 2001 года на международной конференции под названием «XXI век хочет мир, свободный от ядерного оружия», в 1992 году Казахстан подтвердил свою

приверженность нераспространению ядерного оружия, подписав революционное стратегическое вооружение, Лиссабонский протокол, в качестве независимого государства [6].

ЛИТЕРАТУРА

1. Внутренняя и внешняя политика Республики Казахстан: учебное пособие / Р.А. Нуртазина - Алматы, Бастау, 2015. - 138б. (Domestic and foreign policy of the Republic of Kazakhstan: study guide / R.A. Nurtazina - Almaty, Bastau, 2015. - 138b.)
2. Международная безопасность: Учебное пособие для студентов вузов Кулагин В.В.- М.: Аспект Пресс, 2006.-12с. (International Security: A textbook for university students Kulagin V.V.-М.: Aspect Press, 2006.-12с.)
3. Международная гарантия. / Кулагин В. - М.: «Аспект Пресс», 2007. - С. 314(International Warranty. / Kulagin V. - М.: "The Aspect of Press", 2007. - p. 314)
4. Н.А. Назарбаев. Эпицентр Мира //Астана: «Столица», 2001.-304б. (N.A. Nazarbayev Peace World //Astana: "Capital", 2001.-304b.)
5. Президент Республики Казахстан Н.А. Назарбаев Послание Президента Казахстана народу Казахстана // Егемен Казахстан, 28.01.2011(President of the Republic of Kazakhstan N.A. Nazarbayev Message of the President of Kazakhstan to the people of Kazakhstan // Egemen Kazakhstan, January 28, 2011)
6. Дж. Кенен. Ядерное нераспространение // Лос-Анджелес 2002 - 14 мая (J. Kenen. Nuclear Nonproliferation // Los Angeles 2002 - May 14)

МАЗМҰНЫ СОДЕРЖАНИЕ

CHRISTIAN DESTRUCTIVE SECTS IN BULGARIA Kirova T., Scientific instructor: Dronzina T.A.	4
ПРОБЛЕМЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ И ЭТНИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В РАЗВИТИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ Богданов Р.Ж., Научные руководители: Атанасов Н., Дронзина Т.	6
THE FEATURES OF TRANSLATION OF KAZAKH IDIOMS INTO ENGLISH LANGUAGE Nauryzbay A., Scientific instructor: Sadykova S.A.	9
ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ С ЕС Айбасов Н., Научный руководитель: Петросянц Т.В.	12
ӘЛЕМ ЕЛДЕРІНІҢ РЕСМИ РЕЗЕРВТЕРІ МЕН АҚША-НЕСИЕ САЯСАТЫНДАҒЫ ДОЛЛАР МЕН ЕУРОНЫҢ РӨЛІ Амантайұлы Н., Ғылыми жетекші: Сатанбаева А.У.	15
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ Ерғазы Ә. И., Ғылыми жетекшісі: Джайлиханова Г.А.	17
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ Бекұлы Т., Ғылыми жетекшісі: Ожаева Б.Б.	20
ОПТИМИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА С ПРИКАСПИЙСКИМИ ГОСУДАРСТВАМИ Гулиева Л., Научный руководитель: Абдешов Д.Д.	22
КАСПИЙСКИЕ ВОРОТА КАК КУЛЬТУРНО - ТУРИСТИЧЕСКИЙ КЛАСТЕР Маратова Д., Научный руководитель: Абдешов Д.Д.	24
LANGUAGE PECULIARITIES TRANSLATION IT-TECHNOLOGY TERMS Kystaubayeva Dina, Scientific instructor: Sadykova S.A.	26
ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ СТАТУСА КАСПИЙСКОГО РЕГИОНА Балтабаев Д., Научный руководитель: Сатанбаева А.У.	28
ВКЛАД КАЗАХСТАНА В УКРЕПЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ Ильджанова М., Научный руководитель: Кисаева З.Н.	29
КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ В МЕЖДУНАРОДНОМ И НАЦИОНАЛЬНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ Комекбаева Г., Научный руководитель: Кисаева З.Н.	32
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАРДАҒЫ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ МЕН ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ Жұбаназарова Ш., Ғылыми жетекшісі: Берикбосынова М.У.	36
ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ МОТИВАЦИЯСЫН НЫҒАЙТУ Жадырасинова Ж., Ғылыми жетекшісі: Салкынбаева Ф.Д.	38
АҚПАРАТТЫҚ-КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ (АКТ) БОЛАШАҒЫ МЕН ДАМУЫ Төрешова М., Ғылыми жетекшісі: Салкынбаева Ф.Д.	41
АНАЛИТИЧЕСКАЯ ЗАПИСКА ВЛИЯНИЯ ПАНДЕМИИ COVID-19 НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ КАЗАХСТАНА Абилов А.И., Научный руководитель: Саубетова Б.С.	43
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІҢ БОЛМЫСЫ МЕН ҚАУІПТЕРІ Қожабай Ж., Ғылыми жетекшісі: Берикбосынова М.У.	46
ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ И СТРЕМЛЕНИЕ К МИРУ И БЕЗОПАСНОСТИ Жумашев Е., Научный руководитель: Косымбаева Ш. И.	49

МИР И БЕЗОПАСНОСТЬ ПЕРЕД ЛИЦОМ КОРОНАВИРУСА	50
Боранов К., Научный руководитель: Косымбаева Ш. И.	
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН НА ГЕОПОЛИТИЧЕСКОЙ АРЕНЕ	
Неджефова Д., Научный руководитель: Кильдякова Е.Н.	52
РЕГУЛИРОВАНИЯ ТУРИСТСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ	
КАЗАХСТАН	
Торешова М., Научный руководитель: Нурбосынова Ж.Н.	54
НЕФТЯНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ КАСПИЙСКОГО РЕГИОНА	
Кенжебек Д., Научный руководитель: Нурбосынова Ж.Н.	56
МЕМЛЕКЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ САЯСАТЫНЫҢ ШЫҒЫС	
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ІСКЕ АСУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Мәуітхан Л.	58
CYBERTERRORISM AS A MODERN THREAT TO NATIONAL AND	
INTERNATIONAL SECURITY	
Sheripbayev A., Research supervisor: Medikhanova A.B.	62
CURRENT NATIONAL SECURITY PROBLEMS OF THE REPUBLIC OF	
KAZAKHSTAN	
Kukanbaeva J., Scientific supervisor: A. Medikhanova	64
THE IMPACT OF FAIRY TALES ON THE DEVELOPMENT OF A PERSONALITY	
Nugmanova. A. S., Zhetesova. Zh. A.	67
CHILDREN OF THE ‘CALIPHATE’ – THE ONGOING RADICALIZATION AT AL-	
HOL	
Dokimova S., Scientific instructor: T. A. Dronzina	69
TRANSLATION PECULIARITIES OF REALIAS CONNECTED WITH THE	
KAZAKH NATIONAL GAMES	
Mukhambetsapayev B., Scientific instructor: Sadykova S.A.	71
ON THE INSIDE OF THE CYBERSECURITY SYSTEM IN BULGARIA	
S. Karova., Scientific instructor: T. A. Dronzina	75
КАСПИЙ ТЕҢІЗІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН ШЕКАРАЛАРЫНЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ	
Утеулин А., Ғылыми жетекші: Ережепова Р.Г.	77
ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В КАСПИЙСКОЙ АКВАТОРИИ	
Рахимова А., Научный руководитель: Калменова Б.Т.	78
КАСПИЙ ТЕҢІЗІ АКВАТОРИЯСЫНДАҒЫ ӘСКЕРИ ЖӘНЕ САЯСИ	
ҚАУІПСІЗДІК	
Орынбасаров Б., Ғылыми жетекші: Ережепова Р.Г.	80
СОЗДАНИЕ МИРОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ВЗАИМОСВЯЗЬ ИНИЦИАТИВЫ	
КАЗАХСТАНА В МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	
Айдарова Ж., Научный руководитель: Калменова Б.Т.	82

Пішімі 60*84 1/2
Көлемі 86 бет
Шартты баспа табағы 7
Таралымы 50 дана
Есенов университетінің
редакциялық-баспа бөлімінде басылып шықты
130000, Ақтау қ., 32 ш/а

Формат 60*84 1/2
Объем 86 стр.
7 печатных листа
Тираж 50 экз.
Отпечатано в редакционно-издательском отделе
Университета Есенова
130000, г. Ақтау, 32 мкрн.